

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**OCHRANA MEZINÁRODNÍCH INVESTIC A ŘEŠENÍ
SPORŮ Z NICH VZNIKAJÍCÍCH SE ZAMĚŘENÍM NA
ČR A FRANCII**

ANDREA WOLFOVÁ

Plzeň 2013

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

KATEDRA MEZINÁRODNÍHO PRÁVA

Studijní program: právo a právní věda

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**OCHRANA MEZINÁRODNÍCH INVESTIC A ŘEŠENÍ
SPORŮ Z NICH VZNIKAJÍCÍCH SE ZAMĚŘENÍM NA
ČR A FRANCII**

ANDREA WOLFOVÁ

Vedoucí práce: JUDr. Oto Kunz, CSc.

Katedra mezinárodního práva

Plzeň 2013

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma Ochrana mezinárodních investic a řešení sporů z nich vznikajících se zaměřením na ČR a Francii zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem obvyklým ve vědecké práci.

Děkuji panu JUDr. Otovi Kunzovi, CSc., za cenné rady a připomínky.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Andrea WOLFOVÁ**
Osobní číslo: **R08M0367P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Název tématu: **Ochrana mezinárodních investic a řešení sporů z nich vznikajících se zaměřením na ČR a Francii**
Zadávající katedra: **Katedra mezinárodního práva**

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  - pojem mezinárodní investice
  - dohody o ochraně investic
2. Pojem ochrany mezinárodních investic a jejich vývoj
3. Spory vznikající z mezinárodních investic a jejich řešení
4. Mezinárodní středisko pro řešení sporů z investic (ICSID)
5. Spory z mezinárodních investic se zaměřením na Českou Republiku
6. Spory z mezinárodních investic se zaměřením na Francii
7. Závěr

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Oto Kunz, CSc.**
Katedra mezinárodního práva

Datum zadání diplomové práce: **19. března 2012**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2013**

Doc. JUDr. Jan Paalý, CSc.
děkan

JUDr. Petr Dobráš, Ph.D.
pověřená osoba

V Plzni dne 19. března 2012

Příloha zadání diplomové práce

Seznam odborné literatury:

- Obchodní právo, časopis pro obchodně právní praxi, Pojem investice z pohledu mezinárodně právní ochrany
- P. Šturma: Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů, 2. doplněné vydání, Linde Praha a.s., 2008
- N. Rozehnalová: Mezinárodní právo obchodní, II část, Řešení sporů, , Brno , 1996
- Ch. Leben (dir.), Le contentieux arbitral transnational relatif a l'investissement, Anthemis, 2006
- H.Causse et M.Sinkondo (dir.), Le concept d'investissement, Regard croisés des droits interne, international et communautaire, Bruylant 2011
- Sébastien Manciaux, Investissement étrangers et arbitrage entre États et ressortissants d'autres États, Trente années d'activité du CIRDI, Préface de Philippe Kahn, Travaux du Centre de recherche sur le droit des marchés et des investissements internationaux, 2004, LexisNexis Litec
- Catherine KESSEDJIAN (professeur, Université Panthéon-Assas)(dir.), Le droit européen et l'arbitrage d'investissement/ European law and investement arbitration, LGDJ diffuseur, Université PANTHÉON ASSAS (PARIS II), 2011
- Sornarajah, M., The International Law on Foreign Investment, Grotius Publications, Cambridge, 1994
- <http://icsid.worldbank.org/ICSID/Index.jsp>

OBSAH

	ÚVOD	11
1	POJEM MEZINÁRODNÍ INVESTICE	15
1.1	Pojem investice obecně	15
1.2	Ekonomický pojem investice	16
1.2.1	Výnos, riziko a likvidita investice	16
1.2.2	Investice přímé a nepřímé	17
1.2.2.1	Česká právní úprava přímé investice	17
1.2.2.2	Vliv nejednotné minimální hranice na mezinárodní přímé investování	18
1.3	Právní pojem investice	19
1.3.1	Nedostatek všeobecně uznávané právní definice	19
1.3.2	Pojem investice podle rozhodovací praxe ICSID	20
1.3.2.1	Neexistence definice ve Washingtonské úmluvě	20
1.3.2.2	Subjektivní a objektivní přístup k legální definici investice	21
1.3.2.3	Subjektivní přístup	22
1.3.2.4	Objektivní přístup	22
1.3.3	Test Salini	23
1.3.4	Kritéria pro definice investice vyplývající z testu Salini	24
1.3.4.1	Přínos investice	24
1.3.4.2	Riziko	25
1.3.4.3	Doba trvání operace	25
1.3.4.4	Přínos k rozvoji hostitelského státu	25
1.4	Přiblížení pojmu investora	26
1.4.1	Ratione personae v. ratione materiae	26
1.4.2	Státní příslušnost fyzické osoby	27
1.4.3	Státní příslušnost právnických osob	28
1.4.3.1	Princip sídla, inkorporace a kontroly	28
2	DOHODY O OCHRANĚ INVESTIC	30
2.1	Dvoustranné dohody o vzájemné podpoře a ochraně investice	30
2.1.1	Obsahový rámec dvoustranných dohod o ochraně investice	31
2.1.2	Zákaz diskriminace	32
2.1.3	Spravedlivé a nestranné zacházení	32
2.1.4	Doložky nejvyšších výhod	33
2.1.5	Nezávazné mezinárodní instrumenty	34
3	POJEM OCHRANA INVESTIC A JEJÍ VÝVOJ	35
3.1	Diplomatická ochrana	35
3.2	Počátek mezinárodní arbitráže	36
3.2.1	Rozhodčí doložky	37
3.2.2	Vznik Washingtonské úmluvy	39
3.2.2.1	Stručná komparace Washingtonské a NewYorské úmluvy	39
3.2.2.2	Přísné požadavky pravomoci ICSID	40
3.3	Počátek a rozmach smluv o ochraně investic	41
3.3.1	Dvoustranné smlouvy o ochraně investic	41
3.3.2	Mnohostranné smlouvy o ochraně investic	42
3.3.3	Dvě typové větve bilaterálních dohod	42

3.3.3.1	Česko-francouzská dohoda o vzájemné podpoře a ochraně investic	43
3.4	"Arbitration without privity"	43
3.4.1	Časový nesoulad v otázce udělení souhlasu smluvních stran k rozhodčímu řízení.....	44
3.4.1.1	Časový nesoulad a jeho úprava ve Washingtonské úmluvě.....	45
3.4.1.2	Zvýšení počtu rozhodčích řízení jako důsledek případu AAPL v. Srí Lanka.....	46
3.5	Rozmach smluv o ochraně investic v České republice	46
3.5.1	Vstup ČR do EU.....	47
3.6	Lisabonská smlouva	48
4	SPORY VZNIKAJÍCÍ Z MEZINÁRODNÍCH INVESTIC A JEJICH ŘEŠENÍ.....	50
4.1	Modely řešení investičních sporů.....	50
4.1.1	Rozhodčí smlouva	51
4.1.1.1	Úprava rozhodčí smlouvy v různých právních dokumentech	52
4.1.1.2	Rámcový obsah rozhodčích smluv	53
4.1.2	Charakteristika mezinárodního rozhodčího řízení	54
4.2	Řešení sporu stálými mezinárodními rozhodčími soudy	55
4.2.1	Nejznámější mezinárodní stálé rozhodčí soudy	55
4.2.2	Stálý rozhodčí soud	56
4.3	Řešení investičního sporu rozhodčím soudem "ad hoc"	57
4.3.1	UNCITRAL.....	57
4.3.1.1	Obsahový rámec Rozhodčích pravidel UNCITRAL	59
4.3.1.2	Příkladné odkazy na Rozhodčí pravidla UNCITRAL.....	60
4.4	Vybrané otázky rozhodčího řízení	61
4.4.1	Zahájení řízení	61
4.4.2	Technika a způsob volby rozhodců	61
4.4.3	Způsoby ukončení rozhodčího řízení	62
4.5	Rozhodné právo ovládající rozhodčí řízení.....	63
4.5.1	Pravidlo autonomie stran.....	63
4.5.2	Lex arbitri	64
4.5.3	Lex mercatoria.....	64
4.5.4	Lex loci arbitri	65
4.5.5	Lex contractus	66
4.5.6	Lex cause.....	66
5	MEZINÁRODNÍ STŘEDISKO PRO ŘEŠENÍ SPORŮ Z INVESTIC (ICSID).....	68
5.1	Statistika vytížení ICSID z let 2011–2012.....	68
5.2	Obecný rámec pro Středisko	69
5.2.1	Obsah Washingtonské úmluvy.....	70
5.3	Otázka pravomoci Střediska a souhlasu stran	71
5.3.1	Předpoklady pro předložení sporu Středisku	72
5.3.1.1	Souhlas	72
5.3.1.2	Žádost o projednání	72
5.4	Rozhodné právo před ICSID	73
5.4.1	Nejasný výklad článku 42 Washingtonské úmluvy	74
5.5	Rozhodčí nález ICSID	75

5.5.1	Přezkum rozhodčího nálezu	75
5.5.2	Zrušení rozhodčího nálezu	76
5.6	Dodatečné možnosti Mezinárodního střediska pro řešení sporů z investic.....	76
5.7	Rozdíly a podobnosti rozhodčího řízení podle pravidel UNCITRAL a ICSID	78
6	SPORY Z MEZINÁRODNÍCH INVESTIC A JEJICH OCHRANA SE ZAMĚŘENÍM NA ČESKOU REPUBLIKU	79
6.1	ČR jako jedna ze smluvních stran investičních sporů.....	79
6.2	Ochrana mezinárodní investice v ČR.....	80
6.2.1	Právní úprava mezinárodního obchodu.....	80
6.2.2	Úprava rozhodčího řízení v ČR – ZRŘ.....	81
6.2.2.1	Novela ZRŘ.....	83
6.2.2.2	Autonomie stran v intencích ustanovení § 19 ZRŘ	83
6.2.3	Česká ochrana a podpora zahraničních investic dle Obchodního zákoníku	84
6.3	Rozhodčí soudy	85
6.3.1	Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.....	85
6.4	Některé investiční spory týkající se České republiky	86
6.4.1	Phoenix Action Ltd v. ČR.....	86
6.4.2	CME v. Česká republika	88
6.4.3	Aktuálnost sporů z investic ve fotovoltaickém průmyslu	89
6.4.4	Český zákon o podpoře využívání obnovitelných zdrojů energie.....	90
6.4.4.1	Legislativní změny ČR.....	90
6.4.4.2	Negativní reakce francouzských investorů a hrozba vzniku investičního sporu	91
7	SPORY Z MEZINÁRODNÍCH INVESTIC A JEJICH OCHRANA SE ZAMĚŘENÍM NA FRANCII.....	92
7.1	Francie jako jedna ze smluvních stran investičních sporů	92
7.2	Ochrana mezinárodní investice ve Francii	93
7.2.1	Právní úprava mezinárodního obchodu.....	93
7.2.1.1	Francouzské instituce podporující rozvoj mezinárodních obchodních vztahů	94
7.2.2	Úprava rozhodčího řízení ve Francii – NCPC	95
7.2.2.1	Dekret z 13. ledna 2011 k reformě francouzského rozhodčího zákona	97
7.2.2.2	Mezinárodní a vnitrostátní úprava rozhodčího řízení.....	98
7.2.3	Některé judikované zásady pro mezinárodní rozhodčí řízení podle NCPC	100
7.2.3.1	Zásada autonomie stran	100
7.2.3.2	Právní povinnosti závazné pro rozhodce.....	101
7.2.3.3	Pravomoc rozhodce nařídít předběžné opatření	101
7.2.3.4	Překážka k uplatnění žalobního nároku	101
7.3	Rozhodčí soudy	102
7.3.1	Stálé rozhodčí soudy na území Francie.....	102
7.3.2	Mezinárodní rozhodčí soud ICC	103
7.4	Investiční spor týkající se Francie	104

7.4.1	France Telecom v. Libanon.....	104
8	ZÁVĚR.....	106
9	RESUMÉ.....	114
10	PŘÍLOHY.....	118
11	SEZNAM ODBORNÉ LITERATURY.....	124
12	SEZNAM ZKRATEK.....	128

ÚVOD

Již se vznikem první buržoazní ekonomické teorie merkantilismu¹ sledujeme z historického hlediska stále větší tendence po rozvoji a rozmachu mezinárodního obchodu. Oblast mezinárodního obchodu představuje velikou množinu aktivit, ve které jednoznačně hrají dominantní roli mezinárodní investice a současně z nich vznikající mezinárodní spory. Přestože teorie merkantilismu je již dávno překonaná, můžeme občas i v moderní ekonomice vidět některá opatření, která se dají za merkantilismus považovat, a klasifikovat je jako možné bariéry mezinárodních investic. Od nepaměti platí, že ekonomie je úzce spjata s právem, neboli právo dává ekonomice mantinely, ve kterých se ekonomické subjekty musí pohybovat. Je to tedy v první řadě právní systém, který je jedním z hlavních prvků, jenž ovlivňuje samotnou ochranu mezinárodních investic a následně stanovuje proces, jakým se strany mohou domáhat ochrany. Právě na tuto oblast se ve své diplomové práci, která se meritorně týká ochrany mezinárodních investic a řešení sporů z nich vznikajících se zaměřením na ČR a Francii, zaměřuji. Každý ekonomický subjekt, který si pohrává s myšlenkou zahraničního investování, vždy nejprve provede jednoduchou analýzu trhu, na který hodlá vstoupit. Předmětnými ukazateli uvedené tzv. "PEST analýzy"² jsou politicko-právní aspekty, ekonomická, sociální a demografická situace země, její technická úroveň a vyspělost. Jakožto studentka právnické fakulty se zaměřím především na právní aspekty s tím, že občas vložím i ekonomickou vsuvku, prostřednictvím níž se vždy pokusím popisovanou situaci dokreslit.

K výběru tohoto tématu mě vedlo více skutečností. Problematika zahraničních investic, jejich ochrana i podpora je pro mě velmi atraktivní a zajímavé téma, kterému bych se chtěla i v budoucnosti věnovat, včetně způsobů řešení mezinárodních investičních sporů. Domnívám se, že je to téma velmi aktuální a současně velmi turbulentní s ohledem na množství neustálých změn, kterému je třeba věnovat pozornost, neboť zahraniční investor se bude vždy při svém rozhodování velmi zajímat o to, kde bude

---

¹ Samotné slovo "merkantilismus" je latinského (mercator – obchodník, Mercurius – římský bůh obchodu) či francouzského (merkantile – tržní, obchodní) původu.

² PEST analýza je analýza politicko-právních, ekonomických, sociálních a technologických faktorů. Podstatou PEST analýzy je nalézt odpovědi na 3 otázky: Které z faktorů mají vliv na podnik? Jaké jsou možné účinky těchto faktorů? Které z nich jsou v blízké budoucnosti pro podnik nejdůležitější?

realizovat svoji investici a také o právní prostředí státu, kam tuto investici hodlá směřovat. Bude se také zajímat o možnosti ochrany svých investic i o prostředky, kterých by v případě negativních zásahů ze strany státu, jenž investici přijímá, využil. Na druhou stranu si je také třeba uvědomit, že zahraniční investoři investují do hostitelského státu za nějakým účelem, který určitě nemá přinést pouze užitek konkrétnímu hostitelskému státu, ale také investorovi samému. A právě k tomu, aby byl vztah hostitelského státu a zahraničního investora vzájemně výhodný, je zapotřebí fungujícího právního systému chránícího nejenom investice zahraničních investorů, ale také hostitelský stát, do kterého tato investice směřuje.

K volbě tohoto tématu mě vedly i důvody osobní. Ve druhém ročníku studia právnické fakulty jsem organizačně vedla a sama se aktivně zúčastnila mezinárodní studentské soutěže v simulovaném procesu v obchodním právu Willem C. Vis International Commercial Arbitration Moot, jehož konečná ústní jednání se konala ve Vídni. Právě při této studijní aktivitě, při které jsme se jako tým stali součástí průběhu mezinárodního arbitrážního řízení a stavěli se do pozice obhajoby i žalobce před arbitrážní porotou, jsem si uvědomila důležitost tohoto modelu ochrany mezinárodních investic. Svůj třetí a čtvrtý ročník právnické fakulty jsem studijně strávila ve Francii na Université de Toulouse 1 Capitole, kde jsem měla možnost se více přiblížit a poznat mezinárodní právní problematiku obecně, a to především studiem mezinárodního práva veřejného, mezinárodního práva ekonomického a hlavně potom konkrétněji studiem mezinárodních arbitráží. Právě můj studijní pobyt ve Francii pro mě představoval další impuls k tomu, abych se v rámci své práce také zaměřila nejenom na právní úpravu týkající se České republiky, ale i Francie. Náhodou rovněž není ani to, že jsem si Francii vybrala proto, že na jejím území sídlí značný počet institucí zabývajících se ochranou investic a jejich rozsáhlou úpravou, jakož i skutečnost, že francouzská úprava rozhodčího řízení je všude považována za jednu z nejlepších a příkladných na světě, sloužící současně jako model pro mnoho zahraničních arbitrážních právních předpisů.

Cílem této diplomové práce je seznámit čtenáře a napomoci lepší orientaci v oblasti ochrany mezinárodních investic a v systému řešení možných sporů z nich vznikajících, který zatím nezná jednotnou a ustálenou úpravu. Problematika ochrany investice je velice rozsáhlá, proto nelze v této diplomové práci postihnout všechny její aspekty.

Jednoznačným cílem je sumarizovat názory a postoje předních odborníků z dané oblasti, zejména v tolik diskutované absenci univerzální legální definice investice.

Z hlediska obsahového členění se diplomová práce skládá z 9 hlavních částí, a to včetně úvodu, závěru a cizojazyčného resumé. Jako odborné podklady jsem využila celou řadu zahraničních publikací, které jsem si sama přeložila; jedná se především o publikace francouzské, ale také anglické. Současně jsem také vycházela z nejvýznamnější české odborné literatury, jež se obsahově s vybraným tématem pojí. Ve své diplomové práci také odkazují na řadu odborných článků z internetu.

V první kapitole se zaměřuji na definici pojmu mezinárodní investice, která se v různých dohodách více či méně liší. I přesto, že neexistuje univerzální legální definice tohoto termínu, jsou zde určitá obecná kritéria vytvořená v průběhu času judikaturou. Je třeba si uvědomit, že pojem investice je možno chápat ve smyslu právním a ekonomickém. Vedle pojmu investice považují také za vhodné vymezit pojem mezinárodního investora, který s pojmem investice bezprostředně souvisí.

Druhá kapitola se věnuje dohodám o ochraně investic, a to především dohodám dvoustranným, které jsou využívány ve větší míře než dohody mnohostranné. Zaměřuji se především na dvoustranné dohody o ochraně a podpoře investic mezi zahraničním investorem na straně jedné a svrchovaným státem, na jehož území je investice umístěná, na straně druhé, jakožto na nejvíce diskutované a nejčastěji uzavírané smlouvy týkající se ochrany investice.

Následně, v třetí kapitole, se zabývám pojmem ochrany mezinárodních investic a jejich vývojem. Přelomem pro vývoj ochrany zahraničních investic byl pro Českou republiku bezesporu rok 1989, kdy se Československo s otevřením hranic a transformací státní ekonomiky na tržní hospodářství současně otevřelo přílivu zahraničního kapitálu, který představoval příležitost ekonomického růstu. Další významnou změnu přinesl vstup České republiky do Evropské unie, který nastal dnem 1. 5. 2004. ČR se vstupem do EU připojila k celní unii, která na dovozy a vývozy z a do třetích zemí uplatňuje jednotné úpravy obchodních vztahů, závazné pro všechny členské státy EU, tedy i Francii. Tato část se také zaměřuje na to, jakým způsobem a formou se ochrana investic ve světě vyvíjela a bez které by následující evoluce nebylo.

Konkrétní modely řešení sporů, které vznikly z mezinárodních investic, jsou obsahovou náplní čtvrté kapitoly. Úprava řešení sporů je velmi rozsáhlá. V rámci této části se tak snažím přiblížit nepoužívanější metody řešení investičních sporů, z nichž nejvíce prostoru je věnováno rozhodčímu řízení podle rozhodčích pravidel UNCITRAL. V této části také zmiňuji možné způsoby volby rozhodného práva, podle kterého se samotný merit sporu rozhoduje.

Pátá kapitola pojednává o institutu Mezinárodního střediska pro řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států jakožto nepoužívanějšímu nástroji k ochraně investice, kterému je dána pravomoc na základě článku 25 Washingtonské úmluvy, a mezi jehož smluvní státy Česká republika i Francie patří.

Prostředkům ochrany mezinárodních investic na území České republiky se věnuji v šesté kapitole. V této části se rovněž zaměřuji na zákon č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, spolu s rozhodčími soudy na našem území. Prostřednictvím konkrétních investičních sporů týkajících se České republiky blíže uvádím způsoby a postupy jejich řešení.

V sedmé kapitole uvádím možné způsoby řešení investičních sporů na území Francie, která má celkově větší zkušenosti s jejich ochranou. Zaměřuji se především na francouzskou právní úpravu rozhodčího řízení, která uvádí důležité zásady jak pro vnitrostátní, tak pro mezinárodní rozhodčí řízení. Jmenuji také rozhodčí instituce na území Francie, které se této problematice věnují, a popisují konkrétní případ investičního sporu, který se týká Francie.

V závěru své diplomové práce se mimo jiné, obiter dictum, zamýšlím nad možnými modely efektivního způsobu nuceného výkonu rozhodčího nálezu v rámci zemí Evropské unie a na jejich případný legislativní dopad.

1 POJEM MEZINÁRODNÍ INVESTICE

1.1 POJEM INVESTICE OBECNĚ

V úvodní kapitole své diplomové práce se pokusím o vymezení pojmu mezinárodní investice, jakožto klíčového elementu, jenž je předmětem právní ochrany a podpory. Je potřeba hned v úvodu uvést, že z právního hlediska pojem "investice" nemá žádnou univerzální legální definici. Jedním z důvodů pro absenci sjednocené univerzální legální definice termínu investice je především skutečnost, že investice svým původem a obsahovým zařazením se vztahuje spíše k ekonomii a nikoliv k právu. Z toho mimo jiné logicky vyplývá také to, že právo termín investice začalo užívat a vůbec vykládat až daleko později než ekonomické disciplíny. Jeden z historicky prvních pokusů o inkorporaci termínu "investice" do mezinárodního právního pramenu můžeme zaznamenat v Havanské Chartě z roku 1948.³ Bohužel o pokusu vymezení konkrétní definice nemůže být zatím řeč. Havanská Charta, která nebyla nikdy přijata, tak pouze ve svém článku 12 stanoví, že *"mezinárodní investice, a to jak veřejná, tak i soukromá, může hodnotným způsobem přispívat k hospodářskému rozvoji, obnově a sociálnímu pokroku"*.⁴

Dnes se ale již s pojmem a definicí investice můžeme pravidelně setkávat nejenom v řadě vnitrostátních a mezinárodních právních pramenů, ale také v mezinárodních právních instrumentech, in concreto mnohostranné smlouvy o vzájemné podpoře a ochraně, dvoustranné dohody o vzájemné podpoře a ochraně investic, či v rozhodovací praxi Mezinárodního střediska pro řešení sporů z investic.

---

³ Přednáška z předmětu Droit international économique. Les investissements internationaux. Madame Sabrine Robert-Cuendet, Prof. na Université de Versailles St Quentin-En-Yvelines, Francie. Akademický rok 2011–2012.

⁴ UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND EMPLOYMENT. Held at Havana, Cuba from November 21, 1947, to March 24, 1948. Final Act and Related Document. Dostupné na: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/havana_e.pdf, článek 12: Mezinárodní investice pro hospodářský rozvoj a obnovu

1.2 EKONOMICKÝ POJEM INVESTICE

Ekonomický pojem investice je definicí materiální.⁵ Ekonomická definice investice, jak již bylo výše uvedeno, je historicky a prakticky déle používána nežli definice právní, a právě z toho důvodu u ní nalezneme poměrně konstantně užívané definice⁶. Jedna z obecně přijímaných definic uvádí, že investice je *"využití kapitálu s cílem dosáhnout jeho zhodnocení. Investováním se investor vzdává dnešní jisté hodnoty ve prospěch nejisté hodnoty budoucí."*⁷ Naproti tomu jiná definice vykládá investici tím způsobem, že je to *"základní kategorie označující tok výdajů, určených na udržení nebo rozšíření reálné kapitálové zásoby",* přičemž *"jde tedy o výdaje nesloužící bezprostředně ke spotřebě, ale k zabezpečení budoucích důchodů"*⁸.

1.2.1 VÝNOS, RIZIKO A LIKVIDITA INVESTICE

Aby vůbec mohlo být o investici uvažováno v rámci ekonomického života, tak musí mimo jiné splnit níže uvedené tři kumulativní podmínky:

- a) určitý ekonomický přínos, který je konkretizovaný, ocenitelný ke dni vzniku investice a který sleduje dosažení budoucího zisku buď v penězích, nebo v odběru části produkce podniku,
- b) určitou dobu, za níž investice vynese zisk, a která může být nejméně tři roky (střednědobá) nebo až sedmiletá (dlouhodobá),
- c) určité podnikatelské riziko, které na sebe investor přebírá čekajíc na své teprve budoucí odměny z ekonomického výsledku podniku, jedná se o rozhodné kritérium pro odlišení investičních dohod od některých obchodních ujednání.⁹

---

⁵ ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008. S. 21.

⁶ Je několik obecně přijímaných ekonomických definic investice.

⁷ Akcie online. Investiční slovník. Poslední úprava: 07.04.2010 16:07:00.
<http://www.akcie.cz/slovník/investice>

⁸ ŽÁK, M. a kolektiv. *Velká ekonomická encyklopedie*. 2. rozšířené vydání. Linde Praha, a. s., 2002. S. 346

⁹ ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008. S. 21–22.

Právě uvedené tak zcela naplňuje obecný grafický nástin investic, jež ekonomové vykládají a prezentují na klasickém trojúhelníku, jehož tři hroty představují postupně míru rizika, míru likvidity a míru výnosu. V rámci tohoto trojúhelníku platí empiricky přijatelné závěry, na kterých se shoduje akademická obec i praktický ekonomický život. Čím vyšší míra výnosu, tím horší likvidita a současně i vysoká míra rizika. Čím nižší míra výnosu, tím lepší likvidita a současně i nižší rizikovost.

1.2.2 INVESTICE PŘÍMÉ A NEPŘÍMÉ

Ekonomie rovněž diferencuje mezi investicemi přímými a nepřímými. Podotýkám ovšem, že rozdíl mezi nimi není jednoznačný. Jedním z hlavních rozlišovacích elementů může být účast investora na investicích. Podle uvedeného kritéria pak za přímou investici lze jednoznačně považovat tu, kdy investor vlivem investice získá možnost ekonomicky kontrolovat a řídit chod společnosti, do které své investice vložil. Laicky řečeno, čím větší podíl společnosti investor získá, tím větší vliv má následně na její ekonomický život. Oproti tomu za nepřímou investici neboli portfoliovou investici, považujeme právě takovou, prostřednictvím které investor nemůže získat možnost společnost ovlivňovat. V duchu tohoto členění jsou postaveny mimo jiné i předpisy Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), které je Česká republika od roku 1995 součástí. OECD stanoví, že je nutné vlastnit alespoň 10 % podílu investice k tomu, aby se jednalo o investici přímou.¹⁰

1.2.2.1 ČESKÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA PŘÍMÉ INVESTICE

Základním ekonomickým ukazatelem pro určení přímé investice je v podmínkách České republiky zákon číslo 219/1995 Sb., Devizový zákon (dále jen "DZ"), který stanoví minimální podíl na ovládané společnosti ve výši 10 %. Zde § 1 písmeno i) říká, že přímou investicí při plnění oznamovací povinnosti se rozumí *"takové vynaložení peněžních prostředků nebo jiných penězi ocenitelných majetkových práv a jiných majetkových hodnot, jehož účelem je založení, nabytí nebo rozšíření trvalých ekonomických vztahů investujícího tuzemce nebo tuzemců jako osob jednajících ve*

---

¹⁰ Přednáška z předmětu Droit international économique. Les investissements internationaux. Madame Sabine Robert-Cuendet, Prof. na Université de Versailles St Quentin-En-Yvelines, Francie. Akademický rok 2011–2012.

shodě na podnikání v zahraničí nebo investujícího cizozemce nebo cizozemců jako osob jednajících ve shodě na podnikání v tuzemsku, a to zejména některou z těchto forem:

- 1. vznik nebo získání výlučného podílu na podnikání včetně jeho rozšíření,*
- 2. účast v nově vzniklém nebo existujícím podnikání, jestliže investor vlastní nebo získá nejméně 10 % podílu na základním kapitálu obchodní společnosti nebo družstva nebo nejméně 10 % podílu na vlastním kapitálu společnosti nebo nejméně 10 % hlasovacích práv nebo jiný podíl na podnikání společnosti přesahující 10 %,*
- 3. další poskytnutí nebo přijetí finančních prostředků nebo jiných penězi ocenitelných majetkových hodnot nebo práv v rámci ekonomických vztahů založených přímou investicí,*
- 4. finanční úvěr spojený s dohodou o podílu na rozdělení zisku nebo s výkonem účinného vlivu na řízení podniku,*
- 5. užití zisku ze stávající přímé investice do této investice (reinvestice zisku)."*

1.2.2.2 VLV NEJEDNOTNÉ MINIMÁLNÍ HRANICE NA MEZINÁRODNÍ PŘÍMÉ INVESTOVÁNÍ

V rámci tohoto pododdílu nejprve musím upozornit na to, že hranice pro přímou investici není v Evropské unii zcela jednotná. Jednoznačným důkazem budiž například úprava francouzská, kde za přímou investici je považována až taková, kdy investor má na ovládané společnosti podíl minimálně 33,33 %¹¹. Musím tedy konstatovat, že již tento rozdíl podstatným způsobem ovlivňuje motivaci, celkovou velikost investice, ekonomické záměry, výběr odvětví atd. zahraničních subjektů. Domnívám se, že stanovená velikost podílu 10 % jednoznačně působí pro zahraničního investora, který chce svoje investice do České republiky přesunout, motivačně, ovšem je potřeba se zamyslet také nad tím, zda-li tak nízkou zákonnou úrovní neznevýhodňuje domácí podnikatelské subjekty, či dokonce neotvírá lehce cestu pro investování nesolidních investorů, kteří vždy nemusí mít čisté úmysly nebo nemusí být tak ekonomicky zajištěni

---

¹¹ Code monétaire et financier. Article R153-1.:
<http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?idSectionTA=LEGISCTA000006170957&cidTexte=LEGITEXT000006072026&dateTexte=20130316>

a mít zdravou ekonomickou situaci. Další závěr, který z tak nízké míry procentuální hranice podílu vyplývá, je to, že je zde významná hrozba velkého množství následných investičních sporů, které tak podtrhují důležitost jejich ochrany a podpory.

Přesto všechno ovšem zastávám názor, že harmonizace úrovně minimální hranice podílu na ovládané společnosti by rozhodně nebyla ekonomicky efektivní. Je pravdou, že by se sjednotily podmínky pro všechny investory a odpadly by pak bariéry mezinárodního obchodu v tomto smyslu, bylo zde dokonce možno hypoteticky uvažovat o jakési situaci dokonalé konkurence, avšak je potřeba zmínit, že na tomto rovném systému by pravděpodobně tratile ekonomicky slabší země, mezi které Česká republika v kontextu světového měřítka pravděpodobně patří. V rámci komparace je ekonomika Francie daleko na jiné úrovni a tím pádem si mohou dovolit mít vyšší hranici pro přímé investice, jak bylo výše uvedeno.

1.3 PRÁVNÍ POJEM INVESTICE

"Définovat, to znamená být oběhán zdí slov v pustině nápadů" ("Définir, c'est entourer d'un mur de mots un terrain vague d'idées").¹²

1.3.1 NEDOSTATEK VŠEOBECNĚ UZNÁVANÉ PRÁVNÍ DEFINICE

Jak již bylo výše uvedeno, je zcela zjevné, že k dnešnímu dni zcela absentuje univerzální legální definice pojmu investice. Je ovšem otázkou, nakolik jsou zde snahy o to, aby taková obecná definice investice vznikla i přesto, že se někdy může mylně zdát, že k tomu je jak veřejný, tak i soukromý zájem. Jsou zde patrné a dokonce si dovolím uvést i tendenční snahy o to, že se pojem investice vždy vykládá tak, aby vždycky byl splněn záměr či smysl příslušného právního pramenu nebo mezinárodní mnohostranné či dvoustranné smlouvy. Studium uvedených dokumentů jsem došla k závěru, že existuje snaha o definice intenzivní, jindy extenzivní, v jiných případech jsou definice hodně konkrétní, jindy například hodně vágní. Všeobecně lze konstatovat, že mnohostranné smlouvy spíše používají abstraktní definici, na druhou stranu dvoustranné smlouvy obvykle vedle obecné (syntetické) formulace obsahují také

---

¹² BUTLER Samuel. Carnets (1912), Paris, Gallimard, traduit de l'anglais par V. Larbaud. P. 226.

demonstrativní výčet toho, co smluvní strany chtějí pro záměry ochrany pokládat za investice.¹³

1.3.2 POJEM INVESTICE PODLE ROZHODOVACÍ PRAXE ICSID¹⁴

1.3.2.1 NEEEXISTENCE DEFINICE VE WASHINGTONSKÉ ÚMLUVĚ

I přesto, že se pojem investice objevuje jak v označení pro ICSID – Mezinárodního střediska pro řešení sporů z investic a i v názvu Washingtonské úmluvy – Úmluva o řešení sporů z investic, která dává příslušnost ICSID k řešení investičních sporů ve svém článku 25¹⁵, žádná definice pojmu investice se v této úmluvě neobjevuje. Díky této absenci mají soudy možnost prostřednictvím judikatury definici pojmu investice nalézat.

Tato mezera byla odůvodněna ve Zprávě výkonných ředitelů Světové banky vydané spolu s Washingtonskou úmluvou, kteří byli pověřeni k jednání vedoucímu k podpisu konečného textu a kteří absenci definice pojmu investice odůvodnili následovně. Nebylo považováno za nutné definovat pojem investice vzhledem k faktu, že smluvní strany si právě definici dle výše uvedených způsobů¹⁶ určí přímo ve smlouvě. Vzhledem k tomu, že Středisko řeší spory pouze se souhlasem obou stran, a současně k tomu, že klíčový pojem definice mají tyto strany ve smlouvě již vymezen, není proto nezbytnou podmínkou, aby Středisko pojem investice definovalo.¹⁷ Dalším důvodem potom k takovéto absenci může být i snaha o rozšíření příslušnosti ICSID, otevření možnosti

---

¹³ Srov. ONDRŮŠEK, P. *Právní pojem investice v mezinárodním hospodářském styku*. Právník 2/2000. S. 150–151. IN ŠTURMA P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008. S. 23.

¹⁴ Mezinárodního střediska pro řešení sporů z investic (International Centre for Settlement of Investment Disputes), dále jen ICSID.

¹⁵ Washingtonská úmluva z roku 1965, článek 25(1): "*Soudní pravomoc Střediska se vztahuje na každý právní spor vznikající přímo z investice mezi smluvním státem (nebo orgánem či zastoupením smluvního státu určeným Středisku tímto státem) a občanem jiného smluvního státu, o němž strany ve sporu písemně souhlasí, že bude předložen Středisku. Pokud strany vyslovily souhlas, nemůže žádná z nich jednostranně svůj souhlas odvolat.*"

¹⁶ Extenzivní definice, intenzivní definice, abstraktní definice, konkrétní definice atd.

¹⁷ Rapport des administrateurs sur la Conventions pour le reglement des différents relatif aux investissements entre États et ressortissants d' autre État, Doc. CIRDI/7.p 9. § 27.

k co největšímu přístupu operací, než o její zúžení vymezením přesné definice investice. Existence investice však zůstává podmínkou příslušnosti střediska.

1.3.2.2 SUBJEKTIVNÍ A OBJEKTIVNÍ PŘÍSTUP K LEGÁLNÍ DEFINICI INVESTICE

Již několikrát zmíněná absence legální definice investice vedla k tomu, že se postupem doby vytvořily dva protikladné přístupy k nahlížení na definice pojmu investice. Protagonisté proudu subjektivního kladou důraz na ochotu stran klasifikovat investici. Naproti tomu proud objektivní je takový, podle kterého by investice měla vždy obsahovat prvky jako je přínos, časová délka projektu nebo obchodní operace a riziko, které nese investor. Mezi těmito dvěma myšlenkovými proudy byla předložena celá řada návrhů, zejména těch, které spočívají v zohlednění přínosu k hospodářskému rozvoji hostitelského státu nebo k nárůstu jeho bohatství.¹⁸

Poměrně dlouhou dobu arbitrážní tribunály ICSID kombinovaly oba přístupy, objektivní a subjektivní, a postupně zjišťovaly, že pokud zahraniční investoři přinášejí přínos na území hostitelského státu, tak se strany dohodnou, že se jejich spor bude přímo vztahovat na investice ve smyslu čl. 25 odst. 1. Washingtonské úmluvy.¹⁹

Ke konci devadesátých let byla vydána dvě předběžná rozhodnutí o příslušnosti střediska ICSID, a to v případech Fedax²⁰ a ČSOB²¹, kdy se oba dva spory meritorně týkaly smlouvy o úvěru. Právě tato dvě rozhodnutí byla motorem k tomu, že se nastartoval liberální posun v jurisdikci Střediska ICSID.²²

---

¹⁸ LEBEN, Ch. (dir.). *Le contentieux arbitral transnational relatif a l'investissement. La notion d'investissement du CIRDI: actualité d'un critère de compétence controversé*. Anthemis 2006. P. 282.

¹⁹ Kaiser Bauxite v. Jamaica, 1 ICSID Rep. 296 (1993) ou LETCO v. Liberia, 2 ICSID Rep. 346 (1994) IN Ch. Leben (dir.). *Le contentieux arbitral transnational relatif a l'investissement. La notion d'investissement du CIRDI: actualité d'un critère de compétence controversé*. Anthemis 2006. P. 282.

²⁰ Fedax N.V. v. Venezuela, 37 ILM 1531 (1997).

²¹ ČSOB v. The Slovak Republic, 5 ICSID Rep. 329 (2003).

²² LEBEN, Ch. (dir.). *Le contentieux arbitral transnational relatif a l'investissement. La notion d'investissement du CIRDI: actualité d'un critère de compétence controversé*. Anthemis 2006. P. 282.

1.3.2.3 SUBJEKTIVNÍ PŘÍSTUP

Tento první přístup se odráží již v přípravných pracích Washingtonské úmluvy. K přiznání příslušnosti ICSID je třeba postupovat ve dvou krocích. Za prvé je třeba, aby se strany dohodly, že v jejich smlouvě je daná transakce považována za investici. Tím se naplní ta skutečnost, že smluvní strany si definici pojmu investice ve smlouvě samy stanoví. Druhým nezbytným krokem je souhlas smluvních států. A za druhé se očekává, že jednotlivé státy daly již předem souhlas k odvolání se k rozhodčímu soudu v případě konkrétního sporu, který smlouva předpokládá. Z uvedeného je patrné, že celý mechanismus je velice jednoduchý a mezi státy je označován jakou oddělený souhlas stran.²³ Právě takový přístup je možné sledovat například již ve zmíněném případě arbitrážního tribunálu ČSOB v. Slovensko z 24. května 1999²⁴, kde byl řešen problém, zda by kvalifikace pojmu investice měla být založena v rámci skupiny smluv nebo vzhledem ke každé ze smluv tvořících celek.

1.3.2.4 OBJEKTIVNÍ PŘÍSTUP

Objektivní přístup byl prvně aplikován v kauze Fedax v. Venezuela ze dne 11. července 1997²⁵, kde se jednalo o úvěrových instrumentech typu směnky, které lze s jistotou označit za ekonomickou operaci s finanční hodnotou, ale je zde složité dokázat, že se jedná o investici. Příslušnost soudu zde byla poprvé konfrontována ze strany Venezuely, která zpochybňovala existenci investice ve smyslu článku 25 odst. 1. Washingtonské úmluvy. Soud konstatoval, že tento subjektivní přístup nestačí a že se nemůže držet definice investice pouze na základě souhlasu stran. Nestačilo tedy pouze to, že si samy ve smlouvě ujednaly, že se pro futuro bude jednat o investiční spor. *"Lze předpokládat, že dohoda stran, že se jedná o investiční spor, bude mít velkou váhu v rozhodování o příslušnosti Střediska, ale nebude již rozhodující"*.²⁶ Hledala se tedy další kritéria k přesnému vymezení investice a vyšlo se z přípravných prací Washingtonské úmluvy a

---

²³ Přednáška z předmětu Droit international économique. Les investissements internationaux. Madame Sabine Robert-Cuendet, Prof. na Université de Versailles St Quentin-En-Yvelines, Francie. Akademický rok 2011–2012.

²⁴ ČSOB v. The Slovak Republic, 5 ICSID Rep. 329 (2003), par.72 a další.

²⁵ Fedax N.V. v. Venezuela, 37 ILM 1531 (1997).

²⁶ A. Broches: "The Convention on The Settlement of Investment Disputes: Some Observations on Jurisdiction," Columbia Journal of Transnational Law, Vol. 5, 1966, 261-280, at 268, footnote omitted. IN Fedax N.V. v. Venezuela, 37 ILM 1531 (1997) článek 21.

Zprávy výkonných ředitelů Světové banky. Nakonec bylo konstatováno, že vlastnosti mezinárodních úvěrů mají charakter investice a důkazem pro to je právě první návrh Washingtonské úmluvy, podle které se investicí rozumí jakýkoli příspěvek peněz nebo jiný majetek ekonomické hodnoty, který je na dobu neurčitou, nebo v případě doby určité na dobu alespoň pěti let²⁷. Současně bylo také shledáno, že transakce jsou investicemi také, pokud mají přínos pro hospodářský rozvoj hostitelské země, jsou poměrně významné nebo byly vloženy na určitou dobu, přináší výnosy z výplaty úroků a zahrnují určité riziko.²⁸

1.3.3 TEST SALINI

Případ *Salini v. Maroko*²⁹ je další aplikací objektivního přístupu k pojmu investice. Jedná se o spor arbitrážního tribunálu ICSID týkající se soudní příslušnosti ze dne 23. července 2001, kterým byla stanovena klasická kritéria pro definici investice. Šlo zde o smlouvu na výstavbu dálnice na marockém území, jež byla realizována dvěma italskými společnostmi, které se při objevení problému ohledně placení ze strany Maroka za jejich provedenou práci odvolaly k arbitrážnímu tribunálu ICSID na základě dvoustranné smlouvy o ochraně investice mezi Itálií a Marokem uzavřené v roce 1990. Maroko ovšem bylo toho názoru, že ICSID je nepřislušný, a to in concreto z toho důvodu, že se v případě výstavby dálnice nejedná o investici, kdy hlavním argumentem byla zejména neexistence rizika pro investora. Maroko podáním námítky pro nepřislušnost arbitrážního tribunálu ICSID na základě článku 25(1) Washingtonské úmluvy zavedlo příčinu k tomu, že arbitrážní tribunál se musel poprvé meritorně vyjádřit k tomu, zda investice může být předmětem smlouvy o výstavbě.

Rozhodci v předběžném rozhodnutí vydaném dne 23. července 2001 jednomyslně odmítli výjimku nepřislušnosti vznesenou Marokem. Tento svůj výrok odůvodnili tím,

---

²⁷ Fedax N.V. v. Venezuela, 37 ILM 1531 (1997) článek 23.

²⁸ Srov. A. Escobar, op.cit., s.22-23. IN ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008. S. 27.

²⁹ Décision sur la compétence du 23 juillet 2001. *Salini Costruttori SpA & Italstrade SpA v. Royaume du Maroc* 42 ILM 606 (2003); J.D.I. 2002, p.208, obs. GAILLARD: Riv. dell'Arbitrato, 2/2002, p.381, obs. Zaccaria: ASA Bull. 2/2003, p.333, obs. J.C.L. IN Leben, Ch. (dir.). *Le contentieux arbitral transnational relatif à l'investissement. La notion d'investissement du CIRDI: actualité d'un critère de compétence controversé. Chantiers de travaux publics et arbitrage CIRDI : les contrats de construction en route pour Washington*. Anthemis 2006. P 283.

že smlouva o výstavbě byla investicí, a to jak na základě italsko–marocké dvoustranné dohody o ochraně investice, tak i na základě Úmluvy ICSID.³⁰ Jejich rozhodnutí vyplynulo z klasických kritérií definujících investice, mezi které považovali: přínos, určitou dobu trvání, podíl na riziku operace, který by měl přispět k rozvoji hostitelského státu.³¹

I přesto, že rozhodčí tribunály nejsou vázány rozhodnutími, které byly prováděny dříve, a z tohoto důvodu případ Salini³² tedy není pravidlem *stare decisis*³³, arbitrážní tribunály ICSID i UNCITRAL³⁴ na tento precedent odkazují *de facto*. Uplatňuje se tedy pravidlo *stare decisis de facto*, a to s ohledem na předvídatelnost a jednotnost v právu. Pravidlo *stare decisis* se však může použít jen v případech, které se považují za relevantní řešení.

1.3.4 KRITÉRIA PRO DEFINICE INVESTICE VYPLÝVAJÍCÍ Z TESTU SALINI

1.3.4.1 PŘÍNOS INVESTICE

Na kardinální otázku co je přínos, vyplývá z testu Salini následující členění: přínos peněz v hotovosti, přínos ve formě věcného plnění a přínos do průmyslu. Ovšem zde uvedený přínos do průmyslu není dle vnitrostátních právních předpisů považován za investici. Jedná se zde pouze o přenos dovedností do průmyslu. Z národního hlediska tak není možné takový přínos za investici považovat. Je to především z toho důvodu, že investice investora moc nestojí a nejedná se tak o dostatečnou investici.

---

³⁰ LEBEN, Ch. (dir.). *Le contentieux arbitral transnational relatif a l'investissement. La notion d'investissement du CIRDI: actualité d'un critère de compétence controversé. Chantiers de travaux publics et arbitrage CIRDI : les contrats de construction en route pour Washington*. Anthemis 2006. P. 284.

³¹ ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008. S. 27.

³² Décision sur la compétence du 23 juillet 2001. *Salini Costruttori SpA & Italstrade SpA v. Royaume du Maroc* 42 ILM 606 (2003): J.D.I. 2002, p.208, obs. GAILLARD: Riv.dell'Arbitrato, 2/2002, p.381, obs. Zaccaria: ASA Bull. 2/2003, p.333, obs. J.C.L. IN Leben, Ch. (dir.). *Le contentieux arbitral transnational relatif a l'investissement. La notion d'investissement du CIRDI: actualité d'un critère de compétence controversé. Chantiers de travaux publics et arbitrage CIRDI : les contrats de construction en route pour Washington*. Anthemis 2006. P. 283.

³³ Znamená z latiny: "Setrvat u rozhodnutého". Oxford English Dictionary Second Edition on CD-ROM (v. 4.0). Oxford. Oxford University Press 2009.

³⁴ Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo.

1.3.4.2 RIZIKO

V rámci rizika je nutné rozlišovat mezi rizikem politickým a ekonomickým. Ekonomické riziko lze rozdělit na podnikatelské riziko a ekonomické riziko *stricto sensu*³⁵, vztahující se například k inflaci a změnám směnných kurzů. Riziko na nich nese vždy a pouze investor. Takovéto podstupování rizik ve vztahu k obchodnímu styku právě investice charakterizuje a je hlavním elementem hospodářské soutěže. Politická rizika se vztahují na souhrn nezákonných arbitrážních aktů. Právě taková politická rizika by měla být vždy explicitě zahrnuta do dvoustranných smluv o ochraně investic, ale nemusí být zahraničními investory akceptována.

1.3.4.3 DOBA TRVÁNÍ OPERACE

I když se jedná o kritérium relativní, protože neexistuje žádná pevně stanovená doba trvání investice ani žádná doba průměrná, je toto kritérium nezbytné především k rozlišení investice od obchodní transakce. Soulská úmluva³⁶, která obsahuje podrobnější definice investice, než je zvykem v případech ICSID, stanoví, že se vztahuje na transakce střednědobého a dlouhodobého výhledu.

1.3.4.4 PŘÍNOS K ROZVOJI HOSTITELSKÉHO STÁTU

Poslední rozporuplnou vlastností mezinárodní investice je přínos k rozvoji hostitelského státu. V případě Fedax³⁷ soud řekl, že i v tomto případě se jedná o kritérium investice (případ směnky), protože preambule Washingtonské úmluvy odkazuje na cíl podpory zahraniční investice. Je zde zaznamenáno, že investice musí přispět k rozvoji státu. Nicméně, toto není rozhodujícím kritériem. Naopak v případě Patrick Mitchell v. Demokratická republika Kongo z roku 2007³⁸, kde se jednalo o založení advokátní kanceláře, soud sice potvrdil, že dotčenou transakci nelze považovat za investici, protože přínos k rozvoji hostitelského státu je nezbytnou podmínkou definice investice,

---

³⁵ Znamená: "Au sens strict", neboli "V přesném smyslu slova".

³⁶ Soulská úmluva o mnohostranné agentuře pro investiční záruky, která byla v roce 1988 založena za účelem podpory přímých zahraničních investic v rozvojových zemích, poskytuje záruky soukromým investorům na politické riziko země (např. znárodnění, občanské války).

³⁷ Fedax N.V. v. Venezuela, 37 ILM 1531 (1997)

³⁸ Mr Patrick Mitchell and The democratic republic of Congo. Case No. ARB/99/7. Decision on the application for annulment of the award. Konzultace na: <http://italaw.com/documents/mitchellannulment.pdf>

dále ale uvedl, že by přínos na rozvoji hostitelského státu neměl být podmínkou ke kvalifikaci investice. I další řada případů se proti tomuto kritériu postavila s tím, že jde o zneužití pravomoci. To potvrzuje například soudní rozhodnutí v případě LESI Dipenta v. Alžírsko³⁹ z roku 2005, které stanovuje, že není nutné, aby projekt přispěl k ekonomickému rozvoji hostitelského státu. Zrušující výbor ad hoc v případě MHS v. Malajsie⁴⁰ poznamenal, že soud překročil svou pravomoc, když vzal v úvahu nutnost přínosu k rozvoji hostitelského státu k tomu, aby investice mohla být kvalifikována.

Z těchto uvedených příkladů je patrné, že vymezení pojmu investice s naprostou přesností není prozatím možné. Jasnou odpověď, na to, co vlastně investice je, nám nedávají ani samotná rozhodnutí ICSID. Washingtonská úmluva také neobsahuje exaktní výklad toho, co investice znamená. Z výše popsaného vyplývá, že neexistuje jednotná definice pojmu investice, což na jednu stranu zvyšuje případy investičních sporů, ale také nás nechává setrvávat v určité právní nejistotě.

1.4 PŘIBLÍŽENÍ POJMU INVESTORA

1.4.1 RATIONE PERSONAE V. RATIONE MATERIAE

Ve výše uvedených pasážích jsem se snažila o přiblížení věcné stránky investice, která se v mezinárodních instrumentech označuje jako *ratione materiae* a spadá výlučně do mezinárodního práva obchodního. Z toho tedy logicky vyplývá, že se jedná o mezinárodní investice, a proto je ochrana prostřednictvím těchto mezinárodních instrumentů poskytnuta jen cizím investorům. Termín mezinárodní investor, který je představován jinými investory⁴¹, než právě investory domácího státu⁴², je nutno zcela nepochybně chápat jako termín akcesorický k pojmu mezinárodní investice. Neboli de facto není možné uvažovat o mezinárodní investici tam, kdy obligatorně nebude

---

³⁹ Consorzio Groupement L.E.S.I. – DIPENTA c/ République algérienne démocratique et populaire. Sentence. CIRDI No. ARB/03/08. Konzultace na: <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0224.pdf>

⁴⁰ Malaysian Historici Salvors SDN BHD (Claimant/Investor) and The government of Malaysia (Respondent). ICSID Case No. ARB/05/10. Konzultace na: http://www.erenlaw.com/pdfs/MHS__s_12_17_06_Comments_on_Investment_Final.pdf

⁴¹ Rozuměj nerezidenty.

⁴² Rozuměj rezidenty.

existovat mezinárodní investor. Vymezení pojmu chráněného investora představuje ohraničení druhé sféry týkající se ochrany mezinárodní investice spadající do mezinárodního práva obchodního, kterou je *ratione personae*.⁴³

Stejně jako u *ratione materiae*, ani u vymezení pojmu zahraničního investora, respektive zjištění jeho státní příslušnosti jakožto základního kritéria pro jeho identifikaci, se mezinárodní instrumenty jednotně neshodují. Obecně je ovšem nesporné, že investorem může být jak fyzická osoba, tak i právnická osoba. I když v mezinárodním právu existují různá pravidla pro určení státní příslušnosti osoby investora, mezinárodní právo ekonomické poskytuje v souladu se svojí ustálenou judikaturou určitá obecně platná pravidla pro určení této sféry *ratione personae*.

1.4.2 STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOST FYZICKÉ OSOBY

Článek 1 Haagské úmluvy o některých otázkách střetů zákonů o státním občanství z roku 1930, která sice nevstoupila v platnost, ale jejíž obecné zásady se považují za výstižnou reflexi obsahu obyčejového práva, uvádí, že *"je věci každého státu upravit svým zákonodárstvím, kdo jsou jeho příslušníci, a že tyto předpisy musí být uznány jinými státy za podmínky, že jsou v souladu s mezinárodními úmluvami, mezinárodním obyčejem a obecně uznanými právními zásadami ve věcech státního občanství."*⁴⁴ Toto obecné pravidlo, že státní příslušnost patří do výlučné vnitřní pravomoci každého státu, bylo dále potvrzeno v judikatuře Mezinárodního soudního dvora v případě Nottebohm⁴⁵ v roce 1955. Výrok Soudního dvora potvrdil, že mezinárodní právo ponechává na uvážení států stanovení a poskytování jejich státního občanství, ale aby toto státní občanství bylo podporované a závazné v mezinárodním právu, musí existovat faktická spojení mezi státem a osobou, která se tohoto spojení dožaduje.

---

⁴³ ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008. S. 35.

⁴⁴ ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008. S. 36.

⁴⁵ Případ Nottebohm (Liechtenstein v. Guatemala) z 6. dubna 1955. Konzultace na stránkách Mezinárodního soudního dvora:
<http://www.icj-cij.org/docket/index.php?sum=215&code=lg&p1=3&p2=3&case=18&k=26&p3=5>

1.4.3 STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOST PRÁVNICKÝCH OSOB

V případě mezinárodních investice je ještě důležitější, než určení státní příslušnosti fyzické osoby, určení státní příslušnosti osoby právnické, u které jako možná kritéria jejího určení se střetávají tři možnosti: kritérium sídla, inkorporace a kontroly. Otázku na odpověď, jakým způsobem je možné státní příslušnost právnické osoby určit, se snažil nalézt Mezinárodní soudní dvůr v případě Barcelona Traction (Belgie v. Španělsko) z 5. února 1970. Jednalo se zde o společnost založenou v Kanadě podle kanadského práva, většinově vlastněnou a kontrolovanou belgickými akcionáři a působící ve Španělsku. Mezinárodní charakter investice byl tedy nepochybný. Soud zde zcela odmítl použití aplikace kritéria kontroly a namísto toho prohlásil, že *"tradiční pravidlo přiznává právo na výkon diplomatické ochrany společnosti státu, podle jehož práva se založila a na jehož území má své sídlo"*⁴⁶. Z mezinárodního práva vyplývá, že je to především kritérium sídla a inkorporace, které určuje státní příslušnost právnické osoby.

1.4.3.1 PRINCIP SÍDLA, INKORPORACE A KONTROLY

Je třeba podotknout, že kritéria sídla, inkorporace a kontroly se uplatňují odlišnými způsoby v právních řádech jednotlivých zemí, přičemž platí, na rozdíl od fyzických osob, že u právnických osob záleží na vnitrostátním právu kromě jejich příslušnosti, také jejich samotný vznik v právním předvídané formě.⁴⁷ Podle toho, který právní řád bude určujícím pro stanovení státní příslušnosti a souvisejících otázek právnické osoby, tak zákonná kritéria předmětného právního řádu potom bude rozhodná v otázce, zda se v konkrétním případě o zahraničního investora jedná či nejedná.

Tomu, jakou státní příslušnost daná právnická osoba má, předchází ještě otázka jejího osobního statutu. Osobní statut společnosti je možno vymezit jako právní řád rozhodný pro posouzení právních otázek spojených s určitou osobou, jako je samotný vznik společnosti, její právní povaha, právní způsobilost. Osobním statutem právnické osoby

---

⁴⁶ CIJ Recueil 1970, Affaire de la Barcelona Traction, Light and Power company, Limited, Arrêt du 5 février 1970 (Belgium v. Spain). P.42 et suivant, § 69–76.

⁴⁷ ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008. S. 37.

je tedy právní řád, podle kterého byla právnická osoba založena, což také určuje i její státní příslušnost.

Princip sídla říká, že rozhodujícím faktorem pro stanovení státní příslušnosti je právní řád státu, na kterém má právnická osoba své skutečné sídlo. Přičemž za skutečné sídlo se považuje místo, kde sídlí hlavní ústředna s hlavními orgány společnosti, které představují hlavní místo podnikání s těmi nejdůležitějšími činnostmi společnosti.

Princip inkorporační potom uvádí, že státní příslušnost právnické osoby se bude posuzovat podle právního řádu státu, dle kterého byla společnost zřízena, případně založena.

Nejméně používaný princip kontroly stanovuje jako rozhodné kritérium státní příslušnost fyzických osob, které se na kontrole společnosti podílejí a současně v ní tak vykonávají rozhodující moc.⁴⁸

Například podle českého právního řádu, konkrétně § 21 odst. 2 Obchodního zákoníku, se za českou právnickou osobu považuje ta, jejíž sídlo se nachází na území ČR. Logicky tedy zahraniční právnickou osobou, která může být považována taktéž za zahraničního investora v souvislosti s investicemi do České republiky, je ta, jejíž sídlo se nachází mimo území České republiky. Pro srovnání, podle francouzského právního řádu, konkrétně článku L 122–1 Obchodního zákoníku, se za zahraničního obchodníka považuje ten, který vykonává své obchodní aktivity na francouzském území, bez toho, aniž by zde měl své sídlo. Podobné ustanovení obsahuje dále článek L 210–3 Obchodního zákoníku, jenž se ve svém znění ztotožňuje s definicí čl. 1837 francouzského občanského zákoníku. Říká, že společnosti, jejichž sídlo se nachází na francouzském území, podléhají francouzskému právu. Jedná se tedy v obou případech, podle českého i francouzského právního řádu, o kritérium sídla, jako určující mezinárodní prvek potencionálního zahraničního investora. Jinými slovy se jedná o tzv. *lex societatis*, neboli právo země, v níž se nachází sídlo společnosti.⁴⁹

---

⁴⁸ KUČERA, Z., PAUKNEROVÁ, M., RŮŽIČKA, K. a kolektiv. *Právo mezinárodního obchodu.*: Aleš Čeněk Plzeň, 2008. S. 57

⁴⁹ Jean-Baptiste Racine, Fabrice Siiriainen – Professeurs à l'Université de Nice-Sophia Antipolis. *Droit du commerce international*. Dalloz 2e édition. 2011. P. 101.

2 DOHODY O OCHRANĚ INVESTIC

Dohody o podpoře a ochraně investic jsou jednou z hlavních podmínek a předpokladů k ochraně mezinárodních investic. V teorii i praxi jsou tyto dohody členěny podle různých hledisek. Nejčastěji se setkáváme s rozdělením z hlediska počtu smluvních stran. Podle tohoto kritéria rozlišujeme dohody dvoustranné nebo mnohostranné. V praktickém životě mezinárodního společenství nebyla do současné doby ujednána žádná obecná mnohostranná mezinárodní smlouva, která by upravovala zřizování mezinárodních investic a jejich ochranu. Důsledkem tohoto stavu jsou především velké rozpory mezi jednotlivými zeměmi z hlediska rozsahu ochrany mezinárodních investic a zásahů států do těchto investic. Velké rozdíly mezi státy panují zejména v oblasti možnosti a podmínek pro vyvlastnění těchto investic. Tyto rozporné názory a stanoviska zemí proto zatím neumožnily dosažení mnohostranného vyhovujícího kompromisu k uzavření takovýchto dohod mezi více než dvěma státy. Shora nastíněná komplikovanost dosažení mnohostranného kompromisu vedla a stále vede státy k uzavírání právě dvoustranných smluv, u kterých je větší pravděpodobnost vzájemné domluvy, kde se dvě strany snáze dohodnou na vyhovujících podmínkách vzhledem k politickému a ekonomickému charakteru jejich zemí.

2.1 DVOUSTRANNÉ DOHODY O VZÁJEMNÉ PODPOŘE A OCHRANĚ INVESTICE

Dvoustranná neboli bilaterální dohoda o vzájemné podpoře a ochraně investice je dohoda *"uzavřená mezi dvěma státy, jejímuž režimu podléhají investice uskutečněné na jejich území fyzickými a právníckými osobami z jiné země"*.⁵⁰ Nejčastěji používanou dvoustranou smlouvou o ochraně investice je smlouva uzavíraná mezi zahraničním investorem a hostitelským státem. Vedle tohoto typu dvoustranné smlouvy existuje také dvoustranná smlouva o ochraně investic mezi dvěma státy navzájem.

---

⁵⁰ PELKMANS, J., CASEY J. P. *EU Enlargement: External Economic Implications. Inteconomics*. 2003. Rč.38, č. 4. S. 196–208 IN BĚLOHLÁVEK, A. J. *Ochrana přímých zahraničních investic v Evropské unii*. 1. vydání.: C. H. BECK Praha 2010. S. 20.

2.1.1 OBSAHOVÝ RÁMEC DVOUSTRANNÝCH DOHOD O OCHRANĚ INVESTICE

Ve standardních dvoustranných smlouvách o ochraně investic tvoří jejich obsah náležitosti, jako jsou vymezení pojmu mezinárodní investice a mezinárodního investora, obligace plynoucí z podpory a usnadňování investování na území hostitelského státu pro zahraniční investory, zákaz diskriminačního zacházení s mezinárodními investicemi a stanovení národního zacházení nebo dle doložky nejvyšších výhod a umožnění vývozu zisku z investice do ciziny.⁵¹

Tyto dvoustranné smlouvy často používají nad rámec shora uvedeného podobné smluvní závazkové náležitosti chránící investora i samotné investice. Dalším obsahem těchto smluv bývají zpravidla následující ustanovení:

- a) doložka, kde se smluvní strany zavazují uplatňovat pro zahraniční investory "neustranné a spravedlivé" zacházení, někdy také s upřesněním "v souladu se zásadami mezinárodního práva";
- b) doložka, ve které se hostitelský stát zavazuje zajistit ochranu a bezpečnost zahraničních investic;
- c) doložka národního zacházení často v kombinaci s
- d) doložkou nejvyšších výhod;
- e) ostatní ustanovení se týkají podmínek vyvlastnění investic, operací - finančních transakcí, jež musí být provedeny v dobré víře, aniž by docházelo k diskriminaci na základě státní příslušnosti, a ustanovení, na základě kterých musí být poškozenému investorovi poskytnuta náhrada vyjádřená peněžitou částkou.

Ani tato reparační povinnost náhrady škody hostitelským státem nesmí mít diskriminační povahu, vyplácení náhrady by mělo být v souladu s tzv. Hullovou formulí, neboli "okamžité, dostatečné a reálné kompenzace" (*prompt, adequate and*

---

⁵¹ KOSTKA, M. *Mezinárodní investiční spory před obecnými soudy?* Bulletin advokacie č. 12. 2012. S. 32.

effective)⁵². V neposlední řadě tyto smlouvy obsahují též souhlasná ustanovení, ve kterých státy smluvních stran mohou vyjádřit souhlas s možností obrátit se v případě sporu na mezinárodní arbitráž, kterou může zaručit například ICSID, UNCITRAL nebo jiná centra, jako je Rozhodčí soud Mezinárodní obchodní komory nebo arbitrážní institut obchodní komory ve Stockholmu atd. Tyto instituce urovnávají spory mezi smluvními stranami s odlišnými státními příslušnostmi.⁵³

2.1.2 ZÁKAZ DISKRIMINACE

Zákaz diskriminace, jako jeden ze základních principů ochrany zahraničních investorů, je ve dvoustranné dohodě promítnut tak, že hostitelskému státu je zakázána jejich diskriminace ve prospěch domácí konkurence. Zákaz diskriminace významně přispívá ke zvýšení jistoty zahraničních investorů a bývá obvyklou součástí dvoustranných dohod často formulovanou jako spravedlivé zacházení v kombinaci se standardem ochrany a bezpečnosti. Takovýto zákaz je například možné najít v článku 3 odst. 2 Dohody mezi vládou ČR a vládou Rumunska. Právě uvedená dohoda je považována za standardní typ dvoustranných dohod o ochraně a podpoře investic uzavíraných Českou republikou⁵⁴, která říká, že: "*Investice investorů jedné nebo druhé smluvní strany budou mít vždy zajištěno řádné a spravedlivé zacházení a budou požívat plné ochrany a bezpečnosti na území druhé smluvní strany*".⁵⁵

2.1.3 SPRAVEDLIVÉ A NESTRANNÉ ZACHÁZENÍ

Mezi základní obecná pravidla pro dohody na ochranu mezinárodních investic patří hlavně spravedlivé a nestranné zacházení, které je založeno na pravidlu, že každý stát má právo upravit si zacházení s investicemi podle svých vnitrostátních předpisů.

---

⁵² Cordell Hull byl státní tajemník USA, který tuto formuli poprvé použil ve své nótě mexické vládě z 21.7.1938. Od té doby se formulace opakuje v řadě dvoustranných smluv i v nauce.

⁵³ Dle dokumentu UNCTAD (Occasional note, 29 november 2004, UNCTAD/WEB/ITE/IIT/2004/2), z celkového počtu 160 sporů týkajících se investic a předvedených před arbitrážní tribunály jich bylo 106 (66 %) před ICSID, 39 (24 %) před tribunály aplikující arbitrážní nařízení podle UNCTAD, 9 před arbitrážními tribunály obchodní komory ve Stockholmu a 4 před Arbitrážním soudem mezinárodní obchodní komory.

⁵⁴ ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008. S. 34.

⁵⁵ Viz sdělení MZV č. 198/1994 Sb. IN ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008. S. 87.

Konkrétní národní režim však musí být vždy v souladu s pravidly mezinárodního práva, tzv. mezinárodního standardu, kterým se jinými slovy rozumí jako standard spravedlivého a rovnoprávného zacházení, přičemž spravedlivé zacházení znamená zejména právě dodržování vnitrostátního právního pořádku a soulad s mezinárodním právem. Rovnocenným zacházením se potom rozumí zajištění stability mezi zájmy investora, jeho domovského státu, jakož i státu hostitelského tak, aby nedocházelo k znevýhodňování zahraničních investorů oproti místním investorům. Takovýto režim spravedlivého a nestranného zacházení lze považovat za jednu z důležitých složek mezinárodního investičního práva vůbec, přičemž použití národního režimu pro mezinárodní investice je bezproblémové v zemích, které se nacházejí v obdobném hospodářském vývoji s právním systémem stejných hodnot⁵⁶.

2.1.4 DOLOŽKY NEJVYŠŠÍCH VÝHOD

Doložky nejvyšších výhod představují smluvní ujednání, které se meritorně týká toho, že v okamžiku, kdy jedna ze smluvních stran doložky nejvyšších výhod poskytne určité výsady relevantní třetí straně, automaticky jsou potom poskytnuty i druhé straně, a to bez potřeby kompenzace. To je příklad tzv. nepodmíněné doložky. Proti tomu stojící podmíněná doložka nejvyšších výhod potom znamená, že pokud jedna ze smluvních stran doložky nejvyšších výhod přiznala určité výsady v mezinárodním obchodě relevantní třetí straně, automaticky nabídla tytéž výsady druhé smluvní straně, která však, pokud o ně měla zájem, měla povinnost poskytnout jí odpovídající kompenzaci. Po postupném vývoji v mezinárodním obchodu se po druhé světové válce začínají prosazovat zejména nepodmíněné doložky nejvyšších výhod.⁵⁷

Právě na režimu nepodmíněných doložek nejvyšších výhod je založen GATT⁵⁸. Ten ve svém prvním článku jednotlivým stranám ukládá, aby všechny výhody, přednosti, výsady nebo osvobození poskytnuté kteroukoli smluvní stranou jakémukoliv výrobku

---

⁵⁶ ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008.. S. 53.

⁵⁷ KUNCL, M. *Režim nejvyšších výhod a režim národní jako základní nástroje fungování*. GATT. Brno FPR MU. 2008. S. 5. Konzultace na:
http://is.muni.cz/th/170462/pravf_b/Martin_Kuncl_zaverecna_prace.pdf

⁵⁸ General Agreement on Tariffs and Trade, Všeobecná dohoda na clech a obchodu.

pocházejícímu z kterékoli jiné země bezpodmínečně přiznaly obdobným výrobkům pocházejícím z území ostatních smluvních států nebo tam určených.

Stejně tak jako u zásady spravedlivého a rovnoprávného zacházení, i u doložky nejvyšších výhod jde o mezinárodní standard, představovaný určitou úrovní, které má být dosaženo, tj. model chování s účinky závislými na konkrétní situaci⁵⁹. Přičemž vždy platí, že doložka k tomu, aby se stala závazným právním nástrojem, musí být zanesena do mezinárodní smlouvy, dvoustranné či mnohostranné.

2.1.5 NEZÁVAZNÉ MEZINÁRODNÍ INSTRUMENTY

Tím, že neexistuje žádná univerzální smluvní úprava, začaly se vytvářet některé nezávazné mezinárodní instrumenty, které mají doporučující charakter a které označujeme jako *soft law*. Mezi takovéto instrumenty se řadí Charta hospodářských práv a povinností státu z roku 1974⁶⁰, dle které se úprava zahraničních investic řídí výhradně vnitrostátním právem. Dalším takovým dokumentem jsou Řídící principy pro zacházení s přímou zahraniční investicí přijaté Mezinárodní bankou pro obnovu a rozvoj v roce 1992⁶¹, představující "*obecný rámec k podpoře přímých zahraničních investic ve společném zájmu*"⁶² a jež dále podtrhly právo hostitelského státu upravovat přijímání mezinárodních investic, ale současně ho vyzvaly k zjednodušení zřízení těchto investic tím, že odstraní administrativní překážky včetně dalších komplikovaných formalit.⁶³

---

⁵⁹ Srov. L. Boisson de Chazournes, Normes, standards et règles en droit international, in: Les enjeux de la normalisation technique internationale. Entre environnement, santé et commerce international. La Documentation Française. Paris 2006. S. 44 IN ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008. S. 18.

⁶⁰ Charter of Economic Rights and Duties of States. Konzultace na: <http://www.un-documents.net/a29r3281.htm>

⁶¹ Guidelines for the Treatment of Foreign Direct Investment. Ve francouzštině: Principes directeurs. Konzultace na: <http://italaw.com/documents/WorldBank.pdf>

⁶² ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008. S. 77.

⁶³ KOSTKA, M. *Mezinárodní investiční spory před obecnými soudy?* Bulletin advokacie č. 12. 2012. S. 32.

3 POJEM OCHRANA INVESTIC A JEJÍ VÝVOJ

3.1 DIPLOMATICKÁ OCHRANA

Vývojově nejstarším instrumentem mezinárodní ochrany investic je diplomatická ochrana. Předně, abychom se dostali k přehledu o vývoji mezinárodního investičního práva, je třeba si uvědomit jeho samý počátek, který začíná již na přelomu 19. a 20. století. Přestože proces mezinárodního investování byl teprve na samém počátku a v omezeném rozsahu, právní problémy související a vznikající na základě těchto mezinárodních aktivit byly již natolik významné, že daly podnět zatím alespoň k právní úpravě ochrany investice v domovských státech.

Ovšem tento režim, kdy ochrana investic byla poskytována pouze státy, do kterých investice směřovala, logicky postrádala prvky nestrannosti a v případě sporů značným způsobem snižovala pravděpodobnost úspěchu investora, který měl možnost obrátit se pouze na orgány a jurisdikci hostitelského státu. V případě takovýchto sporů navíc ani nebyly další externí zdroje než odvolání se investora k jeho vlastnímu státu na diplomatickou ochranu v jeho prospěch.⁶⁴ Diplomatická ochrana představuje právo státu k převzetí nároku svého státního příslušníka, jenž byl poškozen v zahraničí, aby napravilo jemu způsobenou újmu a uplatňovat tento nárok vůči povinnému státu svým jménem.⁶⁵ I když diplomatická ochrana se objevila mnohem dříve než první zmínky o samotném pojmu investice, nebylo možné ji ovšem klasifikovat za vyhovující, a to hned z několika důvodů. Za prvé z toho důvodu, že obligatorní podmínkou k požadování diplomatické ochrany bylo vyčerpání všech vnitrostátních opravných prostředků. Takovýto proces mohl tedy trvat roky, než k diplomatické ochraně mohlo dojít. Za druhé je potřeba zmínit, že diplomatická ochrana nebyla automaticky nároková. Vlastní stát tedy neměl ex lege výslovnou povinnost ochranu poskytnout, zákon mu pouze dával subjektivní právo ochranu poskytnout. Jako poslední, a zřejmě nejvýznamnější důvod nevhodnosti diplomatické ochrany je fakt, že investiční spor

---

⁶⁴ LEBEN, CH. (dir.). *Le contentieux arbitral transnational relatif à l'investissement. L'évolution du droit international des investissements : un rapid survol*. Charles Leben. Professeur à l'Université Paris II. Anthemis 2006. P. 9.

⁶⁵ Srov. ŠTURMA, P. *Vývoj institutu diplomatické ochrany a trendy mezinárodní ochrany investic*. Právník 1/1995. S.65 a n. IN ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008. S. 104.

neodpovídá přesně sporu, který je mezi investorem a hostitelským státem. V případě využití diplomatické ochrany má pak aktivní legitimaci k případnému soudnímu sporu stát, jenž ochranu poskytuje, nikoliv však sám investor. Je doktrínou, že soukromé osoby nemohly být postaveny před jakýkoliv arbitrážní tribunál i přesto, že soukromá osoba byla tou skutečnou zainteresovanou stranou, které by v podmínkách vnitrostátního sporu pravděpodobně svědčila aktivní legitimace.⁶⁶

Přes výše uvedené ale existuje přímý důkaz o tom, že využití diplomatické ochrany nebylo využíváno pouze zřídka. Naopak, při studiu dokumentů jsem se zaměřila na rozsáhlé sbírky rozhodčího řízení z přelomu 19. a 20. století s důrazem na počátek století 20. a musím potvrdit, že existuje velké množství soudních rozhodnutí, která se zabývají spory týkajícími se investic, jež jsou rozhodovány na úrovni mezistátní arbitráže, kde spornými stranami je vždy národní stát investora proti hostitelskému státu, kam investice směřovala.⁶⁷

Jak tedy z výše uvedeného plyne, je to právě mechanismus diplomatické ochrany, který stojí na začátku vývoje mezinárodního investičního práva a jeho ochrany. Navazující historický vývoj lze rozdělit do následujících tří etap. V první etapě vzniká nový typ rozhodčího řízení, nadnárodní rozhodčí řízení, jehož vývojovým vyústěním je založení ICSID. Druhá etapa kolem roku 1950 představuje počátek dvoustranných smluv o ochraně investic, které se po mírném počátku začnou velmi rychle vyvíjet v 90. letech. Třetí vývojová etapa se pak prezentuje jako tzv. revoluce jednostranného nadnárodního rozhodčího řízení, neboli *Arbitration without privity*.

3.2 POČÁTEK MEZINÁRODNÍ ARBITRÁŽE

Nejprve si dovoluji vyložit vývoj termínu arbitráž, který přišel do českého prostředí prostřednictvím francouzštiny z latinského jazyka ze slovesa *arbitrari* znamenajícího

---

⁶⁶ United Nations Conference on Trade and Development. Dispute Settlement. 5.1 International Commercial Arbitration. United Nations New York and Geneva, 2005. Chapter 2.4 Development of investment arbitration. P. 26. Konzultace na http://unctad.org/fr/Docs/edmmisc232add38_en.pdf

⁶⁷ VIRALLY M. *Remarque, lors d'un colloque de la S.F.D.I., que la protection diplomatique des investisseurs avait fourni la plus grande partie du contentieux international au XIX siècle (La juridiction internationale, colloque de Lyon de la S.F.D.I. Paris, Pedone, 1987. P. 82 IN LEBEN, CH. (dir.). Le contentieux arbitral transnational relatif à l'investissement. L'évolution du droit international des investissements : un rapide survol. Charles Leben. Professeur à l'Université Paris II. Anthemis 2006. P. 9.*

soudit. Rozhodčí řízení je proces, ve kterém je spor mezi stranami rozhodnut jimi označeným nezávislým třetím, přičemž tento jeho náleze je vykonatelný a závazný. Je tedy zřejmé, že tento ryze český pojem vznikl ze slova rozhodovat (spor).

Jako jedny z prvních typů arbitráže se objevují arbitráže smíšené neboli mezinárodní rozhodčí řízení, kde je spor namířen proti investorovi v hostitelském státě, který je obviněn z nerespektování svých povinností. Investor již není závislý na dobré vůli státu, jenž může, ale i nemusí vykonat diplomatickou ochranu, nyní může sám spor proti smluvnímu státu předložit nezávislému rozhodčímu soudu. První takovýto arbitrážní spor, který je zaznamenán ve sbírce rozhodčích rozhodnutí, je případ Univerzální společnosti Suezského průplavu k místokráli Egypta/La Compagnie universelle du Canal du Suez au vice-roi d'Égypte⁶⁸, který vyústil v soudní rozhodnutí uzavřené v dubnu 1864 Napoléonem III. Nejdříve se jednalo o příkladný spor, kde Společnost obviňovala egyptskou vládu, že změnila nařízení, ze kterého plynuly výhody podnikům, a požadovala náhradu za vzniklé škody. Spor byl však předložen k rozhodčímu řízení v důsledku kompromisu a ne na základě rozhodčí doložky původně existující v koncesní smlouvě. Arbitři zde rozhodli, aniž by zjišťovali otázku aplikovatelného práva na koncesi.

3.2.1 ROZHODČÍ DOLOŽKY

V následujícím vývoji již investoři budou do svých smluv uzavíraných s hostitelskými státy vkládat ustanovení o rozhodčích doložkách, které jim umožní v případě sporu uvést jejich smluvního partnera před rozhodčí tribunál a zabezpečí jim větší jistotu o účinnější ochraně jejich investic. Rozhodčí doložky představují právní mechanismus, kterým byly opraveny nedostatky diplomatické ochrany pro vyřešení mezinárodního investičního sporu: investor již není povinen nejdříve vyčerpat všechny vnitrostátní opravné prostředky k tomu, aby mohl využít diplomatické ochrany svého státu. Další výhodou takového právního mechanismu je, že v případě, kdy je rozhodčí doložka

---

⁶⁸ *Compaigne universále du Canal de Suez c. Vice-Roi d'Égypte, sentence du 21 avril 1864.* H.A.Fontaine, *Pasicrisie internationale (1794–1900)*. The Hague, Martinus Nijhoff Publishers (réimpression avec une preface de P.M.Eisemann) 1997. PP. 122–129 IN LEBEN, Ch. (dir.). *Le contentieux arbitral transnational relatif a l'investissement. L'évolution du droit international des investissements : un rapid survol*. Charles Leben.Professeur à l'Université Paris II. Anthemis 2006. P. 10.

správně inkorporována, rozhodčí řízení se uskuteční, i když stát odmítne jmenovat svého rozhodce a předstoupit před rozhodčí tribunál. Takovéto rozhodčí doložky se objevovaly například v některých koncesních smlouvách veřejných služeb v Řecku ve 20. letech 20. století. Některé smlouvy začínaly také obsahovat doložky, které místo odkazu na aplikovatelné právo odkazují na obecné právní principy, jako tomu bylo například v soudním rozhodnutí mezi koncesionářskou telefonní společností a řeckou vládou.⁶⁹

Vedle koncesních smluv se začíná ve 30. a 60. letech 20. století objevovat menší počet soudních rozhodnutí ve věcech těžby ropy, které přispívají ke změně způsobu v uzavírání smluv mezi hostitelskými státy a zahraničními investory. Mezi takovéto spory se řadí soudní rozhodnutí *Lena Goldfield* (září 1930) mezi anglickou těžební společností a Sovětskou unií, dále čtyři rozhodčí řízení týkající se ropní koncese: soudní rozhodnutí *Abu Dhabi* (srpen 1951), *Ruler of Qatar* (červen 1953), *Aramco* (srpen 1958) a *Sapphire* (březen 1963).⁷⁰ V případech týkajících se koncese, ve kterých si strany jednoznačně nevolily aplikovatelné právo, bylo takovéto právo nalézáno arbitry, kteří dávali přednost spíše obecným principům práva před právem aplikovatelným ve smluvním státě, které by znevýhodňovalo mezinárodní investory. Podle soudního rozhodnutí *Sapphire* obecné principy práva jsou takové, které jsou založené na rozumu a společné praxi všech civilizovaných zemí. Odkazuje na ně například článek 38 odst. 1 písm. c) Statutu Mezinárodního soudního dvora. Někteří rozhodci podotkli, že se při užívání obecných principů práva nejedná pouze o tento konkrétní zdroj mezinárodního práva vztahující se na smlouvy, ale že se jedná o celé mezinárodní právo veřejné.⁷¹ Rozhodčí doložky, které unikly kompetenci státních soudů pro řešení sporů

---

⁶⁹ Voy. Sentence Syndicat d'études et d'entreprise c. Gouvernement grec (1925) présenté dans J. GILLIS WETTER et Stephen M. SCHWEBEL, „Some Little-Known Cases on Concessions“. BYBIL, pp. 232, p.194 IN IN LEBEN, CH. (dir.). *Le contentieux arbitral transnational relatif a l'investissement. L'évolution du droit international des investissements : un rapid survol*. Charles Leben. Professeur à l'Université Paris II. Anthemis 2006. P. 10.

⁷⁰ *Lena Golfield* du 2 septembre 1930. Cornell Law Quarterly, 1950–1951, pp.42-53. *Petroleum Developments (Trucial Coast) Ltd v. Ruler of Abu Dhabi*, ICLQ, 1952, pp. 247-261, *Ruler of Qatar v. International Marine Oil Company Ltd. Ltd*, ILR. 1953, p. 545, *Arabian American Oil Company (Aramco) v. Saudi Arabia*, 23 août 1958, Rev.crit.dr.int.priv. 1963, pp. 273-302 IN LEBEN, Ch. (dir.). *Le contentieux arbitral transnational relatif a l'investissement. L'évolution du droit international des investissements : un rapid survol*. Charles Leben. Professeur à l'Université Paris II. Anthemis 2006. P. 11

⁷¹ Soudní rozhodnutí *Texaco c. Gouvernement libyen*, § 35, 1977.

z mezinárodních investic a doložky *electio juris*⁷², které odkazují na principy mezinárodního práva nebo stabilizované právo určitého státu, představují novou formu investičních smluv, která se často nazývala jako "*dohody ekonomického rozvoje*", "*zmezinárodněné smlouvy*" nebo "*státní smlouvy*".⁷³

3.2.2 VZNIK WASHINGTONSKÉ ÚMLUVY

Důležitým krokem v internalizaci investičního práva byl pod záštitou Světové banky vznik Washingtonské úmluvy, neboli Úmluvy o řešení investičních sporů mezi státy a příslušníky z druhých států z 18. března 1965, která ustanovila speciálně konstruovaný arbitrážní mechanismus pro mezinárodní investiční spory. V tomto období se hlavně jednalo o spory založené na základě nedodržení smluvních povinností mezi státem a zahraničním investorem, přičemž platilo, že každá ze smluvních stran dala výslovný souhlas k rozhodčímu řízení, in eventum uzavřená smlouva explicitně obsahovala rozhodčí doložku s odkazem na ICSID. Poslední alternativní možností byla dohoda k podstoupení sporu k vyřešení ICSID, přičemž jako cíl Washingtonské úmluvy bylo stanoveno zaopatření dostupnosti procesních prostředků a institucí, které zjednodušují mezinárodní smířčí nebo rozhodčí řízení a na které se mohou smluvní státy, fyzické či právnické osoby, jejichž definici najdeme v článku 25 odst.2 písm. a) této úmluvy, obrátit právě se spory, jež vznikají z mezinárodních investic.⁷⁴

3.2.2.1 STRUČNÁ KOMPARACE WASHINGTONSKÉ A NEWYORSKÉ ÚMLUVY

Vzniku Washingtonské úmluvy historicky předcházela značná iniciativní snaha, zejména z profesního prostředí, o vznik mezinárodní úmluvy, která by podpořila rozvoj arbitrážního řízení k řešení sporů vznikajících z mezinárodního obchodu. Výsledkem této snahy byla z podnětu Mezinárodní obchodní komory 10. června 1958 uzavřena

---

⁷² Z latiny "Volba práva".

⁷³ Pour une étude générale, voy. Ch. Leben. "La théorie du contrat d'État et l'évolution du droit international des investissements". R.C.A.D.I., t. 302 (2003), p. 201–386, et la bibliographie citée IN odkaz LEBEN, CH. (dir.). *Le contentieux arbitral transnational relatif à l'investissement. L'évolution du droit international des investissements : un rapid survol*. Charles Leben. Professeur à l'Université Paris II. Anthemis 2006. P. 12.

⁷⁴ KOSTKA, M. *Mezinárodní investiční spory před obecnými soudy?* Bulletin advokacie č. 12. 2012. S. 32.

Newyorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů⁷⁵. Tato úmluva hrála důležitou roli v zobecnění arbitráže jakožto obvyklého způsobu řešení sporů vznikajících z mezinárodního obchodu⁷⁶. Washingtonská úmluva však nebyla přizpůsobena sporům mezi soukromými osobami navzájem, ale sporům mezi soukromými osobami a státem, a to nikoliv v rámci obchodních výměn, ale konkrétně pouze investicím, navíc pouze z hlediska jejich intenzivního výkladu.

Z hlediska komparace Washingtonské úmluvy a Newyorské úmluvy je zjevné, že Washingtonská úmluva má stejný vliv na investice, jako Newyorská úmluva na obchodní výměny. Obě tak tvoří dva základní a dosud nezpochybnitelné pilíře právní úpravy mezinárodních ekonomických vztahů, obchodů a investic.

3.2.2.2 PŘÍSNÉ POŽADAVKY PRAVOMOCI ICSID

I přesto, že Washingtonská úmluva dala ICSID pravomoc v rozhodování o investičních sporech a tím významným způsobem rozšířila možnosti pro zahraniční investory, stále zůstávaly obavy na straně mnoha států z možné svrchovanosti, která vznášela velmi přísné požadavky na to, jaké nestátní strany mohly zahájit arbitráž, a na souhlas samotného státu k takovému rozhodčímu řízení. Možnost obrátit se na ICSID měla velkou symbolickou hodnotu, ale v prvních 30 letech své existence byl její význam zcela zanedbatelný. Bylo jí svěřeno pouze několik málo případů.⁷⁷

---

⁷⁵ Newyorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů je mezinárodní úmluva, jejímž cílem je úprava otázek mezinárodního uznání a výkonu rozhodčích nálezů, vydaných v rámci rozhodčího řízení. Úmluva se vztahuje na uznání a výkon rozhodčích nálezů, vydaných na území cizího státu, vyplývajících ze sporů mezi fyzickými nebo právníckými osobami. Svým obsahem nahrazuje starší úpravu, kterou obsahoval Ženevský protokol o doložkách o rozsudím (z r. 1923) a Ženevská úmluva o vykonatelnosti cizích rozhodčích výroků (z r. 1927). Pro Československo nabyla účinnosti dne 10. října 1959.

⁷⁶ Voy. Ph. Fouchard, E. Gaillard et B. Goldman. *Traité de l'arbitrage commercial*. Paris. Litec. 1996. pp. 142 et s. IN Leben, Ch. (dir.). *Le contentieux arbitral transnational relatif a l'investissement. L'évolution du droit international des investissements : un rapid survol*. Charles Leben. Professeur à l'Université Paris II. Anthemis 2006. P. 13.

⁷⁷ United Nations Conference on Trade and Development. *Dispute Settlement*. 5.1 International Commercial Arbitration. United Nations New York and Geneva, 2005. Chapter 2.4 Development of investment arbitration, p. 26. Konzultace na http://unctad.org/fr/Docs/edmmisc232add38_en.pdf

3.3 POČÁTEK A ROZMACH SMLUV O OCHRANĚ INVESTIC

3.3.1 DVOUSTRANNÉ SMLOUVY O OCHRANĚ INVESTIC

Počátek smluv o ochraně investice se datuje k roku 1959, kdy se postupně začínají objevovat první dvoustranné smlouvy o ochraně a podpoře investic, jinak také nazývané jako "deštníkové dohody"⁷⁸. Historicky první bilaterální smlouvou o ochraně a podpoře investic uzavřenou v roce 1959 je smlouva mezi Německem a Pákistánem, ze které mimo jiné vyplývá, že investice je výsledkem politicko-ekonomického působení Německa v Pákistánu. Tento politicko-ekonomický vztah potom vysvětluje, proč nejdříve dvoustranné dohody vznikaly mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi. Až na začátku roku 1980 dvoustranné smlouvy již nezahrnují jen smluvní vztahy mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi, ale začínají se objevovat dvoustranné smlouvy také mezi rozvojovými státy navzájem.⁷⁹ V současné době podle UNCTAD⁸⁰ dvoustranné smlouvy mezi rozvojovými zeměmi a mezi těmito zeměmi a zeměmi v procesu transformace převyšují počet smluv uzavřených mezi rozvinutými a rozvojovými státy. Dvoustranné smlouvy o ochraně investic, jejichž jedna strana je rozvinutý stát, nepředstavují více než 45 % z celkového počtu smluv na ochranu investic⁸¹.

Bilaterální smlouvy, kterých se nejdříve uzavírá přibližně 10 až 20 za rok, se postupně znásobí na 200 a více. Podle UNCTAD se celkový počet těchto smluv vyšplhal v roce 1989 na 385, v roce 2000 již na 1 500 a v roce 2002 bylo dosaženo dokonce počtu

---

⁷⁸ LEBEN, CH. (dir.). *Le contentieux arbitral transnational relatif a l'investissement. L'évolution du droit international des investissements : un rapid survol*. Charles Leben. Professeur à l'Université Paris II. Anthemis 2006. P. 15.

⁷⁹ Přednáška z předmětu Droit international économique. Les investissements internationaux. Madame Sabine Robert-Cuendet, Prof. na Université de Versailles St Quentin-En-Yvelines, Francie. Akademický rok 2011–2012.

⁸⁰ United Nations Conference on Trade and Development, Konference OSN pro obchod a rozvoj

⁸¹ LEBEN, CH. (dir.). *Le contentieux arbitral transnational relatif a l'investissement. L'évolution du droit international des investissements : un rapid survol*. Charles Leben. Professeur à l'Université Paris II. Anthemis 2006. P. 15.

2 181. V roce 2002 176 členských států Spojených národů uzavřelo minimálně jednu dvoustrannou smlouvu o ochraně investic.⁸²

3.3.2 MNOHOSTRANNÉ SMLOUVY O OCHRANĚ INVESTIC

K dvoustranným smlouvám o ochraně a podpoře investic se přidává i malý počet mnohostranných smluv, jako je NAFTA⁸³ z roku 1988 – Dohoda o volném obchodu mezi Kanadou a USA, Úmluva o Mnohostranné dohodě pro investiční záruky z roku 1985 (tzv. Soulská úmluva)⁸⁴ dávající si za cíl podporu všech investic jakožto důležitých zdrojů ekonomického růstu jejich členských států⁸⁵, Dohoda k energetické chartě z roku 1991, které předcházelo přijetí Evropské energetické charty tvořící "*rámec pro mezinárodní spolupráci mezi evropskými zeměmi a dalšími průmyslovými zeměmi s cílem rozvíjet energetický potenciál zemí střední a východní Evropy a zajištění bezpečnosti dodávek energie pro Evropskou unii*"⁸⁶ nebo Dohoda o obchodních aspektech investičních opatření z roku 1994⁸⁷, která se snaží o zamezení vládních opatření proti mezinárodním investicím.⁸⁸

3.3.3 DVĚ TYPOVÉ VĚTVĚ BILATERÁLNÍCH DOHOD

V teorii existují dvě vývojově i obsahově odlišné typy bilaterálních dohod. Rozlišujeme tedy evropský a americký typ bilaterálních dohod. Evropský model dvoustranných dohod má historicky starší původ, v 60.–70. letech 20. století, než tzv. dohody amerického typu, které pocházejí až z roku 1983. Jak vyplývá z názvu, evropský model dvoustranných dohod o podpoře a ochraně investic je uzavíraný hlavně mezi

---

⁸² Voy. UNCTAD. "FDI Policies for Development: National and International Perspectives", World Investment Report 2003. pp. 89 et s. IN LEBEN, CH. (dir.). *Le contentieux arbitral transnational relatif a l'investissement. L'évolution du droit international des investissements : un rapid survol*. Charles Leben. Professeur à l'Université Paris II. Anthemis 2006. P. 14.

⁸³ North American Free Trade Agreement, Severoamerická dohoda o volném obchodu.

⁸⁴ Multilateral Investment Guarantee Agency – MIGA

⁸⁵ KOSTKA, M. *Mezinárodní investiční spory před obecnými soudy?* Bulletin advokacie č. 12. 2012. S. 32.

⁸⁶ Konzultace na europa.eu:
http://europa.eu/legislation_summaries/energy/external_dimension_enlargement/127028_cs.htm

⁸⁷ Trade-Related Investment Measures - TRIMS

⁸⁸ KOSTKA, M. *Mezinárodní investiční spory před obecnými soudy?* Bulletin advokacie č. 12. 2012. S. 32.

evropskými zeměmi, přičemž se zaměřuje především na ochranu investic proti vyvlastnění nebo znárodnění, a to hlavně tím, že zajišťuje investorům náhradu pro takovéto případy. Dohody amerického nejsou praxí tolik využívané, jako dohody evropského typu. Vyznačují se ovšem vedle vysokého standardu ochrany takovýchto dohod také tím, že pokládají váhu hlavně na pravidla zacházení směřující k liberalizaci toků investic.⁸⁹

3.3.3.1 ČESKO-FRANCOUZSKÁ DOHODA O VZÁJEMNÉ PODPOŘE A OCHRANĚ INVESTIC

Dohoda o vzájemné podpoře a ochraně investice mezi ČSFR a Francouzskou republikou⁹⁰ představuje evropský model dvoustranné dohody o ochraně investice. Francie patří mezi významné státy, které jako důležití vývozci kapitálu uplatňují standardní definice, které se zahrnují do všech uzavíraných dohod. Definice investic na rozdíl od amerického typu těchto dohod odkazuje na soulad investice s právním řádem hostitelského státu. Představuje tak typickou bilaterální smlouvou, podle níž *"pojem investice označuje především všechna aktiva, jako je majetek a práva všeho druhu, přičemž se rozumí, že tato aktiva jsou nebo byla investována v souladu s právním řádem smluvní strany, na jejímž území a nebo v jejímž přímořském pásmu je investice uskutečněna."*⁹¹

3.4 "ARBITRATION WITHOUT PRIVITY"⁹²

Další možnost, jak nasměrovat spor před rozhodčí řízení mimo té možnosti, že o tom existuje explicitní ujednání v dvoustranné či mnohostranné smlouvě, je také, že takovéto ujednání je součástí investičního zákona, nebo obdobného zákona, který upravuje mezinárodní investice a je součástí právního řádu státu, kam investice směřuje

---

⁸⁹ ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008. S. 48.

⁹⁰ Sdělení FMZV č. 453/1991 Sb. IN ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008. S. 32.

⁹¹ Sdělení FMZV č. 453/1991 Sb. IN ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008. S. 33.

⁹² V češtině – Arbitrážní řízení bez smluvního společenství zájmů / Arbitrážní řízení bez vědomí IN CHROMÁ, M. *Anglicko český právní slovník. English czech law dictionary*. Leda Praha 1997. S. 238.

nebo státu investora. Právě popsaná situace je někdy literaturou označována za "rozhodčí řízení bez privity".⁹³ U států se předpokládá, že daly obecný souhlas k principu arbitráže tím okamžikem, kdy je tento způsob nařízení uveden v zákoně nebo smlouvě týkající se investice, nebo kdy například existuje obecná reference k arbitrážnímu řízení u ICSID.

Případ AAPL v. Srí Lanka (soudní rozhodnutí ze dne 27. června 1990) v sobě zahrnuje účinky dvou historických momentů, jeden vedoucí k vytvoření ICSID a druhý procházející vývojem dvoustranných smluv.⁹⁴ Tento případ⁹⁵, ve kterém hongkongská společnost AAPL investovala do srílanské společnosti na zpracování krevet, pomohl rozřešit otázky kolem kompetence arbitrážních tribunálů k investičním sporům, zejména potom ICSID, které do té doby podmiňovaly explicitní souhlas k mezinárodnímu arbitrážnímu řízení ve dvoustranných smlouvách mezi jednotlivými stranami investičního sporu.

3.4.1 ČASOVÝ NESOULAD V OTÁZCE UDĚLENÍ SOUHLASU SMLUVNÍCH STRAN K ROZHODČÍMU ŘÍZENÍ

I přesto, že společnost AAPL neměla uzavřenou žádnou smlouvu se státem Srí Lanka, předala spor ICSID, a to na základě již existující smlouvy mezi Srí Lankou a Spojeným královstvím, jejíž článek 8 říká: *"Každá smluvní strana souhlasí s předložením Mezinárodnímu středisku pro řešení investičních sporů pro urovnání ve smířčím řízení nebo rozhodčím řízení v rámci Úmluvy veškeré právní spory mezi smluvní stranou a státním příslušníkem nebo společností druhé smluvní strany týkající se pozdějších*

---

⁹³ J.Paulsson. "Arbitration without Privity", ICSID Review, Foreign Investment Law Journal, 1995. Vol. 10, p.232 IN Jean-Baptiste Racine, Fabrice Siirainen – Professeurs à l'Université de Nice-Sophia Antipolis. Droit du commerce international. Dalloz 2e édition. 2011. Chapitre 3 : Le droit substantiel de l'investissement international. P. 165.

⁹⁴ Asian Agriculture Products Ltd (AAPL) c. République du Sri Lanka, sentence du 27 juin 1990, ILM, 1990, p.580, J.D.I., 1992, pp. 216-232, observations E.GAILLARD IN LEBEN, Ch. (dir.). *Le contentieux arbitral transnational relatif à l'investissement. L'évolution du droit international des investissements : un rapid survol*. Charles Leben. Professeur à l'Université Paris II. Anthemis 2006. P. 16.

⁹⁵ Asian Agriculture products LTD (AAPL) v. Republic of Sri Lanka, CASE No. ARB/87/3, 27. června 1990. Konzultace na: <http://italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita1034.pdf>

*investic na jejich území*⁹⁶ a který se stal právním základem právě i pro investiční spor mezi Hongkongem a Srí Lankou. Arbitrážní tribunál zde rozhodl, že právě uzavřením smlouvy se Spojeným královstvím obsahujícím tento článek 8 stát Srí Lanka dal souhlas k řešení investičních sporů prostřednictvím arbitrážního řízení, a to i za skutečnosti, že smlouva neobsahovala rozhodčí doložku mezi státem a zahraničním investorem ani žádný kompromis. Investor přijímá tuto nabídku řešení sporu tím, že předloží jejich spor ICSID, přestože tento úkon je učiněn až ex post vyslovení souhlasu druhé ze stran sporu. Toto nové jednodušší pojetí přijmutí příslušnosti arbitrážního řízení bylo již dříve potvrzeno v případě SPP v. Egypt (soudní rozhodnutí z 14. dubna 1988), kde bylo rozhodnuto, že přípustnost kompetence ICSID může vyplynout i z vnitrostátního zákonodárství státu, který je příjemcem zahraniční investice, i když následky z toho vyplývající budou zmírněny.⁹⁷ Jedná se tedy o nové pojetí příslušnosti arbitrážních soudů k investičním sporům spočívajícím v časově posunuté nabídce souhlasu k arbitráži⁹⁸.

3.4.1.1 ČASOVÝ NESOULAD A JEHO ÚPRAVA VE WASHINGTONSKÉ ÚMLUVĚ

Zmínku o možnosti státu udělit souhlas k mezinárodní arbitráži nejen přímo ve smlouvách o ochraně investic, ale také v jeho vlastních zákonech, nalzáme již ve Zprávě výkonných ředitelů o Washingtonské úmluvě z 18. března 1965. Podle této zprávy může být souhlas smluvních stran sporu uveden například v některém ustanovení investiční dohody, která předpokládá předložení Středisku v případě vzniku budoucích sporů, anebo v případě kompromisu vztahujícím se na již vzniklý spor, přičemž je důležité zdůraznit, že Washingtonská úmluva nevyžaduje, aby souhlas obou stran byl vyjádřen ve stejném právním aktu. Souhlas stran k investičnímu sporu tedy

---

⁹⁶ LEBEN, Ch. (dir.). *Le contentieux arbitral transnational relatif a l'investissement. L'évolution du droit international des investissements : un rapid survol*. Charles Leben. Professeur à l'Université Paris II. Anthemis 2006. P. 17.

⁹⁷ Pour une analyse de ces législations et de l'affaire SPP c. Égypt, voy W. Ben Hamida, pp. 62-72 IN. LEBEN, CH. (dir.). *Le contentieux arbitral transnational relatif a l'investissement. L'évolution du droit international des investissements : un rapid survol*. Charles Leben. Professeur à l'Université Paris II. Anthemis 2006. P. 17.

⁹⁸ V angličtině nese název "arbitration without privity" (Paulsson), ve francouzštině je to potom výraz "arbitrage sans lien contractuel" nebo "arbitrage sans accord spécifique" (B. Stern) nebo ještě "arbitrage transnational unilatéral" (Ben Hamida).

nemusí být dán současně v jednom právním dokumentu. Výkonní ředitelé uvedli, že souhlas může být dán v jednostranném právním aktu, jako např. v zákonu nebo v bilaterální investiční dohodě. Tento oddělený souhlas se stal pravidlem.

3.4.1.2 ZVÝŠENÍ POČTU ROZHODČÍCH ŘÍZENÍ JAKO DŮSLEDEK PŘÍPADU AAPL V. SRÍ LANKA

Právě z této právní skutečnosti vyplynulo soudní rozhodnutí případu AAPL v. Srí Lanka, kde arbitři potvrdili fakt, že dvoustranný explicitní souhlas v konkrétní smlouvě o ochraně investice není podmínkou pro úspěšné předložení investičního sporu arbitrážnímu tribunálu. I časově posunutý souhlas je brán jako souhlas platný. Tento případ lze považovat za přelomové soudní rozhodnutí. V podstatě jde o změnu ze situace, kdy je limitovaný počet případů spadající do kompetence arbitrážního řízení, které jsou akceptovány jen na základě explicitního souhlasu státu jeho podepsáním do situace, kdy v podstatě jakýkoliv investor, který pochází ze státu, jenž již uzavřel bilaterální smlouvu o ochraně investic s hostitelským státem, může předstoupit k rozhodčímu soudu. To mělo za následek velký nárůst arbitrážních případů, ve kterých byly podmínky jurisdikce případu AAPL potvrzovány. Není tedy překvapující, že se na konci 90. let, kdy investoři začínali vstřebávat nová pravidla, počet sporů ročně předložených ICSID právě díky jurisdikci případu AAPL zvýšil desetinásobně.⁹⁹ Nebylo to jen ICSID, u kterého se počet případů zvýšil, zvýšení bylo zaznamenáno také u ostatních arbitrážních institucí, jako je například UNCTAD či arbitrážní soud Mezinárodní arbitrážní komory.

3.5 ROZMACH SMLUV O OCHRANĚ INVESTIC V ČESKÉ REPUBLICĚ

Rok 1989 byl pro tehdy ještě Československou republiku počátkem velkých změn. Hlavní změnu představovala transformace centrálně řízené ekonomiky na ekonomiku kapitalistickou, kdy zde byly očividné snahy a tendence o rychlé zbavení se socialistického nahlížení a režimu právní nejistoty v oblasti hospodářství. Ohniskem

---

⁹⁹ Voy. E. Gaillard, "L'arbitrage sur le fondement des traités de protection des investissements". Op.cit. supra n.165, p. 855 IN LEBEN, CH. (dir.). *Le contentieux arbitral transnational relatif à l'investissement. L'évolution du droit international des investissements : un rapid survol*. Charles Leben.Professeur à l'Université Paris II. Anthemis 2006. P. 18.

zájmu zahraniční politiky byl jednoznačný rozvoj a rozmach zahraničního obchodu, kdy se tyto snahy měly projevit především v přivedení zahraničních investorů na český trh. Legislativně to pro Československou republiku současně také znamenalo rozvinout a nastavit fungující právní systém podpory a ochrany mezinárodních investic.

První smlouvu o vzájemné podpoře a ochraně investic uzavřela Československá republika dne 24. dubna 1989 s Belgií a Lucemburskem (Hospodářskou unií belgicko-lucemburskou)¹⁰⁰. Československá republika byla ve srovnání se sousedními zeměmi, jako je například Polsko, časově pozadu s prvními uzavřenými bilaterálními smlouvami o ochraně investice. Hlavním důvodem bylo především to, že v dobách centrálně plánované ekonomiky byly zahraniční investice vázány na souhlas Federálního ministerstva financí. Liberálnější přístup k přímým zahraničním investicím můžeme sledovat už v České republice až v letech 1990–1991.¹⁰¹ Od té doby si již Vláda České republiky naplno uvědomila, že pohyb mezinárodních investic je důležitou součástí vnitrostátní ekonomiky a přináší řadu ekonomických výhod pro rozvoj země, ale i zabezpečení ochrany investičních prostředků jak zahraničních investorů investujících na českém území, tak i zajištění ochrany českých investorů podnikajících v zahraničí. Pozitivní ekonomické externality, které se projeví již krátce po uvolnění režimu, vedly vládu k tomu, že k mezinárodní obchodní politice zaujímala aktivní přístup.

3.5.1 VSTUP ČR DO EU

Vstupem České republiky do Evropské unie 1. května 2004 získala Česká republika tolik potřebnou právní jistotu, která představuje jedno z hlavních kritérií pro rozhodování zahraničních investorů v otázce, kam bude své investice směřovat. Získání uvedené právní jistoty je pak v přímé úměrnosti se zvyšující se tendencí přílivu zahraničních investic do České republiky, a to minimálně v rámci členských států Evropské unie. Bylo to zejména právní prostředí, které doznalo řady zásadních změn. Asi daleko nejvýznamnějším prvkem je princip aplikační přednosti platného práva EU

---

¹⁰⁰ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Ochrana přímých zahraničních investic v Evropské unii*. 1. vydání. C. H. BECK Praha. 2010. S 1, odkaz na: Viz sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 574/1992 Sb. Předmětná BIT vstoupila v platnost 13. února 1992 a její české znění bylo vyhlášeno v příloze k citovanému sdělení.

¹⁰¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Ochrana přímých zahraničních investic v Evropské unii*. 1. vydání. C. H. BECK Praha. 2010. S. 1.

vůči vnitrostátním právním předpisům. S tím úzce souvisí také časově i legislativně technicky náročné procesy harmonizace, které se realizovaly prostřednictvím sekundárního práva Evropské unie (nařízení, směrnice, doporučení a stanoviska, rozhodnutí). Osobně zastávám názor, že i přes uvedenou harmonizaci je potřeba s ohledem na turbulentní technický rozvoj neustále modernizovat právní předpisy o ochraně mezinárodních investic i způsoby řešení sporů, které jistě vznikají, a to i opakovaně. Důvodem těchto opakujících se sporů je pak především to, že aktuální úprava mnohdy již nespĺňuje trend, četnost, úroveň i oblast zaměření zahraničních investic.

3.6 LISABONSKÁ SMLOUVA

Lisabonská smlouva, jež nabyla účinnosti 1. prosince 2009, se skládá ze dvou částí, kterými jsou Smlouva o Evropské unii a Smlouva o fungování Evropské unie. Je to především SFEU¹⁰², která zahrnuje pojem zahraniční investice a upravuje a zaručuje volný pohyb obchodních transakcí v rámci členských států. Dle čl. 207 odst. 1 SFEU se společná obchodní politika zakládá na jednotných zásadách, zejména pokud jde o úpravy celních sazeb, uzavírání celních a obchodních dohod týkajících se obchodu se zbožím a službami, obchodní aspekty duševního vlastnictví, přímé zahraniční investice, sjednocování liberalizačních opatření, vývozní politiku a opatření na ochranu obchodu, jako jsou opatření pro případ dumpingu a subvencování. Tento článek zaručil novou pravomoc EU v rámci společné obchodní politiky upravovat přímé zahraniční investice, zároveň však nevyloučil paralelní existenci mezinárodních dvoustranných smluv o ochraně investic členských států EU, ani mezinárodní investiční právo. I když SFEU explicitně ochranu mezinárodních investic neupravuje, zahrnuje několik článků, které obecným způsobem takovéto fungování upravují.¹⁰³ Jedná se hlavně o článek 49 až 55 SFEU, kde je upraveno právo usazování obsahující i přístup k samostatně výdělečným činnostem. Dále článek 63 a následující SFEU upravující volný pohyb kapitálu, který se ochrany mezinárodní investice také dotýká, přičemž jsou zakázána všechna omezení pohybu kapitálu mezi členskými státy EU a mezi nimi a třetími zeměmi. Výlučná

---

¹⁰² Smlouva o fungování Evropské unii.

¹⁰³ KOSTKA, M. *Mezinárodní investiční spory před obecnými soudy?* Bulletin advokacie č. 12. 2012. S. 33.

pravomoc EU v rámci úpravy přímých zahraničních investic zatím neexistuje. To bylo důvodem pro Evropskou komisi ke zveřejnění Návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1219/2012 ze dne 12. prosince 2012, kterým se stanoví přechodná úprava pro dvoustranné dohody o investicích mezi členskými státy a třetími zeměmi¹⁰⁴.

I přes četné výhody členských zemí v EU můžeme nalézt různé nesrovnalosti. Jednou z nich je například rozpor aplikace mezinárodního práva a evropského práva na konkrétní spory. Jde především o nesoulad některých dvoustranných smluv o ochraně investice se Smlouvou o fungování EU, kdy některé členské státy EU uplatňují v mezinárodním arbitrážním řízení námitku neaplikovatelnosti těchto smluv k vyřešení sporu kvůli jejímu nesouladu s právem EU, přičemž se tyto komplikace netýkají rozporů národního práva s právem EU kvůli principu jeho přednosti před právem vnitrostátním.¹⁰⁵ Evropská komise říká, že bychom měli vycházet z práva EU, naproti tomu odborná veřejnost dává přednost aplikaci mezinárodního práva. Členské státy stojí ohledně této otázky někde mezi těmito dvěma názory, s tím, že by měly být zachovány již existující smluvní závazky dvoustranných smluv o ochraně investic (jako je nediskriminace, náhrada při vyvlastnění, způsoby řešení sporů).¹⁰⁶

---

¹⁰⁴ Konzultace Návrhu

na:<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:351:0040:0046:CS:PDF> IN KOSTKA, M. *Mezinárodní investiční spory před obecnými soudy?* Bulletin advokacie č. 12. 2012.. S. 34.

¹⁰⁵ KOSTKA, M. *Mezinárodní investiční spory před obecnými soudy?* Bulletin advokacie č. 12. 2012. S. 32

¹⁰⁶ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Ochrana přímých zahraničních investic v Evropské unii*. 1. vydání. C. H. BECK Praha. 2010. str. 13 IN KOSTKA, M. *Mezinárodní investiční spory před obecnými soudy?* Bulletin advokacie č. 12. 2012. S. 33.

4 SPORY VZNIKAJÍCÍ Z MEZINÁRODNÍCH INVESTIC A JEJICH ŘEŠENÍ

Způsobů, jakými lze spory vznikající z mezinárodních investic řešit, je několik. Investiční spory byly, jsou a budou často diskutovanou problematikou a vděčným tématem subjektů, jež se mezinárodního obchodu aktivně účastní. Právní úprava, jež se meritorně týká způsobu jejich ochrany je spolu s dotčenou judikaturou v neustálém vývoji. I přesto, že vývoj právní úpravy i judikatury má v této oblasti relativně turbulentní vývoj, existuje s podivem i několik konstantních a ustálených modelů řešení takovýchto sporů. Je třeba si uvědomit, že ve většině případů, kdy vyhledáváme způsoby řešení investičních sporů, se jedná o tzv. diagonální spory¹⁰⁷. Účastníky těchto sporů jsou obligatorně samotní investoři, jako soukromoprávní subjekty vystupující proti státu, ve kterém je investice umístěna. Předmětem sporu jsou problémy s poničením, omezením, či vyvlastněním investice v konsekvenci k výkonu státní moci jako projevu státní svrchovanosti.

4.1 MODEL Y ŘEŠENÍ INVESTIČNÍCH SPORŮ

Nejčastěji používaným modelem je již zmíněné Mezinárodní středisko pro řešení sporů z investic založené Washingtonskou úmluvou neboli Úmluvou o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států z 18. 3. 1965, kterému bude věnována větší pozornost v následujících pasážích diplomové práce. Vyložené způsoby ochrany zmíněné v předchozí části diplomové práce, in concreto diplomatická ochrana a řešení sporů soudem státu, ve kterém byla nebo je umístěna investice, je třeba jednoznačně klasifikovat za způsoby ochrany nepříliš efektivní. Důvodem je především již uvedená velmi nízká šance zahraničního investora k zaručení ochrany, která by se dala charakterizovat jako nestranný soud či právní jistota.

Vedle právě uvedených neefektivních modelů ovšem existují další modely ochrany investic. Jsou jimi řešení sporu rozhodčím soudem *ad hoc*, nebo některým ze stálých mezinárodních rozhodčích soudů představující jednu z klasických cest rozhodčího

---

¹⁰⁷ ROZEHNALOVÁ, N. *Právo mezinárodního obchodu*. Masarykova univerzita Brno. 2001. S. 452 IN BĚLOHLÁVEK, A. J. *Způsoby řešení sporů v souvislosti s ochranou mezinárodních investic*. Právní rozhledy č.2. 2006. S. 55 a násl.

řízení¹⁰⁸ jako alternativního řešení investičních sporů k řízení soudnímu. K těmto modelům je níže uveden podrobnější výklad.

4.1.1 ROZHODČÍ SMLOUVA

Rozhodčí smlouva představuje speciální typ dohody, která umožní zahájit a následně vést spor formou tzv. rozhodčího řízení. Prostřednictvím ní se tedy založí pravomoc ad hoc rozhodců či stálého rozhodčího soudu rozhodovat majetkové spory vzniklé z tzv. smlouvy hlavní, a to namísto jinak příslušných obecných soudů. Obecně se rozlišují tři její typy, a sice první, kdy může být učiněna do budoucna ve formě tzv. rozhodčí doložky, nebo druhá, kdy je již pro existující spor ve formě tzv. smlouvy o rozhodci. Třetím typem rozhodčí smlouvy je tzv. neomezený kompromis, neboli všeobecné ujednání, který představuje „*dohodu stran dopadající na veškeré spory z vymezeného okruhu právních vztahů*“¹⁰⁹. Neomezený kompromis se vztahuje na více smluv mezi stejnými stranami. Strany ho mezi sebou uzavřou v případě, že nechtějí v každé smlouvě zvlášť uzavírat rozhodčí doložku. Považuji za nutné uvést, že toto členění je obecně uznávané ve všech právních systémech, které upravují rozhodčí řízení. Rozhodčí smlouva může být obsažena přímo ve smlouvě hlavní, případně v jejích závazných vedlejších obchodních podmínkách (pokud nejde o spotřebitelský spor).

Jestliže jsem konstatovala, že základní členění je obecně přijatelné téměř ve všech právních systémech, tak tato premisa rozhodně neplatí pro způsob formy. V českém právním řádu je v ust. § 3 odst. 1 zák. č. 216/1994 Sb., zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů (ZRR) stanoveno, že rozhodčí smlouva musí být uzavřena písemně, jinak je neplatná. Písemná forma je zachována i tehdy, je-li rozhodčí smlouva sjednána telegraficky, dálnopisem nebo elektronickými prostředky, jež umožňují zachycení jejího obsahu a určení osob, které rozhodčí smlouvu sjednaly. Ovšem v komparaci s francouzským právním řádem platí daleko mírnější požadavek

---

¹⁰⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Způsoby řešení sporů v souvislosti s ochranou mezinárodních investic*. Právní rozhledy č.2. 2006. S. 55 a násl.

¹⁰⁹ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním obchodním a vnitrostátním styku*. 2. vydání. ASPI Wolters Kluwer Praha. 2008, str. 103.

na formu, kdy čl. 1507 Nového občanského procesního zákona (NCPC¹¹⁰) stanoví, že rozhodčí doložka může být uzavřena i ústně.

Z hlediska právní dispozice tak rozhodčí smlouvy představují jednu z možností, jak si smluvní strany mohou sjednat podmínky ochrany investic tak, aby způsob jejich ochrany byl co nejvhodnější. Jsou to již výše projednávané bilaterální smlouvy o podpoře a ochraně investic, které jsou prvotním zdrojem k podstoupení sporu rozhodčím soudům díky rozhodčí smlouvě, kterou v sobě obsahují. Tato rozhodčí smlouva, taktéž známá pod pojmem rozhodčí doložka, je esenciálním předpokladem k tomu, aby se stát, jako jedna ze smluvních stran, stal akceptovatelným pro zahraniční investory.¹¹¹ Rozhodčí smlouva je "*ujednání stran smlouvy, které přesunuje pravomoc k rozhodnutí existujícího nebo v budoucnu vzniklého sporu na rozhodce (nebo stálý rozhodčí soud)*"¹¹², z čehož vyplývá, že rozhodčí smlouva tedy tvoří předpoklad k možnosti řešení sporu v rozhodčím řízení.

4.1.1.1 ÚPRAVA ROZHODČÍ SMLOUVY V RŮZNÝCH PRÁVNÍCH DOKUMENTECH

Český právní řád se o rozhodčí smlouvě zmiňuje v § 2 ZRŘ, kde uvádí, že se strany smluvního vztahu mohou rozhodčí smlouvou dohodnout, že v majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a sporů vyvolaných prováděním konkurzu nebo vyrovnání, k jehož projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců, anebo stálý rozhodčí soud. Jedná se o tzv. arbitrabilitu sporu¹¹³.

---

¹¹⁰ Nouveau code de procédure civile.

¹¹¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Způsoby řešení sporů v souvislosti s ochranou mezinárodních investic*. Právní rozhledy č.2. 2006. S. 55 a násl.

¹¹² ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním obchodním a vnitrostátním styku*. 2. vydání.: ASPI Wolters Kluwer Praha. 2008. 99 s.

¹¹³ *Arbitrabilita* je okruh právních vztahů, ve kterém si státní moc nevyhradila právo rozhodovat výlučně státními soudy (popřípadě jinými svými orgány) a připustila tedy, aby spory byly rozhodovány i rozhodci, pokud si tak strany ujednají. Je to oblast, kde se státní moc zavázala uznávat a vykonávat nálezy v řešení sporů, pokud byly dosaženy zvláštním postupem, jenž probíhá z iniciativy stran a za jejich participace, způsobem, jenž stát svým zákonodárstvím připouští – rozhodčím řízením. IN http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/civilni-proces/pd_1/art_3759/detail.aspx

Pro srovnání, francouzské právo vymezuje pojem arbitrabilita v čl. 2059 Občanského zákoníku (Code civil), který říká, že všechny osoby mohou uzavřít rozhodčí smlouvu o právech, která mají volně k dispozici. Je třeba si uvědomit, že podle francouzské doktríny nemohou být vnitrostátní normy (jako je čl. 2059 Code civil) rozhodující v mezinárodní arbitráži. V mezinárodní arbitráži totiž platí, že zde rozhoduje jen mezinárodní veřejný zájem.¹¹⁴

Podle mezinárodního práva existují různé definice rozhodčí smlouvy. Vzorový zákon UNCITRAL¹¹⁵ o mezinárodní obchodní arbitráži uvádí ve svém článku 7 následující definici: "*Rozhodčí smlouva je dohodnutí stran, že všechny nebo určité spory, které mezi nimi vznikly nebo mohou vzniknout z určitého právního vztahu, ať již smluvního nebo mimosmluvního, budou řešeny v rozhodčím řízení*".¹¹⁶ Dalším důležitým mezinárodním dokumentem je Newyorská úmluva¹¹⁷, která ve svém článku II odstavec 1. uvádí následující vymezení: "*Každý smluvní stát uzná písemnou dohodu, podle níž se strany zavazují podrobit rozhodčímu řízení všechny nebo některé spory, které mezi nimi vznikly nebo mohou vzniknout z určitého právního vztahu, ať již smluvního či mimosmluvního, týkajícího se věci, jež může být vyřízena rozhodčím řízením*".¹¹⁸

4.1.1.2 RÁMCOVÝ OBSAH ROZHODČÍCH SMLUV

I když je zcela na uvážení smluvních stran, co bude přesným obsahem jejich rozhodčí smlouvy, má většinou rozhodčí smlouva ustálenou podobu, jejíž zásady a pravidla již byly uvedeny v předcházejících pasážích této práce. Je však třeba doplnit, že tyto rozhodčí doložky často předvídají diplomatické prostředky k prvotnímu pokusu urovnání sporu a teprve v případě jejich neúspěchu k následnému předložení věci

---

¹¹⁴ CA Paris, 29.3.1991, Ganz v. Nationales des Chemiens, in Revue de l'arbitrage, 1991, s.478 IN RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1. vydání. C. H. Beck Praha. 2004. 229 s.

¹¹⁵ Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo.

¹¹⁶ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním obchodním a vnitrostátním styku*. 2. vydání. ASPI Wolters Kluwer Praha. 2008. 101 s.

¹¹⁷ Vyhláška č. 74/1959 Sb. ze dne 6. listopadu 1959 o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (NEWYORSKÁ ÚMLUVA).

¹¹⁸ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním obchodním a vnitrostátním styku*. 2. vydání. ASPI Wolters Kluwer Praha. 2008. 101 s.

rozhodčímu soudu stálému či zřízenému ad hoc.¹¹⁹ Těmito diplomatickými prostředky se myslí například pokus o smír prostřednictvím mediace a konciliace, řízení pomocí třetí nezávislé osoby napomáhající komunikaci stran, přičemž její rozhodnutí jsou nezávazná.¹²⁰ Právě nezávaznost rozhodnutí takovéto osoby je častou příčinou, ne-li pravidlem neúspěchu v urovnání sporu. Takováto subsidiarita rozhodčího řízení je příznačným obsahem rozhodčích smluv pro dvoustranný i mnohostranný mezinárodní smluvní styk.

4.1.2 CHARAKTERISTIKA MEZINÁRODNÍHO ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ

Pojem mezinárodní rozhodčí řízení nemá ustálenou definici. Například Newyorská úmluva¹²¹ ve svém článku II odst. 1 uvádí jedno z možných vymezení mezinárodního rozhodčího řízení jako "*písemnou dohodu, podle níž se strany zavazují podrobit se rozhodčímu řízení*". Ovšem definici jako takovou neobsahuje. Termín arbitráž není přímo popsán ani ve Vzorovém zákoně UNCITRAL z důvodu "nadbytečnosti" takovéhoho popisu. Obecně můžeme konstatovat, že arbitráž je systém pro řešení sporů založený na smluvní dohodě možných budoucích sporných stran, přičemž jde o řízení založené na soukromém právu vedoucím ke konečnému, závaznému stanovení práv a povinností těchto sporných stran. Z toho můžeme dovodit čtyři možné charakteristiky arbitráže, které jsou:

1. mechanismus pro řešení sporů;
2. konsensuálnost;
3. soukromý proces;
4. řízení vedoucí ke konečnému a závaznému určení práv a povinností smluvních stran.¹²²

---

¹¹⁹ ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008. 111 s.

¹²⁰ RABAN, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1. vydání. C. H. Beck Praha. 2004. S. 9.

¹²¹ Newyorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, 10. června 1958.

¹²² Přednáška z předmětu International Legal Dispute Resolution. Madame Monika Trawinka, přednášející na Université Toulouse 1 Capitole, Francie. Akademický rok 2011–2012.

4.2 ŘEŠENÍ SPORU STÁLÝMI MEZINÁRODNÍMI ROZHODČÍMI SOUDY

4.2.1 NEJZNÁMĚJŠÍ MEZINÁRODNÍ STÁLÉ ROZHODČÍ SOUDY

Vedle nejvýznamnějšího mezinárodního rozhodčího soudu příslušného k řešení investičních sporů ICSID, je možné provést mezinárodní investiční arbitrážní řízení dalšími důležitými a často využívanými rozhodčími institucemi, jako jsou Mezinárodní rozhodčí soud Mezinárodní obchodní komory (ICC)¹²³, Mezinárodní rozhodčí soud v Londýně (LCIA)¹²⁴, Rozhodčí soud Stockholmské obchodní komory (SCC)¹²⁵ nebo Americká arbitrážní asociace (AAA)¹²⁶. Každý z těchto stálých mezinárodních rozhodčích soudů má potom svá vlastní rozhodčí pravidla. Skutečnost, že významná mnohostranná Smlouva o energetické chartě výslovně stanovuje, že rozhodčí řízení bude probíhat v souladu s pravidly SCC, vedla k řadě investičních případů, které stanuly před touto institucí. Všechny tyto rozhodčí instituce samy o sobě nerozhodují spory, ale sledují a kontrolují rozhodčí řízení prováděné pod jejich záštitou. To se v praxi provádí prostřednictvím poskytnutí různých administrativních služeb, jako například stanovením seznamů rozhodců nebo podílením se na procesu jejich ustanovování, výpočtu poplatků a zajištění, aby byla příslušná institucionální rozhodčí pravidla uplatňována.¹²⁷ V České republice existuje Rozhodčí soud při Hospodářské komoře

---

¹²³ ICC rule of Arbitration 1998, in ICC (ed.), ICC Rule of Arbitration, Publication No 808 (2001) IN KESSEDJIAN, Catherine (professeur, Université Panthéon-Assas)(dir.) *Le droit européen et l'arbitrage d'investissement, Historical overview by August Reinisch* (professeur, Université de Vienne (Autriche) Paris Éditions Pantheon-Assas 2011, p. 33.

¹²⁴ London Court of International Arbitration, Arbitration Rules 1998, 37 ILM 669 (1998) IN KESSEDJIAN, Catherine (professeur, Université Panthéon-Assas)(dir.) *Le droit européen et l'arbitrage d'investissement, Historical overview by August Reinisch* (professeur, Université de Vienne (Autriche), Paris Éditions Panthéon-Assas 2011, p. 33.

¹²⁵ Arbitration Rules of Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce 2007) IN KESSEDJIAN, Catherine (professeur, Université Panthéon-Assas)(dir.) *Le droit européen et l'arbitrage d'investissement, Historical overview by August Reinisch* (professeur, Université de Vienne (Autriche), Paris Éditions Panthéon-Assas 2011, p. 33.

¹²⁶ AAA, Commercial Arbitration Rules and Mediation, Rules Amended and Effective June 1, 2009) IN KESSEDJIAN, Catherine (professeur, Université Panthéon-Assas)(dir.) *Le droit européen et l'arbitrage d'investissement, Historical overview by August Reinisch* (professeur, Université de Vienne (Autriche), Paris Éditions Panthéon-Assas 2011, p. 33.

¹²⁷ KESSEDJIAN, Catherine (professeur, Université Panthéon-Assas)(dir.) *Le droit européen et l'arbitrage d'investissement, Historical overview by August Reinisch* (professeur, Université de Vienne (Autriche), Paris Éditions Panthéon-Assas 2011, p. 33.

České republiky a Agrární komoře České republiky, který sice mimo tuzemských a spotřebitelských sporů mezinárodní spory také upravuje¹²⁸, není však v mezinárodní rozhodčí praxi hojně používanou institucí jako například Rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži, či jiný z výše vyjmenovaných rozhodčí soudů.

4.2.2 STÁLÝ ROZHODČÍ SOUD

Nejstarší institucionalizovanou formu mezinárodní arbitráže představuje Stálý rozhodčí soud (PCA)¹²⁹ zřízený Haagskými úmluvami o pokojném vyřizování mezinárodních sporů přijatých v roce 1899 a 1907; který má za výslovný úkol "*usnadnění okamžitého předání rozhodčímu řízení pro mezinárodní spory*" tam, kde selhalo diplomatické jednání¹³⁰. Stálý rozhodčí soud však není v podstatě stálým soudním orgánem, jak tomu jeho název napovídá, protože stálá je jen soudní kancelář, jež uchovává seznam potenciálních rozhodců a institucí spravujících rozhodčí řízení, smírčí řízení a zjišťování faktů. Každý smluvní stát má právo nominovat čtyři osoby znalé mezinárodního práva na tento seznam rozhodců, ze kterého jsou potom jednotliví arbitři vybíráni k řešení sporů mezi státy. Stálý rozhodčí soud je často vybrán jako jmenovací orgán v ustanovení o řešení sporů vznikajících z dvoustranných smluv o ochraně investic a může spravovat investiční arbitráže v rámci pravidel UNCITRAL. Tento soud také může poskytnout své zaměstnance a svá zařízení v Haagu soukromým osobám a státům. V posledních letech byla vedena celá řada investičních sporů podle rozhodčích pravidel UNCITRAL právě Stálým rozhodčím soudem.¹³¹

---

¹²⁸ Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky: <http://www.soud.cz/>

¹²⁹ Permanent Court of Arbitration.

¹³⁰ Article 41 Hague Convention for the Pacific Settlement of Disputes 1907, reprinted in: Permanent Court of Arbitration: Bacis Document: Conventions, Rules, Model Clauses and Guidelines, The Hague, 1998), p. 19 IN KESSEDJIAN, Catherine (professeur, Université Panthéon-Assas)(dir.) *Le droit européen et l'arbitrage d'investissement, Historical overview by August Reinisch* (professeur, Université de Vienne (Autriche), Paris Éditions Panthéon-Assas 2011, p. 33.

¹³¹ KESSEDJIAN, Catherine (professeur, Université Panthéon-Assas)(dir.) *Le droit européen et l'arbitrage d'investissement, Historical overview by August Reinisch* (professeur, Université de Vienne (Autriche), Paris Éditions Panthéon-Assas 2011, p. 33.

4.3 ŘEŠENÍ INVESTIČNÍHO SPORU ROZHODČÍM SOUDEM "AD HOC"

Investiční spory mohou být řešené rozhodčím soudem ad hoc, který představuje způsob řešení sporů sice bez institucionální podpory, ale na základě zavedeného souboru procesních pravidel. V užším smyslu můžeme za ad hoc rozhodčí řízení považovat rozhodčí řízení bez předem stanovených arbitrážních pravidel, které potom vyžaduje, aby smluvní strany nebo rozhodčí soud přijaly a použily svá vlastní pravidla postupu. Tento způsob řešení investičních sporů nepatří v moderní praxi k těm používanějším způsobům, jako tomu bývalo na začátku kontaktu s arbitrážním řízením pro investiční spory.¹³² Používá ho jako model výhradně například dohoda o právní pomoci s Rakouskem¹³³, přičemž jako jediný výlučný způsob tohoto řešení sporů, ale bez odkázání se na nejvíce používaná rozhodčí pravidla UNCITRAL, zahrnuje článek 9 dohody o podpoře a ochraně investic se Spolkovou republikou Německo.¹³⁴

Rozhodčí řízení je založeno na tom, že si smluvní strany sjednají nejčastěji ve svých smlouvách o ochraně investic pomocí rozhodčí doložky, že se v případě sporu obrátí na orgán, jehož rozhodce si samy určí. V rozhodčí doložce si strany taktéž mohou zvolit procesní pravidla, podle kterých si takovýto rozhodčí orgán zvolí a jimiž se jejich případný spor bude řídit, přičemž v případě, že si smluvní strany procesní pravidla samy nezvolí, může si jimi zvolený rozhodčí orgán ad hoc zvolit tato pravidla sám.

4.3.1 UNCITRAL

Obecně nejčastěji využívanými procesně arbitrážními pravidly, a to nejenom k vyřešení investičních sporů, jsou rozhodčí pravidla UNCITRAL¹³⁵. Jedná se o mezinárodní arbitrážní pravidla vypracovaná Komisí OSN pro mezinárodní obchodní právo a přijatá

---

¹³² KESSEDJIAN, Catherine (professeur, Université Panthéon-Assas)(dir.) *Le droit européen et l'arbitrage d'investissement, Historical overview by August Reinisch* (professeur, Université de Vienne (Autriche), Paris Éditions Panthéon-Assas 2011, p. 34.

¹³³ Sdělení č.454/1994 Sb. IN BĚLOHLÁVEK, A. J. *Způsoby řešení sporů v souvislosti s ochranou mezinárodních investic*. Právní rozhledy č.2 (2006). S. 55 a násl.

¹³⁴ Sdělení č. 773/1992 Sb. IN BĚLOHLÁVEK, A. J. *Způsoby řešení sporů v souvislosti s ochranou mezinárodních investic*. Právní rozhledy č.2. 2006. S. 55 a násl.

¹³⁵ UNCITRAL arbitration rules:
<http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/arb-rules-revised/arb-rules-revised-2010-e.pdf>

jako doporučení v r. 1976, která platí tam, kde se subjekty uzavírající obchodní smlouvu písemně dohodly, že spor bude řešen podle těchto pravidel, popř. když na ně odkazuje mezistátní dohoda o ochraně investic.¹³⁶ Rozhodčí pravidla UNCITRAL, která mají sama o sobě pouze doporučující nezávazný charakter dávající možnost jejich použití i v případě, že smluvní strany takovýto způsob procesního postupu explicitně nevloží do své rozhodčí smlouvy, se stávají závazným procesním předpisem pro ty rozhodčí orgány, pro něž to tak rozhodčí doložka smluvních stran stanoví,¹³⁷ přičemž smluvní strany mohou využít pouze určitou část těchto rozhodčích pravidel jako závaznou, pokud to tak stanoví ve své rozhodčí doložce.

Nezávazná povaha a pružnost rozhodčích pravidel UNCITRAL dává možnost jejich použití nejenom pro rozhodčí řízení před rozhodčím soudem ad hoc, ale i pro institucionalizované rozhodčí řízení před stálými mezinárodními rozhodčími soudy, a to nejenom obecně pro mezinárodní obchodní arbitráž, ale i právě na investiční spory, ve kterých figurují též státy jako smluvní strany. To je podstatný rozdíl v porovnání s arbitráží ICSID, jež je zaměřena pouze na spory vznikající z investic a jež je zakotvena především v již zmíněném článku 25 Washingtonské úmluvy vymezujícím Středisku pravomoc k právnímu sporu vznikajícímu přímo z investice (*ratione materiae*) mezi státem a příslušníkem jiného smluvního státu (*ratione personae*).¹³⁸

Komise UNCITRAL vypracovala Rozhodčí pravidla UNCITRAL (1976), jež jsou praxí nejvíce užívaná. Tato pravidla byla v roce 2010 novelizována v souladu se všemi změnami v mezinárodním arbitrážním řízení za posledních 30 let. Jejich další iniciativou byly především pokusy o vytvoření mezinárodně uznávaných dokumentů, které měly tvořit společně celek pravidel harmonizující mezinárodní obchodní pravidla, čímž by se podstatným způsobem zjednodušila a zpřehlednila komplikovaná problematika mezinárodního rozhodčího řízení. Hmatatelným výstupem těchto snah

---

¹³⁶ HENDRYCH, Dušan a kolektiv. *Právní slovník*. 3. vydání. 2009.

¹³⁷ ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008. S. 146.

¹³⁸ ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008. S. 147.

bylo zpracování Newyorské úmluvy (1958)¹³⁹, Smírčích pravidel UNCITRAL (1980) nebo také Vzorového zákona UNCITRAL (1985) fungujícího jako nezávazný vzor či inspirace pro vnitrostátní právní úpravu všech fází mezinárodní obchodní arbitráže.¹⁴⁰

4.3.1.1 OBSAHOVÝ RÁMEC ROZHODČÍCH PRAVIDEL UNCITRAL

Rozhodčí pravidla UNCITRAL, jakožto nejpoužívanější procesní rámec pro pravidla ovlivňující mezinárodní obchodní arbitráž, jsou dokumentem, který je rozdělen do čtyř částí, obsahuje celkem 43 článků a pokrývá celý proces rozhodčího řízení.

První část s názvem Úvodní ustanovení s články 1–6 (*Introductory rules*) zahrnuje obecná pravidla s rozsahem jejich použití, zahájení řízení, zastupování a asistence stran a ustanovování orgánu k určení a jmenování.

Druhá část s články 7–16 nesoucí název Složení rozhodčího tribunálu (*Composition of the arbitral tribunal*) obsahuje pravidla k tomu, jak by rozhodčí soud měl být složen, kolik by měl mít rozhodců (zpravidla 3, v případě, že se smluvní strany nedohodnou, že budou mít jen jednoho rozhodce), stejně tak i způsoby a lhůty pro jejich jmenování. Přičemž již článek 6 odst. 2 říká, že pokud by se všechny strany nedohodly na výběru orgánu pro jmenování do 30 dnů od obdržení návrhu v souladu s článkem 6 odst. 1 všemi osobami, bude jmenován orgán, na němž se strany dohodnou. Nejmenuje-li ani tento orgán rozhodce ve stanovené lhůtě, mohou se strany obrátit na generálního tajemníka Stálého rozhodčího soudu v Haagu, aby určil orgán pro jmenování. Dále se v této části meritorně vymezují otázky upravující postavení rozhodce či jeho nahrazení rozhodcem jiným.

Třetí nejobsáhlejší část s články 17–32 s názvem Rozhodčí řízení (*Arbitral proceedings*) obsahuje úpravu vlastního rozhodčího řízení, vlastnosti arbitrážního návrhu, námítky proti příslušnosti rozhodčího senátu, lhůty a pravidla písemných podání a ústních jednání, provádění důkazů a další.

---

¹³⁹ Newyorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, 10. června 1958: http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention.html

¹⁴⁰ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním obchodním a vnitrostátním styku*. 2. vydání. ASPI Wolters Kluwer Praha. 2008. 91 s.

Čtvrtá část s články 33–43 nesoucí název Rozhodčí nález (*Arbitral award*) upravuje samotný rozhodčí nález představující právní instrument, kterým rozhodčí tribunál zaznamenává svoje rozhodnutí v rozhodčím řízení¹⁴¹. Tato část je také věnována rozhodnému právu, neboli materiálnímu právu určeným stranami, a rozhodování *ex aequo et bono*, neboli podle principů spravedlnosti, obsažených v článku 35 odstavec 2, podle kterých může rozhodčí senát rozhodovat pouze v případě, že jej k tomu strany výslovně pověřily¹⁴². Tento postup však není u sporů z ochrany investic mezi státem a soukromou osobou příliš běžný. Přičemž podle článku 35 odstavce 1 rozhodčí senát je povinen použít právo, které strany zvolily jako rozhodné pro posouzení meritů sporu a jestliže si takovéto právo strany nezvolí, použije rozhodčí senát právo, které určí v daném případě jako příslušné. Rozhodčí nález se po vyhotovení posílá oběma stranám sporu, přičemž pravidla také určí lhůty pro žádosti o interpretaci rozhodčího nálezu, jeho opravy a dodatečný nález, to vše spolu s problematikou nákladů řízení.¹⁴³

4.3.1.2 PŘÍKLADNÉ ODKAZY NA ROZHODČÍ PRAVIDLA UNCITRAL

Odkázat se na rozhodčí pravidla UNCITRAL v rozhodčích doložkách lze různými způsoby. Například Dohoda mezi Českou republikou a Kyprskou republikou o podpoře a vzájemné ochraně investic¹⁴⁴ podepsaná v Praze 15. června 2001 odkazuje ve svém článku 8 odst. 2 po konstatování, že v případě sporu se smluvní strany nejdříve pokusí o jednání mezi sebou (článek 8 odst.1), na rozhodčí pravidla UNCITRAL způsobem výběru následovně: *"Jestliže spor mezi investorem jedné smluvní strany a druhou smluvní stranou nebude takto urovnán (jejich jednáním) ve lhůtě šesti měsíců od písemného oznámení nároku, je investor oprávněn předložit spor k vyřešení podle své volby alternativně:*

a) *Příslušnému soudu nebo správnímu tribunálu smluvní strany, která je stranou ve*

---

¹⁴¹ Přednáška z předmětu International Legal Dispute Resolution. Madame Monika Trawinka, přednášející na Université Toulouse 1 Capitole, Francie. Akademický rok 2011–2012.

¹⁴² Rozhodčí pravidla UNCITRAL:
<http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/arb-rules-revised/arb-rules-revised-2010-e.pdf>

¹⁴³ ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008. S. 146.

¹⁴⁴ Například Dohoda mezi Českou republikou a Kyprskou republikou o podpoře a vzájemné ochraně investic: http://www.kaminari.cz/upload/tinymce/files/Kypr_DPOI_cesky.pdf

sporu (řešení sporů soudem státu).

- b) Mezinárodnímu středisku pro řešení sporů z investic (ICSID) s přihlédnutím k použitelným ustanovením Úmluvy o řešení sporů z investic mezi státy a občany jiných států, otevřené k podpisu ve Washingtonu D. C. 18. března 1965.*
- c) Rozhodci nebo mezinárodnímu rozhodčímu soudu zřízenému ad hoc, ustavenému podle rozhodčích pravidel Komise Organizace spojených národů pro mezinárodní právo obchodní (UNCITRAL). Strany ve sporu se mohou písemně dohodnout na změnách těchto pravidel.*
- d) Rozhodčímu soudu Obchodní komory ve Stockholmu."*

4.4 VYBRANÉ OTÁZKY ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ

4.4.1 ZAHÁJENÍ ŘÍZENÍ

Rozhodčí řízení může být zahájeno více způsoby. Například podáním oznámení protistraně k jmenování rozhodce, popřípadě podáním oznámení orgánu pro jmenování, aby předložil spor k rozhodčímu soudu, nebo plněním toho, co je uvedeno v rozhodčí smlouvě, což může být zahájením postupu pro jmenování rozhodčího tribunálu, předložením stížnosti u rozhodčího soudu.¹⁴⁵

4.4.2 TECHNIKA A ZPŮSOB VOLBY ROZHODCŮ

Pokud rozhodčí smlouva splňuje minimální standard soudržnosti, jasnosti a účinnosti, rozhodčí soudy mohou jmenovat rozhodce i v případě, že jedna smluvní strana svého arbitra nejmenuje. V případě, že by ani takovýto orgán pro jmenování nebyl stranami dohodnut, určil by, v souladu s již výše zmíněným článkem 6 odst. 2 Rozhodčích pravidel UNCITRAL, na žádost jedné ze stran, takovýto orgán pro jmenování rozhodců generální tajemník Stálého rozhodčího soudu v Haagu. V ostatních případech platí, že si smluvní strany vybírají své rozhodce samy, a to buď jednoho, nebo tři s takovým obecným pravidlem, že si většinou smluvní strany vyberou každý jednoho rozhodce a

---

¹⁴⁵ Přednáška z předmětu International Legal Dispute Resolution. Madame Monika Trawinka, přednášející na Université Toulouse 1 Capitole, Francie. Akademický rok 2011–2012.

třetího rozhodce potom jmenuje vybraná arbitrážní instituce, popřípadě tito dva již vybraní rozhodci. V této otázce je nesoulad mezi jednotlivými arbitrážními pravidly.

K otázce státní příslušnosti rozhodce platí podle článku 11 odst. 1 Vzorového zákona UNCITRAL, že žádná osoba jednající jako rozhodce nesmí být vyloučena z důvodu její státní příslušnosti, nedohodnou-li se strany jinak. Avšak většina arbitrážních pravidel vidí státní příslušnost jako indikátor nestrannosti, nezávislosti a neutrality rozhodců. Rozhodčí pravidla ICC¹⁴⁶ ve svém článku 9 odst. 5, stejně tak jako rozhodčí pravidla podle LCIA¹⁴⁷ ve svém článku 6 odst. 1, obsahují pravidlo, že v případě jednoho rozhodce nebo třetího rozhodce v kolegiálním tribunálu musí být zvoleni z jiné země, než které jsou smluvní strany státními příslušníky, pokud se smluvní strany nedohodnou jinak.

Je povinností rozhodčího orgánu a vnitrostátních soudů odvolat rozhodce, jejichž nezávislost nebo nestrannost je zpochybněna. Příslušnost rozhodců k rozhodčímu řízení může být napadena námitkou, přičemž Vzorový zákon UNCITRAL ve svém článku 13 uplatňuje přístup, který nejdříve umožní rozhodčí instituci počátečně rozhodnout o takovéto námitce a zabránit tak, aby o ní přímo rozhodoval vnitrostátní soud. Z toho vyplývá pravidlo, že to bude rozhodčí soud, který bude rozhodovat o námitce, pokud se strany nedohodly na jiném postupu.

4.4.3 ZPŮSOBY UKONČENÍ ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ

Rozhodčí řízení je ukončeno a mandát rozhodčího soudu končí, když v souladu s článkem 32 Vzorového zákona UNCITRAL nastane jedna z následujících situací:

1. vydání konečného rozhodčího nálezu;
2. navrhovatel vezme svůj nárok zpět;
3. strany se dohodly na ukončení řízení;
4. rozhodčí soud zjistí, že pokračování v rozhodčím řízení je z jakéhokoli jiného důvodu nepotřebné nebo nemožné.

---

¹⁴⁶ Mezinárodní rozhodčí soud Mezinárodní obchodní komory v Paříži.

¹⁴⁷ Londýnský mezinárodní rozhodčí soud.

4.5 ROZHODNÉ PRÁVO OVLÁDAJÍCÍ ROZHODČÍ ŘÍZENÍ

Rozhodčí řízení jako takové ovládají jednak rozhodčí pravidla udávající rozhodčímu řízení procesní rámec (*curial law*)¹⁴⁸, z nichž jsou obecně nejuznávanější a současně nejpoužívanější výše podrobně vyložená rozhodčí pravidla UNCITRAL před rozhodčími soudy ad hoc. Dále to ale je i celá řada jiných, ovšem méně významných a užívaných rozhodčích pravidel stálých rozhodčích soudů, jako jsou například rozhodčí pravidla Mezinárodního rozhodčího soudu v Londýně.

4.5.1 PRAVIDLO AUTONOMIE STRAN

Rozhodčí řízení je ovládáno rozhodným právem, kterému se může taktéž říkat právo hmotné či materiální a které řeší samotnou podstatu sporu neboli merit sporu. Jako primární pravidlo pro určení tohoto rozhodného práva platí, že rozhodným právem je to, které si zvolí smluvní strany ve své rozhodčí smlouvě, které může být jakékoliv a hledí se na ně jako na nevyvratitelné. Až poté se sekundárně dostává možnosti rozhodnout o takovém právu rozhodcům, kteří po zvážení několika faktorů zvolí to právo, které je pro daný spor nejvhodnější. Tento princip je mimo již zmíněného článku 35 odst. 2 rozhodčích pravidel UNCITRAL uveden také velmi obdobně v článku 17 odst. 1 v rozhodčích pravidlech rozhodčího soudu ICC¹⁴⁹. Tato tzv. autonomie stran je například přítomna v článku 19 odst. 1 Vzorového zákona UNCITRAL, podle kterého se strany mohou dohodnout na postupu rozhodčího tribunálu při vedení řízení. Toto pravidlo autonomie stran dále potvrzuje další mezinárodní dokument, Newyorská úmluva¹⁵⁰, a to ve svém článku 5 odst. 1d), podle kterého v případě, že složení rozhodčího soudu nebo rozhodčího řízení nebylo v souladu s ujednáním stran, může být uznání a výkon nálezů na žádost strany odepřen.

Ať už je rozhodné právo primárně zvoleno buďto smluvními stranami v jejich rozhodčích doložkách, nebo sekundárně samotnými rozhodci, existují v podstatě

---

¹⁴⁸ Znamená procesní právo řídící procesní řízení, velmi zřídka označované také jako *lex curia*.

¹⁴⁹ ICC Arbitration rules:
<https://www.google.com/search?q=applicable+law+ICC+article+17&ie=utf-8&oe=utf-8&aq=t&rls=org.mozilla:cs:official&client=firefox-a>

¹⁵⁰ Newyorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, 10. června 1958.

následující možnosti ve výběru rozhodného práva ovládajícího rozhodčí řízení, na základě kterých může rozhodčí soud merit sporu rozhodovat.

4.5.2 LEX ARBITRI

Lex arbitri (právo ovládající rozhodčí řízení), které není závislé na *loci arbitri* (místo rozhodčího řízení). Zvolené právo může být ve své podstatě jakékoliv, pokud se na něm smluvní strany dohodnou, nebo pokud ho rozhodce s přihlédnutím ke konkrétnímu sporu uzná za vhodné. Může se jednat jak o český zákon, francouzský, či jakýkoliv jiný, který se zabývá úpravou rozhodčích řízení. K rozhodnutí meritu sporu nemusí však být vždy použita pouze konkrétní vnitrostátní právní úprava, rozhodce může taktéž aplikovat tzv. *lex mercatoria*.

4.5.3 LEX MERCATORIA

Lex mercatoria je systémem obecných principů a norem, samovolně aplikovaných, vypracovaných v rámci mezinárodního obchodu, jinak řečeno světové právo mezinárodního obchodu, bez odvolání na jednotlivé vnitrostátní právní systémy.¹⁵¹ *Lex mercatoria* je například obsažena v čl. 28 odst. 4 Vzorového modelu UNCITRAL, podle kterého ve všech případech rozhodčí soud rozhodne v souladu s podmínkami smlouvy a přitom musí brát v úvahu obchodní zvyklosti aplikovatelné na transakce. Z tohoto ustanovení je tedy nepochybné, že mezinárodní obchodní rozhodce musí vzít v úvahu nejen smluvní ustanovení, ale také obchodní zvyklosti. Obchodní zvyklosti musí být aplikovány i tehdy, pokud se smluvní strany rozhodly, že jejich smlouva bude podléhat právu konkrétního státu.¹⁵² Potom je povinností rozhodčího soudu odkázat na tyto obchodní zvyklosti, zejména za účelem vyplnění mezer v takovéto národní právní úpravě, nebo tyto zvyklosti použít jako doprovodné k této národní úpravě. Takto vyložená aplikace obchodních zvyklostí je například uvedena v rozhodčím nálezu rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži (ICC), jako: "*s ohledem na to, že v projednávané věci byly podepsány smlouvy v Paříži, rozhodné francouzské*

---

¹⁵¹ HENDRYCH, Dušan a kolektiv. *Právní slovník*. 1 vydání. C. H. BECK Praha. 2001. S. 303.

¹⁵² United Nations Conference on Trade and Development. *Dispute Settlement. International Commercial Arbitration. 5.5 Law Governing the Merits of the Dispute*. United Nations New York and Geneva, 2005. Chapter 4. Contractual provisions and trade usages p.23.

vnitrostátní právo bude v případě potřeby doplněno mezinárodními zvyklostmi a praxí upravující mezinárodní smlouvy"¹⁵³. V oblasti mezinárodních obchodních zvyklostí existuje kromě *lex mercatoria* více právních instrumentů, které se této problematice věnují. Jsou jimi například Zásady mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT (1994)¹⁵⁴ či Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (1980), neboli Vídeňská úmluva, patřící k nejvýraznějším úspěchům unifikace na poli mezinárodního obchodu.

4.5.4 LEX LOCI ARBITRI

Lex loci arbitri, neboli právo místa rozhodčího řízení. I když v nemalém počtu právních řádů stále aktuálně zůstává pravidlem, že: "*Místo konání arbitráže ovlivňuje to, které právo ovládá řízení, co může být rozhodováno, kdo bude rozhodce a jak bude prováděno řízení*"¹⁵⁵, stále platí, že místo, ve kterém se rozhodčí řízení uskuteční a které je voleno smluvními stranami, může být pouze jedním z možných indikátorů, jaké rozhodné právo bude pro rozhodčí řízení platit. Jinak řečeno platí tzv. autonomie stran jako zásadní princip pro určování procesních postupů vůbec v mezinárodním arbitrážním řízení. Přesto v praxi platí, že smluvní strany pouze zřídka určují ve svých smlouvách právo rozhodné pro rozhodčí řízení, jehož předmětem je jejich rozhodčí smlouva, ani určení specifického procesního práva nebývá v rozhodčích smlouvách úplně obvyklým jevem. Proto právě místo rozhodčího řízení se stává důležitým indikátorem pro určení rozhodného práva ovlivňujícího rozhodčí smlouvu, respektive celé rozhodčí řízení¹⁵⁶.

Dle čl. 20 odst. 1 Vzorového zákona UNCITRAL se strany mohou dohodnout na místě rozhodčího řízení a v případě, že není takové dohody, místo rozhodčího řízení určí

---

¹⁵³ ICC Award in Case no.1472, in 1968, cited in Y. Derains : "Le statut des usages de Commerce international devant les juridictions arbitrales" Rev. arb.1983. p. 122 IN United Nations Conference on Trade and Development. Dispute Settlement. International Commercial Arbitration. 5.5 Law Governing the Merits of the Dispute. United Nations New York and Geneva, 2005. Chapter 4. Contractual provisions and trade usages p.24.

¹⁵⁴ UNIDROIT: Mezinárodní ústav pro sjednocování soukromého práva v Římě

¹⁵⁵ H.Holtzmann IN ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním obchodním a vnitrostátním styku*. 2 vydání. ASPI Wolters Kluwer Praha. 2008. 207 s.

¹⁵⁶ Přednáška z předmětu International Legal Dispute Resolution. Madame Monika Trawinka, přednášející na Université Toulouse 1 Capitole, Francie. Akademický rok 2011–2012.

rozhodčí soud s ohledem na okolnosti případu a pohodlí stran. V praxi se velmi často spojuje rozhodné právo platné pro rozhodčí řízení s místem rozhodčího řízení, *locus arbitri*. Jedná se tedy o právo místa, kde se rozhodčí řízení bude konat, *lex loci arbitri*, které následně rozhodne o celém průběhu rozhodčího řízení.

To zejména znamená, že se bude posuzovat příslušnost sporu k řešení v rozhodčím řízení, neboli tzv. arbitrabilita sporu¹⁵⁷, lhůty pro zahájení rozhodčího řízení, předběžná ochranná opatření, průběh rozhodčího řízení, pravomoc rozhodce, forma a platnost rozhodčího nálezu, neodvolatelnost rozhodčího nálezu a právo podat námitky soudu podle práva místa konání rozhodčího řízení.

4.5.5 LEX CONTRACTUS

Lex contractus je platné právo pro konkrétní rozhodčí smlouvu, o kterou se jedná. Smlouva, která je předmětem sporu, obsahuje ustanovení, ve kterém si strany určily rozhodné právo aplikovatelné na jejich smlouvu. Zvolené *lex contractus* je tedy známo smluvním stranám od okamžiku uzavření smlouvy, pokud si ho smluvní strany nestanoví až později nebo svoji volbu posléze po vzájemné domluvě nezmění. Ale v případě, že se žádné takové modifikace nekonají, rozhodce nemá důvod prohlásit za právo rozhodné nějaké jiné než to, které je ustanoveno v jejich rozhodčí doložce.¹⁵⁸

4.5.6 LEX CAUSE

Lex cause umožňuje určit, kterým právním řádem se konkrétní právní vztah s mezinárodním prvkem řídí. Jde o tzv. rozhodný právní řád. Existuje mnoho teorií ohledně role rozhodce, avšak existuje všeobecná shoda: Mezinárodní obchodní rozhodce nevykonává spravedlnost ve jménu státu a jako důsledek této skutečnosti, na

---

¹⁵⁷ Arbitrabilita sporu je ústředním problémem rozhodčího řízení, kterou lze zjednodušeně popsat jako vymezující možnou působnost rozhodčího řízení. Z procesního pohledu se jedná o dovolenost předmětu smlouvy. Z pohledu smluvního práva potom jde o dovolenost předmětu smlouvy. IN ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním obchodním a vnitrostátním styku*. 2. vydání. ASPI Wolters Kluwer Praha. 2008. 116 s.

¹⁵⁸ United Nations Conference on Trade and Development. *Dispute Settlement. International Commercial Arbitration*. 5.5 Law Governing the Merits of the Dispute. United Nations New York and Geneva, 2005. Chapter 2. Determination of the rules of law applicable to the merit of the dispute on the basis of the intention of the parties, p.10.

rozdíl od národního soudce, neuplatňuje *lex fori*¹⁵⁹. Například pokud je místo rozhodčího soudu ve Francii, neznamená to nutně, že rozhodce musí použít kolizní normy podle francouzského právního systému, aby rozhodl rozhodné právo pro konkrétní spor. Platí však, že má aplikovat takové právo, které je kolizními normami určené.¹⁶⁰ Toto pravidlo zahrnuje například článek 28 odstavec 2 Vzorového modelu UNCITRAL, který říká, že v případě neexistence ustanovení smluvními stranami rozhodčí soud použije právo určené podle kolizních pravidel, která považuje za aplikovatelné. V českém právním řádu je základním pramenem kolizních norem zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, který bude od 1. ledna 2014 nahrazen zákonem č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

Jakkoliv nový zákon o mezinárodním právu soukromém přináší mnoho užitečných ustanovení, v některých důležitých oblastech je jeho reálný význam minimalizován tím, že zde existuje přímo použitelná úprava práva EU, která má samozřejmě v rámci své působnosti přednost a nový zákon se tak neuplatní. Je tomu tak např. v oblasti určení soudní pravomoci pro občanské a obchodní věci, kde se až na výjimky (např. případy, kdy žalovaný má bydliště mimo EU a není dána výlučná příslušnost či jurisdikční dohoda ve prospěch soudu členského státu EU) uplatní nařízení Brusel I (č. 44/2001), které upravuje i problematiku uznávání a výkonu rozhodnutí z jiných zemí EU (uznávání a výkon rozhodnutí ze zemí mimo EU se však bude řídit naším novým zákonem, neexistuje-li ve vztahu k dané zemi mezinárodní smlouva tuto otázku řešící). Pro určení rozhodného práva pro smluvní a mimosmluvní závazky se pak místo českého zákona použije nařízení Řím I (č. 593/2008), respektive nařízení Řím II (č. 864/2007). I některé další oblasti již jsou – či v budoucnu brzy budou – upraveny na úrovni EU, což prostor pro uplatnění českého práva zmenšuje.¹⁶¹

---

¹⁵⁹ Lex fori je zásada, která určuje, že při soudním projednávání má být aplikováno právo státu, v němž se proces koná.

¹⁶⁰ United Nations Conference on Trade and Development. Dispute Settlement. International Commercial Arbitration. 5.5 Law Governing the Merits of the Dispute. United Nations New York and Geneva, 2005. Chapter 1. The principles to be applied by the arbitrator in the determination of the law applicable to the merits of the dispute.. p. 3.

¹⁶¹ http://finance.idnes.cz/novy-zakon-o-mezinarodnim-pravu-soukromem-je-pro-praxi-prinosem-phk-pravo.aspx?c=A120817_155730_pravo_vr.

5 MEZINÁRODNÍ STŘEDISKO PRO ŘEŠENÍ SPORŮ Z INVESTIC (ICSID)

International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID nebo Středisko) je prostředníkem pro urovnávání sporů mezi vládami a soukromými zahraničními investory. Činí tak ve smírčích řízeních a arbitrážích. Středisko bylo založeno v roce 1966 na základě Úmluvy o urovnání investičních sporů mezi státy a cizími státními příslušníky, kterou do listopadu 2003 ratifikovalo 140 států. Strany sporu se na ICSID obrací dobrovolně, po souhlasu s arbitráží však nemohou jednostranně odstoupit.

ICSID je autonomní organizací s úzkými vazbami na Světovou banku. Všichni jeho členové jsou zároveň členy Světové banky. Ve správní radě ICSID, jíž předsedá prezident Světové banky, má každá země, která úmluvu ratifikovala, jednoho zástupce.¹⁶²

Středisko má poměrně jednoduchou organizační strukturu, skládající se ze Správní rady a Generálního tajemníka. V současné době existuje 158 signatářských států WÚ, z nichž 147 již předložilo své listiny o ratifikaci, přijetí nebo schválení této úmluvy.¹⁶³

5.1 STATISTIKA VYTÍŽENÍ ICSID Z LET 2011–2012

V roce 2011 došlo k uzavření největšího počtu nových smluv v rámci mezinárodních investičních dohod vůbec. Počet známých nových případů vznikajících z investičních sporů dosáhl rekordního počtu 46, čímž se tak celkové množství těchto případů na konci roku 2011 vyšplhalo dokonce až na 450 projednávaných případů. Je ovšem nutné podotknout, že většina rozhodčích soudů neviduje žádný veřejný registr žalob, takže je zcela na místě se domnívat, že celkový počet skutečných případů může být dokonce i vyšší. Celkový počet zemí, které byly součástí alespoň s jednou investiční smlouvou, se v posledních letech se zvýšil na 89.

---

¹⁶² <http://www.osn.cz/system-osn/specializovane-agentury/?sub=171>

¹⁶³ CIRDI Centre International pour les Règlements des Différends relatifs Aux Investissements (ICSID), Liste des états contractants et signataires de la convention (au 25 juillet 2012): <https://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=ICSIDDocRH&actionVal=ShowDocument&language=French>

Z výše uvedených 46 nových sporů bylo 34 podáno Mezinárodnímu středisku pro řešení investičního sporů (ICSID) nebo v rámci jeho Dodatkových možností, šest případů potom v rámci rozhodčích pravidel Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo (UNCITRAL). Tyto statistiky navazují i na trend minulých let, kdy většina případů vznikla na základě Úmluvy ICSID (nebo v rámci Dodatkových možností) s nynějším celkovým počtem 279 případů, anebo v rámci pravidel UNCITRAL, který svými pravidly zaštil celkem 126 případů. Všechny ostatní arbitrážní možnosti jsou ve srovnání používány pouze okrajově, s 21 případy podle pravidel Stockholmské obchodní komory (SCC) a 7 dle pravidel Mezinárodní obchodní komory (ICC) v Paříži. Londýnský mezinárodní rozhodčí soud (LCIA)¹⁶⁴ dostal pouze jeden případ.¹⁶⁵

5.2 OBECNÝ RÁMEC PRO STŘEDISKO

Výše uvedené statistiky dokazují skutečnost, že nejvyšší zájem o předkládání sporů je právě u Mezinárodního střediska pro řešení sporů z investic (ICSID)¹⁶⁶, které je dnes považováno za přední mezinárodní rozhodčí instituci věnující se řešení sporů mezi suverénním státem a zahraničním investorem. Tato instituce současně hraje jednu z nejdůležitějších rolí ve vývoji mezinárodního investičního práva a světového ekonomického rozvoje. Středisko bylo založené Washingtonskou úmluvou (WÚ), Úmluvou o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států, nebo jednoduše Úmluvou ICSID z 18. března 1965 s účinností od 14. října 1966, a to pod záštitou Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj (Světová banka), v jejíž hlavní úřadovně se sídlo Střediska nachází¹⁶⁷. ICSID je obdařeno mezinárodní právní subjektivitou¹⁶⁸. Ovšem co považuji za nejdůležitější uvést, je skutečnost, že Středisko samo o sobě investiční spory nerozhoduje.

---

¹⁶⁴ Pod záštitou LCIA byly rozhodnuty kromě jednoho sporu dle jeho rozhodčích pravidel, další tři spory, ovšem ty byly rozhodnuty podle rozhodčích pravidel UNCITRAL.

¹⁶⁵ United Nations Conference on Trade and Development, UNCTAD, Latest Development in Investor - State Dispute Settlement, IIA Issues Note, Number 1. April 2012, p.1, http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webdiaeia2012d10_en.pdf

¹⁶⁶ Pro ICSID, Mezinárodní středisko pro řešení sporů z investic, se používá formulační zkratka "Středisko". Oficiální stránky Střediska – International Centre for Settlement of Investment Disputes: https://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=CasesRH&actionVal=RightFrame&FromPage=Dispute%20Settlement%20Facilities&pageName=Disp_settl_facilities

¹⁶⁷ Článek 2 WÚ

¹⁶⁸ Článek 18 WÚ

Hlavní obsahová náplň a vůbec elementární funkce Střediska je poměrně specifická, má totiž nabídnout zahraničním investorům a hostitelským státům nestranné, účinné a přístupné zařízení pro rozhodčí a smírčí řízení mezinárodních investičních sporů.¹⁶⁹ Představuje tedy institucionální a procesní rámec pro nezávislé smírčí komise a rozhodčí tribunály spočívající v poskytnutí smírčích pravidel, i když jen zřídka využívaných¹⁷⁰, a především rozhodčích pravidel pro řešení investičních sporů, které mají pro Středisko rozhodující význam. Ty například zahrnují vedení seznamu možných smírčích soudců a arbitrů¹⁷¹, třídění a registraci rozhodčích žádostí¹⁷², zajišťování asistence při ustanovování rozhodčího tribunálu a při průběhu řízení¹⁷³, přijímání pravidel a nařízení¹⁷⁴ spolu s dalšími ustanoveními.¹⁷⁵

5.2.1 OBSAH WASHINGTONSKÉ ÚMLUVY

Washingtonská úmluva (dále jen WÚ) obsahuje celkem 75 článků, které jsou rozděleny do 10 kapitol, kterými jsou: 1. Mezinárodní středisko pro řešení sporů z investic (články 1–24); 2. Soudní pravomoc střediska (články 25–27); 3. Smírčí řízení (články 28–35); 4. Rozhodčí řízení (články 36–55); 5. Náhrada a odvolání smírčích soudců a rozhodců (články 56–58); 6. Náklady řízení (články 59–61); 7. Místo konání řízení (články 62–63); 8. Spory mezi smluvními státy (článek 64, na jehož základě budou tyto spory předloženy Mezinárodnímu soudnímu dvoru); 9. Dodatek (články 65–66); a nakonec poslední kapitola 10. Závěrečná ustanovení (články 67–75).¹⁷⁶

---

¹⁶⁹ ICSID annual report 2012:

<https://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=ICSIDPublicationsRH&actionVal=ViewAnnualReports#>

¹⁷⁰ Smírčí řízení se v porovnání s rozhodčím řízením používá velmi zřídka. Důkazem jsou toho například statistiky z ICSID annual report 2012: Z celkového počtu případů předložených Středisku za celý rok 2011 až do 30.června 2012, případy v rámci smírčího řízení představovaly pouze 5 %.

¹⁷¹ Čl.12 a násl. WÚ

¹⁷² Článek 36(3) WÚ

¹⁷³ Článek 38 WÚ

¹⁷⁴ Článek 6(1) WÚ

¹⁷⁵ KESSEDJIAN, Catherine (professeur, Université Panthéon-Assas)(dir.) *Le droit européen et l'arbitrage d'investissement, Historical overview by August Reinisch* (professeur, Université de Vienne (Autriche), Paris Éditions Panthéon-Assas 2011, p. 30.

¹⁷⁶ Text WÚ, ICSID Convention, Regulations and Rules, je k dispozici na: https://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/basicdoc/CRR_English-final.pdf

5.3 OTÁZKA PRAVOMOCI STŘEDISKA A SOUHLASU STRAN

Ustanovení o určení jurisdikce je důležitým prvkem každého mezinárodního orgánu, ať už soudního, nebo arbitrážního. Určuje podmínky, za jakých takovýto orgán může uskutečnit svoji soudní pravomoc.¹⁷⁷ Věcná příslušnost Střediska neboli příslušnost *ratione materiae*, stanovená v již dříve zmíněném článku 25 odst. 1 WÚ, je definována jako "jakýkoliv právní spor vzniklý v přímé souvislosti s investicí". Z tohoto plyne, že věcná příslušnost Střediska definovaná článkem 25 odstavce 1 WÚ se skládá ze tří kumulativních podmínek:

- a) požadavek právního sporu;
- b) požadavek, aby právní spor vznikl přímo ze základní transakce;
- c) základní transakce se označuje jako investice.¹⁷⁸

Jak již bylo v úvodních pasážích diplomové práce opakovaně zdůrazněno, přesnou definici pojmu investice WÚ neobsahuje. Navíc i představa o tom, co si pod tím Středisko představuje, je poněkud sporná. K podrobnějšímu výkladu pojmu investice odkazují na výklad první kapitoly této diplomové práce, která mimo jiné uvádí některá ustálená kritéria pro tento pojem, především vycházející z již podrobněji rozebraného testu Salini.¹⁷⁹

Druhá již dříve zmíněná příslušnost Střediska *ratione personae* definuje smluvní strany, které dle těchto ustanovení jsou "Smluvní státy (nebo složky útvaru či agentury

---

¹⁷⁷ ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008. S. 115.

¹⁷⁸ United Nations Conference on Trade and Development. *Dispute Settlement. International Centre for Settlement of Investment Disputes*. 2.5 Requirements Ratione Materiae. United Nations New York and Geneva, 2003. Chapter 1. ICSID's subject-matter jurisdiction. p.7.

¹⁷⁹ Décision sur la compétence du 23 juillet 2001. *Salini Costruttori SpA & Italstrade SpA v. Royaume du Maroc* 42 ILM 606 (2003): J.D.I. 2002, p.208, obs. GAILLARD: Riv.dell'Arbitrato, 2/2002, p.381, obs. Zaccaria: ASA Bull. 2/2003, p.333, obs. J.C.L. IN LEBEN, Ch. (dir.) *Le contentieux arbitral transnational relatif à l'investissement. La notion d'investissement du CIRDI: actualité d'un critère de compétence controversé. Chantiers de travaux publics et arbitrage CIRDI : les contrats de construction en route pour Washington*. Anthemis 2006. p 283.

*smluvního státu jím jmenovaného do Střediska)" na jedné straně a "státní příslušníci jiného smluvního státu" na straně druhé.*¹⁸⁰

5.3.1 PŘEDPOKLADY PRO PŘEDLOŽENÍ SPORU STŘEDISKU

Základní premisou k tomu, aby mohly smluvní strany předložit svůj spor Středisku, je, že musí být nejenom splněny příslušnosti Střediska *ratione materiae* a *ratione personae*, ale smluvní strany také musí dát svůj souhlas k takovému postupu. Uvedený souhlas musí být písemný. Možnost a způsob jeho podání se historicky vyvíjely během let společně s jurisdikcí ICSID. O tom podrobněji hovoří předchozí kapitoly diplomové práce, jež se meritorně zabírají vývojem ochrany investic.

5.3.1.1 SOUHLAS

Rozhodčí řízení ICSID je založeno na písemném souhlasu stran obsaženém buď přímo v investiční dohodě stran ("*contract arbitration*"), nebo i jinak. ICSID přijalo písemný souhlas také v ustanovení pro řešení sporů v mezinárodních investičních dohodách, stejně tak jako ve vnitrostátních právních předpisech spolu s přijetím investorů, kteří zahájili rozhodčí řízení před střediskem ("*treaty arbitration*"). Úmluva rovněž stanovuje pravidlo, že souhlas, který je jednou daný, by neměl být jednostranně zrušitelný.¹⁸¹

5.3.1.2 ŽÁDOST O PROJEDNÁNÍ

Žádost o projednání investičního sporu je v případě rozhodčího řízení nejdříve podána jednou se smluvních stran u generálního tajemníka ICSID. Oznámení o podání takové žádosti se zasílá rovněž státu, proti němuž má být investiční spor zaměřen. Tato žádost je poté generálním tajemníkem ICSID zaregistrována, ale jen v případě, že by jednoznačně nezjistil, že spor nespadá do jurisdikce ICSID. Konečně však může

---

¹⁸⁰ KESSEDJIAN, Catherine (professeur, Université Panthéon-Assas)(dir.) *Le droit européen et l'arbitrage d'investissement, Historical overview by August Reinisch* (professeur, Université de Vienne (Autriche), Paris Éditions Panthéon-Assas 2011, p. 30.

¹⁸¹ KESSEDJIAN, Catherine (professeur, Université Panthéon-Assas)(dir.) *Le droit européen et l'arbitrage d'investissement, Historical overview by August Reinisch* (professeur, Université de Vienne (Autriche), Paris Éditions Panthéon-Assas 2011, p. 30.

o případné námitce proti věcné příslušnosti rozhodnout pouze daný rozhodčí soud, který je ustanovený v souladu se články 31–40 WÚ.¹⁸²

5.4 ROZHODNÉ PRÁVO PŘED ICSID

Stejně jako u mezinárodního rozhodčího řízení ad hoc, i před rozhodčím řízením Střediska platí autonomie stran, dávající smluvním stranám možnost volby v souladu s jakým hmotným právem, neboli právem rozhodným, bude spor rozhodován. Pokud takováto dohoda absentuje, platí, že se použijí předpisy státu, jenž je stranou sporu, přičemž platí, že nesmí být v rozporu s předpisy práva mezinárodního.

Za zmínku ovšem stojí uvedení té skutečnosti, že situace, kdy rozhodné právo není smluvními stranami v momentě vzniku investičního sporu dohodnuto, je bohužel velmi častá. Proto by měl být žalobce investičního sporu připraven, že jako právo rozhodné bude právo státu, ve kterém byla umístěná investice nějakým způsobem omezena či znehodnocena. Takto zvolené rozhodné právo je pochopitelné především z důvodu, že se jedná o právní řád s nejužší spojitostí k té dané investici.¹⁸³

Výše stanovené pravidlo je zakotveno v článku 42 odst. 2 WÚ, který říká, že soud rozhodne spor v souladu s takovými právními pravidly, na nichž se strany dohodnou a v případě, že takové dohody není, použije rozhodčí soud právo smluvního státu, který je stranou ve sporu (včetně jeho norem kolizních), a takové předpisy mezinárodního práva, které mohou být použity. Jedná se v podstatě o použití konkrétního národního práva, ale s mezinárodní garancí spočívající v možnosti rozhodce obrátit se na užívání obecných principů, zvyklostí a norem vypracovaných v rámci mezinárodního obchodu, bez odvolání se na jednotlivé systémy národních právních řádů, což vystihuje již zmíněný výraz *lex mercatoria*. Je potřeba uvést, že *lex mercatoria* se samostatně u rozhodčího řízení před Střediskem moc neaplikuje, protože v praxi většinou platí právě použití národního právního řádu země, kam investice byla namířena jako právo rozhodné. Je tedy důležité si uvědomit důležitost zohlednění norem vnitrostátního původu, které

---

¹⁸² BĚLOHLÁVEK, A. J. *Způsoby řešení sporů v souvislosti s ochranou mezinárodních investic*. Právní rozhledy č.2. 2006. S. 55 a násl.

¹⁸³ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Způsoby řešení sporů v souvislosti s ochranou mezinárodních investic*. Právní rozhledy č.2. 2006. S. 55 a násl.

nějakým způsobem upravují problematiku ochrany mezinárodních investic.¹⁸⁴ Stejně tak, jako říkají rozhodčí pravidla UNCITRAL, tak i rozhodčí pravidla před Střediskem zmiňují podobným způsobem v diskutovaném článku 42 odst. 3 termín rozhodování podle *ex aequo et bono* (zásady spravedlnosti), která mohou být aplikovatelná pro řešení sporu v případě, že se na tom strany dohodnou.

5.4.1 NEJASNÝ VÝKLAD ČLÁNKU 42 WASHINGTONSKÉ ÚMLUVY

Je otázkou, v jakém pořadí mají rozhodci investičního sporu rozhodovat v případě neexistence dohody smluvních stran ohledně rozhodného práva, zda nejdříve přihlédnout k národnímu právu státu smluvní strany, nebo k předpisům mezinárodního práva, které článek 42 odst. 1 předpokládá. Znění článku 42 odstavce 1 WÚ totiž nezahrnuje žádné pravidlo aplikační přednosti toho kterého právního předpisu pro úvahu rozhodčího soudu, zda nejdříve aplikovat rozhodné hmotné právo či platné mezinárodní normy. Rozhodčí soud může tedy teoreticky provést přezkum těchto dvou možností rozhodného práva způsobem následným či souběžným.¹⁸⁵ Na uvedenou vágnost ust. 42 odst. 1 WÚ existuje několik odlišných právních názorů.

Zajímavý právní názor zaujímá A. Broches, který ve své publikaci¹⁸⁶ vysvětluje svůj úhel pohledu, pokud jde o vztah mezi právem hostitelského státu a mezinárodního práva v druhé větě článku 42 odstavce 1 WÚ, následovně: Rozhodčí soud se nejdříve podívá na právo hostitelského státu a toto právo bude v první fázi aplikováno na merit sporu. Tento výsledek poté bude konfrontován s normami mezinárodního práva, kdy se důsledně zjistí, zda-li se nejedná o rozpor s mezinárodními předpisy. Podobný názor

---

¹⁸⁴ § 25 Obchodního zákoníku České republiky IN BĚLOHLÁVEK, A. J. *Způsoby řešení sporů v souvislosti s ochranou mezinárodních investic*. Právní rozhledy č.2 (2006). S. 55 a násl.

¹⁸⁵ Delaume, *Le Centre International pour le Règlement des Différents relatifs aux investissements (CIRDI)*, Clunet, 1982, p. 829 IN BISHOP, R. D., CRAWFORD, J. and REISMAN, W. M.. *Foreign Investment Disputes. Cases, Materials and Commentary*. Kluwer Law International 2005. S. 639.

¹⁸⁶ A. Broches, "The Convention on the Settlement of Investment Dispute between State and Nationals of the other States", *Recueil des Cours*, 1972, II, p. 392 IN BISHOP, R. D., CRAWFORD, J. and REISMAN, W. M.. *Foreign Investment Disputes. Cases, Materials and Commentary*. Kluwer Law International 2005. S. 639.

potom zaujal i rozhodčí soud ad hoc ustanovený pod záštitou ICSID¹⁸⁷, podle kterého se rozhodci mohou obrátit na princip mezinárodního práva až poté, co prozkoumali a stanovili obsah práva strany sporu, a po aplikaci příslušných pravidel tohoto zákona. Zcela zjevný závěr v otázce aplikační přednosti je pak takový, že jako první dochází k aplikaci rozhodného práva hostitelského státu a až potom následně dochází k případné aplikaci pravidel mezinárodního obchodu.

5.5 ROZHODČÍ NÁLEZ ICSID

Rozhodčí náleží, jakožto elementární výstup ICSID, je upraven ve člancích 48 a 49 WÚ. Spor je rozhodčím tribunálem rozhodnut většinovými hlasy všech jeho členů. Písemně vydaný rozhodčí náleží, který je podepsán všemi rozhodci, kteří o něm rozhodovali, je ověřenými kopiemi bezodkladně rozeslán generálním tajemníkem stranám sporu, přičemž náleží bude považován za vydaný ke dni, ke kterému byly ověřené opisy odeslány. WÚ dává možnost každému členu rozhodčího tribunálu připojit svůj vlastní samostatný názor na rozhodčí náleží, a to i v případě, že by se jednalo o názor nesouhlasný s jeho většinou. V praxi toto pravidlo však není využíváno každým zvoleným stálým rozhodčím soudem, záleží na jeho vlastním uvážení, zda zveřejní výhrady či odlišné názory rozhodců. Pozitivně se k tomu například staví Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky¹⁸⁸.

5.5.1 PŘEZKUM ROZHODČÍHO NÁLEZU

Spolu s rozhodčím náleží se smluvním stranám taktéž zasílají odůvodnění, která jsou však rozdílného charakteru, než která vydávají jiné stálé rozhodčí soudy. Jedná se o odůvodnění velice krátká, a to proto, že článek 50 WÚ umožňuje stranám v případě výskytu sporu o výklad nebo rozsah rozhodčího náleží požádat o jeho výklad písemnou žádostí adresovanou generálnímu tajemníkovu, přičemž vzhledem k subjektivní lhůtě je možné podat žádost do 90 dnů po zjištění této skutečnosti a v každém případě v objektivní lhůtě do tří let ode dne, ke kterému byl rozhodčí náleží vydán.

---

¹⁸⁷ Rozhodnutí z 3. května 1985 ohledně petice Klocker Industries IN BISHOP, R. D., CRAWFORD, J. and REISMAN, W. M. *Foreign Investment Disputes. Cases, Materials and Commentary*. Kluwer Law International 2005.S. 640.

¹⁸⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Způsoby řešení sporů v souvislosti s ochranou mezinárodních investic*. Právní rozhledy č.2. 2006. S. 55 a násl.

5.5.2 ZRUŠENÍ ROZHODČÍHO NÁLEZU

Je třeba také vyzvednout zvláštní úpravu řízení o zrušení rozhodčího nálezu, které Úmluva ICSID v rámci svého samostatného právního mechanismu nabízí. ICSID totiž vylučuje jakoukoliv možnost napadnout rozhodčí nález ICSID před vnitrostátními soudy. Jediná možná cesta k nápravě či úplnému zrušení tohoto nálezu je totiž prostřednictvím vnitřního kontrolního systému ICSID.¹⁸⁹ Podle článku 52 WÚ o zrušení rozhodčího nálezu rozhoduje na základě žádosti adresované generálnímu tajemníkovi ICSID tříčlenný výbor ad hoc. Tento mechanismus představuje zásadní rozdíl v porovnání se standardními postupy v mezinárodní obchodní arbitráži. Navazuje tak na článek 26 WÚ, který říká, že souhlas stran s rozhodčím řízením podle této Úmluvy bude považován, ledaže by bylo stanoveno jinak, za souhlas s takovým rozhodčím řízením s vyloučením jakéhokoliv jiného opravného prostředku.

Vyloučení pravomoci vnitrostátních soudů k rozhodování o případném zrušení rozhodčího nálezu spojené s možnými riziky pro smluvní strany, především potom pro zahraničního investora, je považováno za jeden z hlavních důvodů, proč je právě volena příslušnost ICSID pro řešení mezinárodních investičních sporů.

5.6 DODATEČNÉ MOŽNOSTI MEZINÁRODNÍHO STŘEDISKA PRO ŘEŠENÍ SPORŮ Z INVESTIC

Vedle výše popsaných standardních arbitrážních a smírčích pravidel WÚ¹⁹⁰ poskytuje ICSID ještě druhou skupinu procesních pravidel, která mohou ovlivňovat vznik a průběh řízení pod jeho záštitou, a to tzv. Dodatečné možnosti (Additional Facility) ICSID.

Vzhledem ke striktním požadavkům příslušnosti k rozhodčímu řízení podle Úmluvy ICSID¹⁹¹, především požadavku, aby jak hostitelský stát, tak domovský stát investora

---

¹⁸⁹ KESSEDJIAN, Catherine (professeur, Université Panthéon-Assas)(dir.) *Le droit européen et l'arbitrage d'investissement, Historical overview by August Reinisch* (professeur, Université de Vienne (Autriche), Paris Éditions Panthéon-Assas 2011, p.31.

¹⁹⁰ ICSID Convention, Regulations and Rule. Official documents of ICSID: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/ICSID/DocumentsMain.jsp>

¹⁹¹ Neboli Washingtonském úmluvy.

byly smluvními stranami Úmluvy, Středisko představilo alternativní možnost pro řešení investičních sporů ve formě pravidel tzv. Dodatečných možností v roce 1978.¹⁹²

Ta umožňují přístup ke Středisku v dalších třech typech případů, kdy se jedná o:

- a) smírčí nebo rozhodčí řízení investičních sporů, kde pouze jedna strana je buď stranou Úmluvy ICSID, nebo je státním příslušníkem strany státu Úmluvy ICSID;
- b) smírčí nebo rozhodčí řízení právního sporu, který přímo nevyplývá z investice, a to za předpokladu, že alespoň jedna strana je buď stranou Úmluvy ICSID, nebo je státním příslušníkem strany státu Úmluvy ICSID;
- c) vyšetřovací řízení mezi státem a státním příslušníkem jiného státu.

Dodatečná možnost rozhodčího řízení Střediska je obzvláště důležitá v souvislosti se Severoamerickou dohodou o volném obchodu (NAFTA)¹⁹³, kde jsou pouze Spojené státy americké smluvní stranou úmluvy ICSID, zatímco další dvě strany Kanada a Mexiko nejsou (zatím). Řada případů NAFTA byla rozhodnuta v souladu s Dodatečnými možnostmi. Řešení sporů v rámci Dodatečných možností Střediska je možné chápat jako tzv. hybrid, kdy se nejedná ani o smírčí řízení, ani o rozhodčí řízení ICSID. To znamená, že ačkoli taková řízení mohou být zahájena na Sekretariátu Střediska a využívat tak institucionální podpory a odborných znalostí poskytnutých Střediskem, připomínám, že Úmluva ICSID se nevztahuje v těchto případech k projednávání věci před soudem a na vykonání rozhodčího nálezu.

Z toho zejména vyplývá, že pravidla Úmluvy ICSID o uznání a výkonu rozhodčích nálezů nejsou použitelná pro rozhodčí nálezy vydané v rámci Dodatečné možnosti

---

¹⁹² Additional Facility Rules 1978, as amended 10 April 2006, ICSID/11, April 2006 IN KESSEDJIAN, Catherine (professeur, Université Panthéon-Assas)(dir.) *Le droit européen et l'arbitrage d'investissement, Historical overview by August Reinisch* (professeur, Université de Vienne (Autriche), Paris Éditions Panthéon-Assas 2011, p.32.

¹⁹³ North American Free Trade Agreement.

Střediska. Namísto tohoto se obvykle řídí Newyorskou Úmluvou o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů¹⁹⁴ z roku 1958.¹⁹⁵

5.7 ROZDÍLY A PODOBNOSTI ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ PODLE PRAVIDEL UNCITRAL A ICSID

Jedná se o dva nejvíce používané moduly řešení sporů z investic, které jsou si svým charakterem velmi podobné, avšak lze nalézt i početné odlišnosti. V řízení dle nezávazných a pružnějších pravidel UNCITRAL si mohou smluvní strany podle formulace jejich rozhodčí doložky tato pravidla různě modifikovat, což není možné v řízení podle ICSID s obecně pevnějšími pravidly, vytvářejícími jakýsi autonomní právní systém pro řešení sporů z investic, od něhož se smluvní strany mohou odchýlit pouze v případě, že nejsou v rozporu s jeho Úmluvou. I když je model podle rozhodčích pravidel UNCITRAL pružnější, ICSID představuje v mnohých případech větší právní jistotu, spočívající zejména v tom, že jakmile se smluvní strany zaváží k předložení svého sporu Středisku, již jim není dovoleno využít jiného způsobu k vyřešení jejich sporu (článek 26 Úmluvy). Na druhou stranu pružnost pravidel UNCITRAL spočívá i ve skutečnosti, že nevylučují, na rozdíl od ICSID, možnost stran obrátit se na vnitrostátní soudy, tedy na klasické soudní řízení (čl. 26 UNCITRAL). Z časového hlediska je řízení podle ICSID obvykle delší, a to zejména kvůli častému řešení námitek proti pravomoci Střediska.¹⁹⁶

---

¹⁹⁴ Do českého, respektive československého právního řádu byla tato úmluva přijata vyhláškou č. 74/1959 Sb. ze dne 6. listopadu 1959 o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů:
http://rozhodce.info/pdf/vyhlaska_mzv_74_1959_o_uznani_rn.pdf

¹⁹⁵ KESSEDJIAN Catherine (professeur, Université Panthéon-Assas)(dir.) *Le droit européen et l'arbitrage d'investissement, Historical overview by August Reinisch* (professeur, Université de Vienne (Autriche), Paris Éditions Panthéon-Assas 2011, p.32.

¹⁹⁶ ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008. S. 147–148.

6 SPORY Z MEZINÁRODNÍCH INVESTIC A JEJICH OCHRANA SE ZAMĚŘENÍM NA ČESKOU REPUBLIKU

6.1 ČR JAKO JEDNA ZE SMLUVNÍCH STRAN INVESTIČNÍCH SPORŮ

I přesto, že byla Washingtonská úmluva přijata již 18. března 1965, Česká republika, jako i jiné další státy z tzv. bývalého socialistického bloku, k ní přistoupila z politických důvodů a změny státního režimu vedoucímu k otevření možností pro zahraniční investory až na přelomu 80. a 90. let.¹⁹⁷ Washingtonskou úmluvu Česká a Slovenská Federativní Republika podepsala 12. května 1991, jako závaznou se pro ni stala 8. 4. 1992, kdy byla vyhlášena jako Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí pod č. 420/1992 ve Sbírce zákonů. Pro samostatnou Českou republiku pak byla následně také závazná po rozdělení federace od 1. 1. 1993.

Ve sporech, kde je Česká republika jednou ze smluvních stran, převažují případy, kdy je smluvní stranou jako hostitelský stát. Daleko častější jsou případy, kdy území České republiky je destinací, kam samotné mezinárodní investice plynou, než případy, kdy je Česká republika v roli zahraničního investora. Tuto premisu podporují především nesporné statistické údaje, podle kterých je Česká republika jednou z nejúspěšnějších zemí střední a východní Evropy, pokud jde o přilákání přímé zahraniční investice. Není žádným tajemstvím, že dokonce více než 173 tisíc českých firem ze všech možných sektorů ekonomiky je podporováno právě zahraničním kapitálem. Podle České národní banky byly od roku 1993 zaznamenány přímé zahraniční investice v celkové hodnotě 77,1 miliardy Euro¹⁹⁸, což je statisticky relevantní údaj, který Českou republiku řadí na první příčky evropského žebříčku sledovaného ekonomického ukazatele. I když je možno na zahraniční investice pohlížet spíše jako na pozitivní element přispívající k rozvoji české ekonomiky a mezistátních vztahů, s rostoucím zájmem o investiční

---

¹⁹⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Způsoby řešení sporů v souvislosti s ochranou mezinárodních investic*. Právní rozhledy č.2. 2006. S. 55 a násl.

¹⁹⁸ Czech Invest – Investment and Business Development Agency. Investment opportunities. Investment Climate in the Czech Republic. www.czechinvest.org. p. 6.

prostředí České republiky také úměrně roste i riziko investičních sporů. Tato negativní externalita se pak odráží v jejich narůstajícím počtu v posledních letech.

Také v podmínkách České republiky platí režim zakotvený v článku 42 WÚ, o kterém pojednávám v jiné kapitole této diplomové práce. Podle výše uvedeného výkladu tak je hmotným právem rozhodující merit sporu, pokud se smluvní strany nedohodnou jinak, národní právo státu, ve kterém je investice umístěna. Právě uvedená skutečnost, že Česká republika je ve sporech jí se týkajících většinou v pozici hostitelského státu, vede k uvážení právě českého práva upravujícího ochranu investic jako práva rozhodného.

6.2 OCHRANA MEZINÁRODNÍ INVESTICE V ČR

Česká republika, stejně jako ostatní vyspělé země, poskytuje při řešení sporů právo na soudní ochranu. Toto právo patří mezi naše základní ústavní práva, jejichž podstatou je co nejširší možnost obrátit se na soud k dosažení právní ochrany narušeného nebo ohroženého práva. Kromě této garance práva na soudní ochranu stát umožňuje, aby právní spor účastníci svěřili namísto státnímu soudu k projednání a rozhodnutí jinému nestátnímu orgánu, který má soukromou povahu. Zúčastněné strany tak mají vedle soudního řízení významnou alternativní možnost způsobu řešení právního sporu. Takovou alternativní metodou řešení sporů obecně je nepochybně již tolikrát uvedené rozhodčí řízení, které se od soudního řešení sporů odlišuje mimo jiné zejména svojí fakultativností, která se projevuje tím, že je na sporných stranách, zda-li si uvedený způsob řešení zvolí. Současně mají plné dispoziční právo si též zvolit jeho samotný průběh. Nespornými pozitivními a současně vysoce motivačními prvky v rámci porovnání s klasickou cestou soudního řešení sporů je ve prospěch rozhodčího řízení uváděno zejména to, že se jedná o efektivnější řešení s výraznou časovou úsporou, která ve svém širším důsledku vede k rychlejšímu řešení konkrétního sporu.

6.2.1 PRÁVNÍ ÚPRAVA MEZINÁRODNÍHO OBCHODU

Pokud budeme vycházet z Kelsenovy pyramidy právních norem, jsou na území České republiky pro účely práva mezinárodního obchodu zejména následující právní prameny.

Z hlediska základních pramenů práva mezinárodního obchodu jsou to dvoustranné smlouvy s účastí České republiky a mnohostranné smlouvy rovněž s účastí České

republiky, které se týkají zejména regulace mezinárodního obchodu a hospodářských styků, smlouvy unifikující hmotněprávní normy a procesně právní normy.

Z důvodu členství České republiky v EU a principu aplikační přednosti práva EU oproti právním řádům členských států to jsou veškeré právní předpisy EU. V rovině vnitrostátních právních předpisů to jsou zejména obchodní zákoník, živnostenský zákon, zákon o mezinárodním právu soukromém, občanský soudní řád, insolvenční zákon nebo zákon o rozhodčím řízení.

Z prostředků vytvořených praxí mezinárodního obchodu jsou to zejména mezinárodní obchodní zvyklosti, formulářové a vzorové smlouvy a v poslední řadě také obchodní podmínky Evropské hospodářské komise OSN a FIDIC¹⁹⁹ nebo dodací podmínky INCOTERMS²⁰⁰. Rovněž je nutné uvést Lex mercatoria a zásady mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT²⁰¹ včetně principů evropského smluvního práva.

6.2.2 ÚPRAVA ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ V ČR – ZRŘ

Jedním ze způsobů řešení sporů vzniklých z mezinárodních investic je rozhodčí řízení. Základním právním předpisem, který upravuje rozhodčí řízení v České republice, je zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů (ZRŘ). ZRŘ se věnuje proto, že jakožto jeden z možných právních předpisů obsahující procesní normy aplikovatelné ve vztazích z mezinárodního obchodního styku, které si smluvní strany mohou dohodnout a podle kterých potom rozhodci v případě investičního sporu postupují, poskytuje právní ochranu zahraničním investicím. Jedná se o právní předpis, který upravuje rozhodčí řízení na území ČR, kdy současně může být aplikován jak na rozhodčí řízení na úrovni vnitrostátní, tak současně i na rozhodčí řízení s mezinárodním prvkem.

---

¹⁹⁹ Fédération International des Ingénieurs-Conseils/Association of Consulting Engineers se sídlem v Lausanne. V ČR se pro ně používá překlad: "Mezinárodní federace konzultačních inženýrů".

²⁰⁰ International Commercial Terms.

²⁰¹ The International Institute for the Unification of Private Law. V ČR známé pod pojmem: Mezinárodní ústav pro sjednocování soukromého práva v Římě.

Tento zákon nabyl účinnosti 1. 1. 1995. Zákonodárce při jeho tvorbě vycházel zejména z právních úprav v evropských státech, Vzorového zákona UNCITRAL²⁰² a také z použitelných ustanovení předchozího zákona upravujícího institut rozhodčího řízení z roku 1963. ZRŘ obsahuje velmi liberální úpravou, díky které zaznamenává tento způsob řešení sporů na našem území stále vzrůstající oblibu.²⁰³

Hlavním smyslem a účelem tohoto zákona je úprava rozhodování majetkových sporů nezávislymi a nestrannými rozhodci a výkon rozhodčích nálezů.²⁰⁴ Zákon je systematicky členěn do osmi částí a padesáti paragrafů. Právní předpis z hlediska členění na marginální rubriku rozlišuje a upravuje zejména:

- způsob uzavření, formu a obsah rozhodčí smlouvy,
- obligatorní zákonné požadavky na osobu rozhodce, včetně jeho práv a povinností,
- zahájení a průběh rozhodčího řízení,
- rozhodnutí,
- zrušení rozhodčího nálezu soudem a zastavení nařízení výkonu rozhodnutí,
- ustanovení o poměru k cizině,
- věcnou a místní příslušnost soudů.

Česká právní úprava rozhodčího řízení výslovně umožňuje, aby rozhodčí smlouva založila pravomoc k řízení buď konkrétnímu rozhodci či rozhodcům, nebo stálému rozhodčímu soudu.²⁰⁵ Pokud je založena pravomoc rozhodčího soudu, je řízení vedeno jeho jménem a také rozhodčí nález je jeho jménem vydáván. Charakteristickým znakem institucionálního rozhodčího řízení je vázanost již existujícími procesními předpisy obsaženými v řádech soudů, existující strukturou, ale také formalizovanějšími požadavky, které jsou kladeny na osoby rozhodců při stálých rozhodčích soudech působících.

---

²⁰² RŮŽIČKA, K. Je rozhodčí smlouva základem rozhodčího řízení? Bulletin advokacie č. 10/2005. s. 53

²⁰³ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Rozhodčí řízení ad hoc vs. řízení před stálými rozhodčími soudy a postavení tzv. rozhodčích center*. Bulletin advokacie 10/2005. s. 54

²⁰⁴ § 1 ZRŘ

²⁰⁵ § 2 odst. 1 ZRŘ

6.2.2.1 NOVELA ZRŘ

Zákonem č. 19/2012 Sb. se s účinností od 1. 4. 2012 novelizoval zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Novela zákona významně změnila podmínky rozhodčího řízení mezi podnikatelem na jedné straně a spotřebitelem na straně druhé. Potřeba přijetí novely vyplynula ze stavu, kdy se rozhodčí doložky staly velmi rozšířenou součástí spotřebitelských smluv, přičemž judikatura soudů se k takovému ujednání začala stavět odmítavě, neboť sjednání rozhodčí doložky může být v rozporu s ochranou spotřebitele z důvodu nepřiměřenosti takové sjednané podmínky. Rozhodčí doložky byly pak soudy mnohdy označeny za neplatné dle ustanovení § 55 a 56 občanského zákoníku.

Novela rozhodčího řízení tak především přináší změnu v tom, že rozhodčí smlouva musí být sjednána samostatně a nikoliv jako součást podmínek, jimiž se řídí smlouva hlavní; jinak je neplatná. Podnikatel navíc musí spotřebiteli dostatečně vysvětlit všechny následky sjednání rozhodčí doložky a zákon také nově stanoví, že musí obsahovat pravdivé, přesné a úplné údaje o rozhodci či rozhodčím soudu, odměně a pravděpodobných nákladech případného rozhodčího řízení, zahájení, formě vedení a místu konání tohoto řízení a o doručování a vykonatelnosti rozhodčího nálezu. Spotřebitelské spory lze dále rozhodovat pouze rozhodci s právnickým vzděláním, kteří jsou zapsáni do seznamu rozhodců vedeným Ministerstvem spravedlnosti. Novela zákona také zakazuje současnou praxi v podobě označení soukromých rozhodčích center, které vyvolává klamnou představu, že se jedná o stálý rozhodčí soud.²⁰⁶

6.2.2.2 AUTONOMIE STRAN V INTENCÍCH USTANOVENÍ § 19 ZRŘ

Tak jako již výše jmenovaná mezinárodní rozhodčí pravidla, či Vzorový zákon UNCTIRAL, tak i český zákon o rozhodčím řízení (ZRŘ) vyzdvihuje autonomii smluvních stran, kterou uvádí ve svém § 19. Toto základní pravidlo o vedení rozhodčího řízení stanoví, že prvotní zásadou je dohoda stran o vedení procesu, která má přednost před veškerými ustanoveními zákona i před usneseními senátu či jediného rozhodce. Z toho plyne, že generálně není možné upřednostňovat zásady řešení

---

²⁰⁶http://cs.wikipedia.org/wiki/Rozhod%C4%8D%C3%AD_%C5%99%C3%ADzen%C3%AD#Uzn.C3.A1n.C3.AD_ciz.C3.ADch_rozhod.C4.8D.C3.ADch_n.C3.A1lez.C5.AF

některých procesních situací obsažené v občanském soudním řádu (OSŘ) oproti rozhodčí smlouvě či rozhodčím pravidlům, jež se stala jejím obsahem. V takovém duchu je upraveno ustanovení § 30 ZRŘ, které nezakládá povinnost použití OSŘ, ale pouze odkazuje na možné přiměřené ustanovení OSŘ. Okruh procesních otázek, o kterých mohou smluvní strany rozhodnout, však není v zákoně vyjmenován či jinak blíže vymezen. Blížší specifikaci můžeme najít v odborné literatuře a judikatuře. N. Rozehnalová uvádí, že se jedná o souhrn pravidel určujících procesní postup rozhodců od okamžiku jejich ustanovení do ukončení řízení.²⁰⁷ Z formulace § 19 lze dojít k logickému právnímu závěru, že české procesní normy jako celek mohou být za určitých podmínek zaměněny za procesní normy zahraniční.²⁰⁸

Pokud není žádná volba procesních pravidel smluvními stranami stanovena, postupují rozhodci, v souladu s § 19, v řízení způsobem, který považují za vhodný a vedou rozhodčí řízení tak, aby bez zbytečných formalit a při poskytnutí stejné příležitosti k uplatnění práv všem stranám byl zjištěn skutkový stav věci potřebný pro rozhodnutí sporu. Strany mohou určit postup také v pravidlech pro rozhodčí řízení, pokud jsou k rozhodčí smlouvě tato pravidla přiložena. Použití řádu stálého rozhodčího soudu tím není dotčeno. Strany si například ve své rozhodčí doložce mohou zvolit Rozhodčí pravidla UNCITRAL pro procesní postup řešení jejich sporu. Ta však, pokud tak strany výslovně nestanoví, neruší ustanovení rozhodného práva k řešení meritu sporu.

6.2.3 ČESKÁ OCHRANA A PODPORA ZAHRANIČNÍCH INVESTIC DLE OBCHODNÍHO ZÁKONÍKU

Nejdůležitějším právním předpisem upravujícím soukromoprávní vztahy je v podmínkách českého právního řádu zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, který obsahuje zvláštní ustanovení pro závazkové vztahy v mezinárodním obchodu, a to v hlavě III části třetí.

Východiskem k problematice ochrany mezinárodních investic a sporů z nich vznikajících v rámci České republiky v obecné rovině je nepochybně ustanovení § 21 a

---

²⁰⁷ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. ASPI Wolters Kluwer Praha. 2008. s. 215.

²⁰⁸ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním obchodním a vnitrostátním styku*. 2. vydání. ASPI Wolters Kluwer Praha. 2008. s. 214.

následujících obchodního zákoníku, ze kterých vyplývá, že zahraniční osoba může na našem území podnikat prostřednictvím podniku nebo organizační složky, která je zde umístěná. Zahraniční osoba se stává vedle tuzemských podnikatelů rovnocenným subjektem obchodních vztahů na území České republiky, z čehož vyplývá, že tato zahraniční osoba může u nás podnikat za stejných podmínek a ve stejném rozsahu jako česká osoba, pokud ze zákona nevyplývá něco jiného. Touto právní úpravou je do oblasti obchodních vztahů zahrnut princip tzv. národního zacházení. Obchodní zákoník dále též zakotvuje ochranu a podporu zahraničních investic. Tuto právní ochranu nalezneme zejména v ustanovení § 25 odst. 1, ze kterého vyplývá, že majetek zahraniční osoby související s podnikáním v České republice a majetek právnické osoby se zahraniční majetkovou účastí může být v České republice vyvlastněn nebo omezeno jeho vlastnické právo jen na základě zákona a ve veřejném zájmu, když není možné jej uspokojit jinak. Proti těmto rozhodnutím je možné podat opravné prostředky k soudu.

6.3 ROZHODČÍ SOUDY

6.3.1 ROZHODČÍ SOUD PŘI HOSPODÁŘSKÉ KOMOŘE ČESKÉ REPUBLIKY A AGRÁRNÍ KOMOŘE ČESKÉ REPUBLIKY

Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky (RS HK AK) je nejstarším stálým rozhodčím soudem v ČR. Na našem území působí od roku 1948, přičemž jeho současná podoba je zakotvena v zákoně č. 223/1994 Sb., o sloučení Československé obchodní a průmyslové komory s Hospodářskou komorou České republiky, který nabyl účinnosti též k 1. 1. 1995. RS HK AK, jakožto pokračovatel Rozhodčího soudu při Československé obchodní a průmyslové komoře, řeší především spory majetkové z obchodních styků, a to jak tuzemské, tak i mezinárodní, dále rozhoduje spory spotřebitelské a doménové. Pravomoc tohoto nejvyužívanějšího českého rozhodčího soudu tedy žádným způsobem nevylučuje řešení mezinárodních investičních sporů. Smluvní strany si ho také mohou, stejně tak jako jiné stálé mezinárodní rozhodčí soudy, přímo explicitně zvolit jako rozhodčí soud pro své budoucí spory již ve své rozhodčí smlouvě. RS HK AK se v mezinárodních obchodních stycích řadí mezi uznávané a ceněné mezinárodní rozhodčí soudy díky své vysoké

odbornosti a nestrannosti při rozhodování.²⁰⁹ Stejně jako všechny již zmíněné mezinárodní rozhodčí soudy i RS HK AK má svá vlastní rozhodčí pravidla.²¹⁰

Se stále zvyšujícím se zájmem o rozhodčí řízení na území České republiky, stoupá rok od roku i počet podaných žalob u RS HK AK, přičemž se jedná jak o spory čistě tuzemské, bez tzv. mezinárodního prvku, tak i o spory se vztahem k zahraničí, jakož i o spory, které k České republice nemají žádný vztah a pravomoc jmenovaného stálého rozhodčího soudu je stranami sjednána jako pravomoc neutrálního místa pro řešení jejich sporů.²¹¹

6.4 NĚKTERÉ INVESTIČNÍ SPORY TÝKAJÍCÍ SE ČESKÉ REPUBLIKY

Je třeba upozornit, že vzhledem k vysokému počtu zahraničních investic do České republiky je počet investičních sporů týkajících se České republiky poměrně nízký. Počet takovýchto sporů, které byly pravomocně zahájené a následně pravomocně skončené, včetně těch teprve hrozících, v nichž je žalovanou stranou Česká republika, je pouze kolem 20.²¹² Na následujících konkrétních případech demonstrují, že ne vždy se Česká republika, zejména vlivem nepřiliš velkých zkušeností v otázce řešení zahraničních investičních sporů, ukazuje jako prohrávající.

6.4.1 PHOENIX ACTION LTD V. ČR²¹³

Jedná se o spor mezi izraelskou společností Phoenix Action Ltd, která se stala po nakoupení všech akcií hlavním a jediným akcionářem dvou českých společností, Benet Praha, s. r. o., a Benet skupina, a. s., a Českou republikou. Zde je třeba zmínit

---

²⁰⁹ KUČERA, Z., PAUKNEROVÁ, M., RŮŽIČKA, K. a kolektiv. Právo mezinárodního obchodu. Aleš Čeněk Plzeň. 2008. s. 355.

²¹⁰ Řád Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR: <http://www.soud.cz/rady/rad-rozhodciho-soudu-01-07-2012>

²¹¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Rozhodčí řízení ad hoc vs. řízení před stálými rozhodčími soudy a postavení tzv. rozhodčích center*. Bulletin advokacie 10/2005. s. 54

²¹² BALAŠ, V. *Investiční spory vedené Českou republikou a jejich mediální obraz*. Právní fórum č 3. Mezinárodní arbitráže. 2004. S. 92 a násl.

²¹³ Phoenix Action Ltd v. Czech Republic (ICSID Case No. ARB/06/5). Rendue 15. Avril 2009. http://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=CasesRH&actionVal=showDoc&docId=D C1033_En&caseId=C74

skutečnost, že izraelská společnost odkoupila akcie těchto dvou českých společností až poté, co vznikl spor mezi těmito dvěma českými společnostmi a Českou republikou. Tento spor totiž trval dlouho, čehož využil tehdejší majoritní akcionář k tomu, aby odjel do Izraele, kde prostřednictvím izraelské společnosti Phoenix naše dvě české společnosti odkoupil.

Žalobce, kterým byla právě izraelská společnost, podal žádost k rozhodčímu řízení ICSID proti ČR 15. února 2004. Žalobou se domáhal ochrany před nespravedlivým a nerovným zacházením s jeho investicemi vyplývajícím z porušení Dohody o vzájemné podpoře a ochraně investic mezi ČR a státem Izrael, která se stala účinnou 16. 3. 1993. Místem rozhodčího řízení se stala Paříž.

Zásadní otázkou v tomto sporu bylo zjišťování, zda se vůbec o investici podle článku 25 odst. 1 WÚ v daném případě jedná. Rozhodčí tribunál v článku 114 svého rozhodnutí vyjmenovává kritéria, podle kterých se bude rozhodovat, zda se o investici jedná či ne. Tato kritéria odpovídají testu Salini (případ Salini v. Maroko), který byl podrobně rozebrán již v první kapitole vztahující se právě k určování definice investice. K tomu, aby se jednalo o investici, musí být splněna následující kritéria: finanční podíl určité ekonomické hodnoty, po určitou dobu nést riziko, přispět k hospodářskému rozvoji hostitelského státu. Navíc rozhodčí tribunál uvedl další kritéria spočívající v naplnění těchto kritérií v souladu s vnitrostátními předpisy hostitelského státu a jejich uskutečňování v dobré víře.

I když rozhodčí tribunál došel k závěru, že klasická kritéria pro určení chráněné investice splněna byla, příslušnost k projednání tohoto sporu ICSID zamítl. Argumenty pro toto rozhodnutí jsou uvedeny v článku 144 předmětného rozhodnutí, ve kterém uvedl, že při posouzení dobré víry dospěl jednoznačně k názoru, že zahájením rozhodčího řízení v rámci ICSID měl žalobce v úmyslu pouze přenést spor národního charakteru před tribunál ICSID, a ne řešit skutečné porušení mezinárodní investice. Z tohoto důvodu zneužití investiční smlouvy bylo rozhodčím tribunálem žalobci nařízeno uhrazení plné výše nákladů rozhodčího řízení spolu s náklady na právní zastoupení České republiky. Jedná se tedy o jednoznačné vítězství ze strany České republiky.

6.4.2 CME V. ČESKÁ REPUBLIKA²¹⁴

Jedná se o nejznámějších mediální investiční spor, jehož se za dobu své samostatnosti České republika účastnila.

Žalující stranou zde byla CME Česká republika B. V., akciová společnost, založená podle nizozemských zákonů, ovládaná hlavním akcionářem R. Lauderem, která prostřednictvím České nezávislé televizní společnosti (ČNTS), jíž byla 99procentním držitelem podílu, zajišťovala provoz televizního vysílání soukromé televize Nova, aniž by přitom vlastnila vysílací licenci. Odpírající stranou byla potom Česká republika jako svrchovaná vládní entita, zastupovaná v tomto řízení ministrem financí, jakožto destinace zahraniční investice nizozemské akciové společnosti.

Rozhodčí soud, který byl stanovený ad hoc, rozhodoval podle rozhodčích pravidel UNCITRAL, přičemž místem rozhodčího řízení byl Stockholm. Předmětem tohoto rozhodčího řízení bylo především porušení smluvních závazků založených Dohodou mezi ČSFR a Nizozemským královstvím o podpoře a vzájemné ochraně investic, která vstoupila v platnost 1. října 1992.

Stockholmský rozhodčí tribunál rozhodl, že Česká republika porušila následující ustanovení smlouvy:

- a) povinnost zajistit spravedlivé a rovné zacházení s investicemi – článek 3 odst. 1,
- b) povinnost nebránit v provozu, řízení, správě, využívání či prodeji investic nerozumnými či diskriminačními opatřeními – článek 3 odst. 1,
- c) povinnost zajistit plnou bezpečnost a ochranu – článek 3 odst. 2,
- d) povinnost zacházet s investicemi alespoň v souladu s pravidly mezinárodního zákona – článek 3 odst. 5,
- e) povinnost zdržet se přímého či nepřímého jednání vedoucího ke zbavení žalující strany jejích investic – článek 5.

---

²¹⁴ CME Czech Republic B.V. v. The Czech Republic, 14. března 2003, server Ministerstva financí České republiky: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/ArbitrazniRizeni_pdf.pdf

Stockholmský rozhodčí tribunál následně rozhodl o tom, že Česká republika je povinna nahradit škodu 10 miliard korun českých, kterou v důsledku porušení výše stanovených ustanovení Dohody mezi ČSFR a Nizozemským královstvím o podpoře a vzájemné ochraně investic způsobila společnosti CME Czech republic B. V.

Je zajímavé, že v případě CME v. Česká republika bylo poškozenému investorovi rozhodčím tribunálem vyhověno, i když ve stejném dřívějším případě *Lauder v. Česká republika*²¹⁵, ve kterém vystupovaly stejné smluvní strany se stejnými právními skutečnostmi i důkazy, rozhodl londýnský rozhodčí tribunál v neprospěch tohoto investora. Z toho lze vyvodit závěr, že je třeba v každém případě pečlivě zvážit jednotlivé postupy k vyřešení konkrétních sporů, včetně správného výběru rozhodčích tribunálů, jejichž postupy v uvažování se mohou značně lišit, a stejná fakta dosvědčující nepoctivé jednání mohou být studována jinými způsoby vedoucími k odlišným rozhodnutím.

6.4.3 AKTUÁLNOST SPORŮ Z INVESTIC VE FOTOVOLTAICKÉM PRŮMYSLU²¹⁶

V současné době patří mezi velmi aktuální investiční spory, které se týkají České republiky, oblasti investic do fotovoltaických elektráren²¹⁷. Je třeba v úvodu zmínit, že v letech nedávno minulých došlo k velkému rozmachu výstavby fotovoltaických elektráren. Za tímto rozvojem stojí především velmi příznivé legislativní podmínky, které do České republiky přilákaly i celou řadu zahraničních investorů, včetně investorů francouzských.

---

²¹⁵ *Lauder v. Czech Republic* (2002), server Ministerstva financí České republiky, http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/KonecneRozhodnutiArbitra_pdf.pdf

²¹⁶ Předkládající zpráva k Návrhu usnesení vlády České republiky ve věci zákonem předpokládané výjimky z působnosti zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách v návaznosti na nutnost řešení problematiky zavedení odvodů a dalších opatření v souvislosti s regulací rapidně narůstající výroby elektřiny ve fotovoltaických elektrárnách. Ministerstvo financí ČR. Konzultace na: <http://verejnostprotikorupci.cz/wp-content/uploads/2011/07/předkládac%C3%AD-zpráva1.doc>

²¹⁷ Fotovoltaika je metoda přímé přeměny slunečního záření na elektřinu.

6.4.4 ČESKÝ ZÁKON O PODPOŘE VYUŽÍVÁNÍ OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ ENERGIE

Cílem přijetí zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře využívání obnovitelných zdrojů energie a řady dalších navazujících předpisů na podporu výstavby fotovoltaických elektráren bylo dodržení cíle daného směrnicí Evropského parlamentu, která České republice stanovovala splnění podílu energie z obnovitelných zdrojů na celkové spotřebě energie Evropské unie ve výši 13 % do roku 2020. Naši zákonodárci přijali zákon, který stanovil velmi výhodné podmínky pro investice do tohoto průmyslu.

6.4.4.1 LEGISLATIVNÍ ZMĚNY ČR

O několik roků později jsme již mohli analyzovat dopad této právní úpravy a podpory do našeho právního a zejména hospodářského prostředí. Enormní nárůst výkonu fotovoltaických elektráren a dotací stanovených pro podporu výstavby fotovoltaických elektráren měl negativní dopad, který ohrožoval naši ekonomiku, energetiku a následně i trh práce.

Česká republika na tuto situaci reagovala tím způsobem, že přijala v roce 2010 řadu legislativních změn zákonů, které upravují podmínky podpory výroby elektřiny, jež pochází z obnovitelných zdrojů energie. Tyto tzv. energetické novely se týkaly za prvé zejména zákonů č. 137/2010 Sb., 330/2010 Sb. a 402/2010 Sb., novelizující zákon č. 180/2005 Sb., o podpoře využívání obnovitelných zdrojů energie a některé další předpisy, a za druhé zákona č. 346/2010 Sb., novelizujícího zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Dnem účinnosti těchto energetických novel došlo k zavedení odvodů za výrobu elektřiny vyrobené ze slunečního záření v období od 1. ledna 2011 do 31. prosince 2013 v zařízení uvedeném do provozu v období od 1. ledna 2009 do 31. prosince 2010. Důvodem zavedení těchto odvodů a dalších opatření byla nutnost minimalizovat shora nastíněné negativní dopady, které bezprostředně hrozily českému hospodářství. Účinnost shora uvedených novel počala dnem 1. ledna, resp. 1. března 2011. Již 11. března 2011 byla část novel mimo jiné napadena podáním ústavní stížnosti skupinou senátorů Parlamentu České republiky u Ústavního soudu.

6.4.4.2 NEGATIVNÍ REAKCE FRANCOUZSKÝCH INVESTORŮ A HROZBA VZNIKU INVESTIČNÍHO SPORU

Zahraniční investoři nenechali tyto novely dlouho bez reakce a již dne 12. dubna 2011 obdrželo Ministerstvo financí ČR podání dvou fyzických osob francouzské příslušnosti, pana Nicolase Lassiouve a pana Matthieuxe Harchoux. Tito zahraniční investoři tvrdí, že Česká republika postupem odporujícím závazkům České republiky obsaženým v Dohodě o vzájemné podpoře a ochraně investic mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Francouzskou republikou podepsanou dne 13. září 1990 v Praze a vyhlášenou pod č. 453/1991 Sb. (dále "Česko-francouzská dohoda") poškodila investici, kterou údajně vložili do projektu, jehož náplň představovala výroba elektrické energie fotovoltaickou cestou.

Podání formálně vyzývá k řešení sporu přátelskou cestou, jak je v oblasti sporů z dvoustranných mezinárodních investičních smluv zvykem, nicméně obsahuje rovněž vyjádření o připravenosti investorů hájit své zájmy cestou podání arbitrážní žaloby v souladu s čl. 10 odst. 2 Česko-francouzské dohody.

Z článku 10 odst. 2 Dohody o vzájemné podpoře a ochraně investic mezi ČSFR a Francouzskou republikou ze dne 27. září 1991 totiž vyplývá, že jakmile budou obě dvě smluvní strany smluvními stranami Washingtonské úmluvy (což v tomto případě již platí), pak spory mezi nimi, pokud nemohly být řešeny přátelsky do 6 měsíců od okamžiku, kdy byl jednou ze stran ve sporu oznámen, bude na žádost jedné z těchto stran předložen ICSID k vyřešení arbitrážní cestou. Zkušenosti ovšem ukazují, že vize v podobě přátelského vyřešení sporů je velice málo pravděpodobná, což implikuje závěr, že spor bude s největší pravděpodobností řešen cestou rozhodčího řízení. Tento můj závěr mimo jiné podporuje také ta skutečnost, že i odborná literatura se shoduje v tom, že jestliže spor již vznikl, tak je pouze malá šance na to, že spor bude urovnán cestou smírčího řízení.

7 SPORY Z MEZINÁRODNÍCH INVESTIC A JEJICH OCHRANA SE ZAMĚŘENÍM NA FRANCII

7.1 FRANCIE JAKO JEDNA ZE SMLUVNÍCH STRAN INVESTIČNÍCH SPORŮ

Francie byla jednou z prvních signatářských zemí, které podepsaly Washingtonskou úmluvu, Úmluvu o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států. Podepsala ji ještě ve stejném roce, kdy byla WÚ založena, 21. prosince 1965, přičemž účinnosti ve Francii nabyla až 20. září 1967.²¹⁸ Skutečnost, že Francie je zemí, která jednu z nejdůležitějších mezinárodních úmluv o ochraně investic podepsala jako jedna z prvních vůbec, zavdává mimo jejích dalších níže popsanych strategických výhod důvodný předpoklad toho, že zájmem Francie bylo uzavírání mezinárodních dohod o ochraně investic s ostatními státy.²¹⁹ S touto problematikou má Francie bohaté zkušenosti.

Francie oplývá několika významnými předpoklady, proč by právě do ní měly zahraniční investice směřovat. Se svojí strategickou polohou, jednotným trhem s více než 500 miliony spotřebitelů, díky svému členství v eurozóně nabízející výhodnou jednotnou měnu v 17 různých zemích, se svými 65 miliony obyvatel je Francie po Německu druhým největším spotřebitelským trhem v Evropě a pátou největší ekonomikou na světě. V neposlední řadě je Francie také čtvrtým největším příjemcem přímých zahraničních investic v Evropě v roce 2010. Podle UNCTAD Francie přijala přímé zahraniční investice v přepočtu celkem za 34 miliard amerických dolarů.²²⁰

---

²¹⁸CIRDI, Centre International pour le Règlement des Différends relatifs aux Investissement. Liste des états contractants et signataires de la Convention (au 25 juillet 2012). <https://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=ICSIDDocRH&actionVal=ShowDocument&language=French>

²¹⁹ United Nations Conference on Trade and Development. Total number of Bilateral Investment Agreements concluded with France, 1 June 2012. http://unctad.org/sections/dite_pccb/docs/bits_france.pdf

²²⁰ Invest in France Agency, A country with a Global Outlook: <http://www.invest-in-france.org/us/why-choose-france/a-country-with-a-global-outlook.html>

7.2 OCHRANA MEZINÁRODNÍ INVESTICE VE FRANCII

Francie a její právní úprava rozhodčího řízení se řadí mezi vyhledávané světové modely alternativního řešení sporů, včetně těch investičních. Vede k tomu mimo jiné její jedna z nejdelších a nejbohatších zkušeností s tímto modelem řešení sporů, nejenom na vnitrostátní úrovni, ale především potom na úrovni mezinárodní. I skutečnost, že si v četných případech smluvní strany investičních sporů vybírají jako místo rozhodčího řízení Francii, přispívá často k volbě francouzské právní úpravy rozhodčího řízení, tedy v zásadě v souladu s mezinárodním principem výběru rozhodného práva *lex loci arbitri*, znamenajícího práva místa, kde se rozhodčí řízení odehrává, tedy ve Francii.

7.2.1 PRÁVNÍ ÚPRAVA MEZINÁRODNÍHO OBCHODU

Skutečnost, že je Francie součástí Evropské unie, stejně tak jako Česká republika, vedou k logickému závěru, že i pro ni platí pravidla Kelsenovy pyramidy právních norem, která jsem již nastínila v předchozí kapitole.

Francie, stejně jako Česká republika, má uzavřeny dvoustranné a mnohostranné smlouvy, které se týkají zejména regulace mezinárodního obchodu a hospodářských styků, smlouvy unifikující hmotně a procesně právní normy. Současně také z jejího členství v EU vyplývá princip aplikační přednosti práva EU oproti právním řádům členských států.

Na rovině vnitrostátních právních předpisů, které se vztahují na mezinárodní obchodní právo, jsou například obchodní zákoník²²¹, měnový a finanční zákoník²²², občanský zákoník²²³, občanský soudní řád²²⁴, který upravuje rozhodčí řízení na vnitrostátní i mezinárodní úrovni.

---

²²¹ Code de commerce:
<http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000005634379>

²²² Code monétaire et financier:
<http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006072026>

²²³ Code civil:
http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=0B1984782BB3E4F2DC7D79D8C816CFCD.tpdjo03v_2?cidTexte=LEGITEXT000006070721&dateTexte=20130314

Z prostředků vytvořených praxí mezinárodního obchodu jsou to zejména mezinárodní obchodní zvyklosti, formulářové a vzorové smlouvy a v poslední řadě také obchodní podmínky Evropské hospodářské komise OSN a FIDIC²²⁵ nebo dodací podmínky INCOTERMS²²⁶. Rovněž je nutné uvést Lex mercatoria a zásady mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT²²⁷ včetně principů evropského smluvního práva.

7.2.1.1 FRANCOUZSKÉ INSTITUCE PODPORUJÍCÍ ROZVOJ MEZINÁRODNÍCH OBCHODNÍCH VZTAHŮ

Nad rámec uvedených prostředků upravujících mezinárodní obchodní vztahy, které přispívají k celkové unifikaci těchto vztahů, tím pádem i k jejich prohloubení, zefektivnění a rozvoji, působí ve Francii další instituce se stejným záměrem rozvoje mezinárodního obchodního práva. Jedná se o instituce, jejichž rolí je podpora a usnadnění aktivit francouzských podniků do zahraničí.

Je to například Francouzská agentura pro mezinárodní rozvoj podniků (UBIFRANCE)²²⁸, která shromažďuje a šíří informace, jež mají napomáhat exportním činnostem francouzských podniků, nebo Francouzská pojišťovací společnost pro mezinárodní obchod (COFACE)²²⁹, která nejenom že nabízí pojišťovací služby v mezinárodních obchodních transakcích, ale i profesionálně hodnotí finanční rizika obchodní spolupráce a přispívá tak k rozvoji a ochraně mezinárodních obchodních vztahů. COFACE má své zastoupení i v České republice, a to ve všech hlavních produktových liniích francouzské skupiny COFACE.

---

²²⁴ Code de procédure civil:

http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=B143F41BBE6124D28CB9CED04944D7CB.tpdjo09v_3?cidTexte=LEGITEXT000006070716&dateTexte=20130314

²²⁵ Fédération International des Ingénieurs-Conseils/Association of Consulting Engineers se sídlem v Lausanne. V ČR se pro ně používá překlad: "Mezinárodní federace konzultačních inženýrů".

²²⁶ International Commercial Terms.

²²⁷ The International Institute for the Unification of Private Law. V ČR známé pod pojmem: Mezinárodní ústav pro sjednocování soukromého práva v Římě.

²²⁸ <http://www.ubifrance.fr/default.html>

²²⁹ COFACE - Compagnie Francaise d'Assurance pour Commerce Extérieur: <http://coface.fr>

7.2.2 ÚPRAVA ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ VE FRANCII – NCPC

Stejně tak jako se v České republice za základní právní předpis upravující rozhodčí řízení, jakožto jeden z možných právních prostředků k ochraně mezinárodních investic, považuje ZRŘ, tak ve Francii je takovýmto právním předpisem Le Nouveau Code de Procédure Civile neboli Nový občanský soudní řád (dále jen NCPC). NCPC obsahuje právní úpravu rozhodčího řízení ve své Knize IV²³⁰. Kniha IV obsahuje dvě kapitoly, jednu upravující vnitrostátní rozhodčí řízení (články 1 442–1 503) a druhou upravující mezinárodní rozhodčí řízení (články 1 504-1 527). Francouzská úprava reprezentuje úpravu rozhodčího řízení, která přiznává velmi širokou autonomii vůle stranám a rozhodcům.

První část knihy IV NCPC upravuje vnitrostátní rozhodčí řízení. Je rozdělena do 6 hlav čítajících 61 článků, které se věnují rozhodčí smlouvě, rozhodčímu soudu, rozhodčímu řízení, rozhodčímu nálezu, exequatur²³¹, druhům opravných prostředků, jako je například odvolání či žaloba pro neplatnost.

Druhá část knihy IV NCPC, která se věnuje mezinárodní úpravě rozhodčího řízení, obsahuje celkem pouze 26 článků s tím, že na začátku v článku 1 506 říká, že pokud si smluvní strany neustanovily něco jiného, platí, že pro úpravu mezinárodního rozhodčí řízení se vztahují některé články upravující rozhodčí řízení vnitrostátní. Dá se tedy říci, že úprava mezinárodního rozhodčího řízení představuje kvazi lex specialis k vnitrostátní úpravě. Jedná se o skupiny článků:

---

²³⁰ Code de procedure civile:

http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=3C38F453B5E94CED1E5A813D7CA75880.tpdjo09v_2?cidTexte=LEGITEXT000006070716&dateTexte=20130310

²³¹ Exequatur představuje v mezinárodním právu soukromém a procesním právní institut vykonatelnosti rozhodnutí cizozemských soudů. Jde o tzv. volný pohyb rozsudků v praxi fungující jako např. automatické vzájemné uznávání soudních rozhodnutí členských zemí Evropské unie.

1. 1446, 1447, 1448 (odst. 1 a 2) a 1449 vztahující se na rozhodčí smlouvu,
2. 1452-1458 a 1460 upravující ustavení rozhodčího tribunálu a řízení aplikovatelné u podpůrného soudce²³²,
3. 1462, 1463 odst. 2, 1464 odst. 3, 1465-1470 a 1472 vztahující se k rozhodčímu řízení,
4. 1479, 1481, 1482, 1484 odst. 1 a 2, 1485 odst. 1 a 1486 upravující rozhodčí nález, a nakonec
5. 1502 odst. 1 a 2, a 1503 týkající se jiných způsobů opravných prostředků než odvolání a žaloba pro zmatečnost.

Můžeme si všimnout, že do první skupiny článků týkajících se rozhodčí smlouvy platných i pro mezinárodní úpravu rozhodčího řízení se nepřevádí článek 1442 NCPC, který pro rozhodčí smlouvu ustanovuje formu rozhodčí doložky nebo kompromisu. Právě forma rozhodčí smlouvy představuje jeden z hlavních rozdílů mezi vnitrostátní a mezinárodní úpravou rozhodčího řízení, protože na rozdíl od článku 1442 NCPC článek 1507 NCPC nepřiznává mezinárodní rozhodčí smlouvě žádnou konkrétní formu. Mezinárodní rozhodčí smlouva podle NCPC tak může být teoreticky smluvena například jen ústně, což se v praxi však nestává.

NCPC tedy upravuje zároveň jak vnitrostátní, tak i mezinárodní rozhodčí řízení. Tento tzv. dualismu francouzského rozhodčího řízení je svým charakterem poměrně raritou ve své problematice v porovnání se zahraničními úpravami a nabízí tak osobitý přístup k úpravě této, čím dál tím více vyhledávané formě řešení sporů. Možná i pro toto jedinečné skloubení obou úrovní úpravy rozhodčích řízení je francouzské právo tolik vyhledáváno a je předlohou a inspirací pro další státy praktikující tento model řešení sporů.

---

²³² Ve francouzštině "Juge d'Appui", v angličtině "Support Judge". Takovýto soudce jedná v rozhodčím řízení jménem státu, aby podporoval arbitráž v mezích zákona. V souladu s článkem 1505 NCPC, mezinárodním rozhodčím řízení bude jeho úloha prováděna předsedou "Tribunal de Grande Instance" (občanský soud prvního stupně) v Paříži. V praxi se jeho role nejvíce projevuje u rozhodčích řízení ad hoc, kdy se smluvní strany nedohodly na výběru rozhodčího tribunálu, tak potom "Juge d'Appui" může určit procesní pravidla k určení tohoto rozhodčího tribunálu a přímo vybrat rozhodce pro konkrétní spor.

7.2.2.1 DEKRET Z 13. LEDNA 2011 K REFORMĚ FRANCOUZSKÉHO ROZHODČÍHO ZÁKONA

Reforma rozhodčího práva²³³ byla přijata pro zjednodušenější pojetí samotného postupu rozhodčího řízení, zlepšení jeho efektivitu, umožňující státnímu soudci zasahovat do rozhodčího řízení jen v případech zajištění jeho hladkého průběhu a dodržování pravidla na spravedlivý proces.²³⁴ Tato reforma, která byla oznámena v lednu 2011, představuje důležitý krok ze strany Francie k tomu, aby zůstala jako taková stálou a vedoucí pozicí pro mezinárodní arbitrážní řízení se svým moderním, efektivním a intelektuálně dostupným právním režimem pro mezinárodní rozhodčí instituce.

Tento dekret byl zhotoven po dlouhém procesu jeho vytváření, za jehož počátkem stojí Francouzská rozhodčí komise (CFA - Comité français de l'arbitrage), která deset let před jeho vyhotovením ustanovila speciální studijní komisi, jež se novému zhotovení francouzské rozhodčí úpravy věnovala.²³⁵ Nové francouzské právo rozhodčího řízení nabylo platnosti 1. května 2011.

Jednou z nejdůležitějších misí této reformy bylo "sesbírat" a kodifikovat většinu principů a zásad rozhodčího procesního práva, které se během posledních 30 let vyvíjely francouzskými soudy v jejich judikaturách. Jedná se především o judikaturu Odvolacího soudu v Paříži (Cour d'appel de Paris) a Kasačního soudu (Cour de cassation). Před touto reformou bylo možno tyto zásadní principy francouzského práva rozhodčího řízení v podstatě nalézt pouze v judikatuře soudů. Tím že, se ministr spravedlnosti rozhodl pro zanesení a kodifikaci těchto principů do NCPC, francouzské rozhodčí právo se stalo dostupnějším mezinárodním praktikům. Cílem této reformy mimo jiné bylo, aby toto zpřístupnění a vyjasnění úpravy rozhodčího řízení udělalo z Francie ještě atraktivnější místo pro mezinárodní rozhodčí řízení.

---

²³³ Reforma rozhodčího práva byla zavedena nařízením č. 80–354 ze dne 14. května 1980 a 81–500 ze dne 12. května 1981.

²³⁴ Ministère de la justice et des libertés. Rapport au Premier ministre relatif au décret n. 2011-48 du 13 janvier 2011 portant réforme de l'arbitrage. Journal officiel de la République française. Décrets, arrêtés, circulaires, Textes généraux. 14 janvier 2011.

²³⁵ Gaillard E., De Lapasse P., Commentaire analytique du décret du 13 janvier 2011 portant réforme du droit français de l'arbitrage, Cahiers de l'arbitrage, 1 avril 2011 n.2, p.263.

Inovativnost reformy je nutno spatřovat mimo jiné v tom, že byla přijata autonomie rozhodčí doložky v souvislosti se zbytkem smlouvy (čl. 1446 NCPC) a dále potvrzení zásady "compétence–compétence", ve které je pouze rozhodce oprávněn posoudit jeho příslušnost (čl. 1466 NCPC). Princip pravomoci rozhodců rozhodovat o své pravomoci a princip autonomie jednoznačně představují prvky moderního rozhodčího řízení.

Filozofie nezasahování civilně právního soudce je zde posílena. Tento soudce může zasahovat pouze na začátku, jako nápomocný k určení rozhodčího tribunálu, ale už ne v průběhu rozhodčího řízení. Dekret také odstraňuje možnost odvolání se ve věci samé (pro vnitrostátní úpravu rozhodčího řízení). Odkladný charakter návrhu na zrušení rozhodčího nálezu (v mezinárodní úpravě rozhodčího řízení), který způsoboval nezanedbatelné zpoždění výkonu tohoto rozhodčího nálezu, byl v rámci tohoto dekretu také zrušen.

Díky této reformě, která se inspirovala nejenom judikaturou soudů, ale také některými zahraničními právními úpravami, jejichž úprava se ukázala jako užitečná, se francouzské rozhodčí právo představilo v mezinárodní oblasti svojí originalitou odvolávajíc se na svojí pružnost a právní jistotu, kterou předpokládá.²³⁶

Při dokonalém respektování hlavních zásad francouzského rozhodčího práva, spolu s jeho liberální judikaturou, které francouzské soudy vyvíjejí od roku 1981, nový zákon představuje hloubkovou revizi domácího i mezinárodního rozhodčího práva.

7.2.2.2 MEZINÁRODNÍ A VNITROSTÁTNÍ ÚPRAVA ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ

Je třeba věnovat pozornost tomu, jakým způsobem NCPC definuje mezinárodní rozhodčí řízení a rozlišuje ho tak od vnitrostátního.

Jedná se o netradiční pojetí právní úpravy mezinárodního rozhodčího řízení, které Francie představuje.

---

²³⁶ Ministère de la justice et des libertés. Rapport au Premier ministre relatif au décret n. 2011-48 du 13 janvier 2011 portant réforme de l'arbitrage. Journal officiel de la République française. Décrets, arrêtés, circulaires, Textes généraux. 14 janvier 2011.

Zatímco vnitrostátní úprava rozhodčího řízení je a měla by zůstat více strukturovaná a tím pádem snáze kontrolovatelná, judikaturu mezinárodní úpravy rozhodčího řízení provází mnohem větší liberalismus. Důvod je prostý, mezinárodní rozhodčí řízení je normální způsob řešení sporů z mezinárodního obchodu mezinárodními instituty založenými na liberalismu pro smluvní strany sporu, domácí rozhodčí řízení ale představuje přímou konkurenci státnímu soudnímu systému.²³⁷

Kritériem odlišnosti zůstává definice mezinárodního rozhodčího řízení, která je zakotvena v článku 1504 NCPC. V případě, že rozhodčí řízení tuto definice nenaplnuje, nemůžeme již mluvit o mezinárodním rozhodčím řízení, ale o vnitrostátním.

Článek 1504 NCPC stanoví, že rozhodčí řízení je mezinárodní, pokud se týká zájmů mezinárodního obchodu. Jinými slovy řečeno, pokud předmět rozhodčího řízení představuje spor, jehož počátek je shledán ve vykonávání zájmu mezinárodního obchodu, potom se jedná o mezinárodní rozhodčí řízení.

Judikatura francouzských soudů podává této definici širokou interpretaci. Kvalifikace mezinárodního rozhodčího řízení nezávisí na osobě smluvních stran, jako je jejich státní příslušnost²³⁸ nebo sídlo, nebo na použitelném právu pro merit sporu ani rozhodných procesních pravidlech²³⁹ či projevu vůle stran, ať jsou implicitní či explicitní, nebo volby rozhodného práva. Nic z tohoto výčtu kritérií nemá vliv na to, zda se jedná o mezinárodní rozhodčí řízení.

Mezinárodní charakter rozhodčího řízení nezávisí na vůli stran²⁴⁰, ale na povaze ekonomické transakce, která je důvodem sporu²⁴¹. Rozhodčí řízení je mezinárodní, pokud transakce realizuje převod zboží, služeb nebo kapitálu přes hranice²⁴², a tím

---

²³⁷ Vidal D., La distinction entre arbitrage interne et arbitrage international (questions sur l'article 1506, alinéa 1er du Code de procedure civile), Petites affiches, 13 février 2013, no.32, p. 6.

²³⁸ Mezinárodní státní příslušnost smluvních stran jako taková nekvalifikuje mezinárodní rozhodčí řízení (CA Paris, 26 mai 1992 : Rev. arb. 1993, 624.).

²³⁹ CA Paris, 17 janv. 2002 : Rev. arb. 2002, 391, note J.-B. Racine ; RTD com. 2003, 63

²⁴⁰ CA Paris, 24 avr. 1992 : Rev. arb. 1992, 598, note C. Jarrosson, maintenu par Cass 1re civ., 6 avr. 1994 : Rev. arb. 1995, 263

²⁴¹ CA Paris, 2 oct. 1992, cité par C. Jarrosson, in Rev. arb. 1992, 602

²⁴² CA Paris, 1er juill. 1997 : Rev. arb. 1998, 131

pádem se ekonomicky neuskutečňuje na území jednoho státu²⁴³. Je také třeba zmínit, že vnitrostátní či mezinárodní povaha rozhodčího řízení se posuzuje v době vzniku sporu.²⁴⁴

7.2.3 NĚKTERÉ JUDIKOVANÉ ZÁSADY PRO MEZINÁRODNÍ ROZHODČÍ ŘÍZENÍ PODLE NCPC

Jeden z hlavních důvodů kodifikace NCPC bylo upevnění a zakotvení francouzského práva a jeho zásad ovládajících procesní úpravu rozhodčího řízení, která byla vyvíjena postupně judikaturou francouzských soudů během 30 let před touto kodifikací.

7.2.3.1 ZÁSADA AUTONOMIE STRAN

Nejdůležitější zásadu mezinárodního rozhodčího řízení představuje kompletní volnost smluvních stran, subsidiárně potom také volnost rozhodců. Tento princip autonomie smluvních stran je zakotven v článku 1509 NCPC.²⁴⁵

Tento princip, který se specificky aplikuje pro mezinárodní záležitosti, říká, že rozhodčí smlouva může, přímo nebo odkazem na rozhodčí pravidla nebo pravidla postupu, řídit postup v rozhodčím řízení. Přičemž dále stanovuje, že pokud rozhodčí smlouva žádné takové ustanovení pro rozhodčí řízení neobsahuje a smluvní strany se na nich nedohodnou, rozhodčí tribunál po vyslyšení účastníků řízení určí rozhodné právo aplikovatelné pro procesní úpravu rozhodčího řízení.

Článek 1510 NCPC dále rozvádí tuto zásadu o princip, podle kterého musí rozhodčí tribunál zajišťovat rovnost smluvních stran²⁴⁶ a respektovat zásadu námitky, ať už jsou zvolená rozhodčí pravidla jakákoliv.

---

²⁴³ CA Paris, 10 mai 2007 : Rev. arb. 2007, 821

²⁴⁴ C. Jarrosson et J. Pellerin, «Le droit français de l'arbitrage après le décret du 13 janvier 2011» : Rev. arb. 2011, 5, no 83 – CA Paris, 29 mars 2001 : Rev. arb. 2001, 543

²⁴⁵ Zásada autonomie stran je v ZRŘ zakotvena v §19.

²⁴⁶ Zásada rovného postavení stran je v ZRŘ zakotvena v §18

7.2.3.2 PRÁVNÍ POVINNOSTI ZÁVAZNÉ PRO ROZHODCE

Co se týče povinnosti rozhodců tvořících rozhodčí tribunál, článek 1457 NCPC uvádí, že rozhodci by měli vykonávat posláni, které jim bylo svěřeno, do samého vydání rozhodčího nálezu. Podle článku 1464 odst. 3 mají smluvní strany a rozhodci jednat s rychlostí a v dobré víře v průběhu rozhodčího řízení. Cílem těchto ustanovení je zajistit, aby rozhodci prováděli své povinnosti s náležitou péčí a efektivností.

7.2.3.3 PRAVOMOC ROZHODCE NAŘÍDIT PŘEDBĚŽNÉ OPATŘENÍ

Předchozí úprava rozhodčího řízení podle vyhlášky z roku 1981 neobsahovala žádné ustanovení týkající se pravomoci rozhodce nařít předběžné opatření nebo uložit denní sankce, pokud smluvní strany nedodrží takovéto nařízení tribunálu. Nový dekret z roku 2011 právě toto pravidlo nově zavádí, a to v článku 1467 a násl. NCPC.²⁴⁷

Kodifikace těchto zásad výrazně posiluje autoritu a pravomoc rozhodčího tribunálu, a tím dále podporuje a propaguje rozhodčí řízení jako vhodný způsob k řešení sporů. I když rozhodčí soud nemá žádnou pravomoc k vymáhání předběžných opatření, v případě, kdy strana odmítne dobrovolně vykonat takovéto opatření, může se protistrana obrátit na státní soudy, aby nařídily výkon takového předběžného opatření. V zásadě platí, že francouzské soudy nařizují předběžná opatření, aniž by je zkoumaly, zda jsou odůvodněné, toto hodnocení totiž leží v rukou rozhodčího soudu.

7.2.3.4 PŘEKÁŽKA K UPLATNĚNÍ ŽALOBNÍHO NÁROKU

Článek 1466 NCPC²⁴⁸. aplikovatelný pro mezinárodní rozhodčí řízení podle článku 1506 NCPC, potvrzuje zásadu procesní překážky žalobního nároku vyvinutou francouzskými soudy. Tato zásada zakazuje účastníkovi po tom, co byl rozhodčí nález vydán, prohlašovat před soudem, že tento rozhodčí nález je procesně vadný, protože měl takovéto prohlášení učinit v době samotného rozhodčího řízení.

Všechny tyto výše stanovené požadavky francouzského práva mezinárodní arbitráže mohou být vybrány smluvními stranami, které si přejí uplatňovat francouzské právo

---

²⁴⁷ V ZRŘ je toto pravidlo upraveno v §22.

²⁴⁸ ZRŘ upravuje otázku žalobního nároku v §16

upravující rozhodčí řízení, nebo rozhodci na základě zákona nebo procesních předpisů platných pro rozhodčí řízení.²⁴⁹

7.3 ROZHODČÍ SOUDY

Úloha rozhodčího řízení je velmi důležitá v obchodních věcech obecně, ale i v obchodních věcech mezinárodních. Právě místo rozhodčího řízení, které se nachází ve Francii, vede často smluvní strany právě k výběru francouzské právní úpravy rozhodčího řízení. Avšak je třeba poznamenat, že pouhá skutečnost, že se mezinárodní arbitráž odehrává ve Francii, nepřiznává automaticky uplatňování systému francouzského práva mezinárodní arbitráži.²⁵⁰

7.3.1 STÁLÉ ROZHODČÍ SOUDY NA ÚZEMÍ FRANCIE

Hlavními stálými rozhodčími soudy nacházejícími se na francouzském území jsou:

1. Mezinárodní rozhodčí soud Mezinárodní obchodní komory v Paříži (Cour Internationale d'Arbitrage de la Chambre de Commerce Internationale – CCI)
2. Mediační a Rozhodčí Středisko Obchodní a Průmyslové Komory v Paříži (Centre de Médiation et d'Arbitrage de la Chambre de Commerce et d'Industrie de Paris)²⁵¹
3. Námořní Rozhodčí senát v Paříži (Chambre Arbitrale Maritime de Paris)²⁵²
4. EuroArbitrage: Evropské Středisko pro řešení finančních sporů (Centre Européen de règlement des différends financiers)²⁵³
5. Rozhodčí senát v Paříži (Chambre Arbitrale de Paris)²⁵⁴

---

²⁴⁹ Gaillard E., De Lapasse P., Commentaire analytique du décret du 13 janvier 2011 portant réforme du droit français de l'arbitrage, Cahiers de l'arbitrage, 1 avril 2011 n.2, p.263.

²⁵⁰ Gaillard E., De Lapasse P., Commentaire analytique du décret du 13 janvier 2011 portant réforme du droit français de l'arbitrage, Cahiers de l'arbitrage, 1 avril 2011 n.2, p.263.

²⁵¹ CMAP. <http://www.cmap.fr/accueil-en.html>

²⁵² CHAMP.V angličtině: Maritime Arbitration Chamber of Paris. <http://www.arbitrage-maritime.org/us/index.php>

²⁵³ <http://91.121.111.121/~euroarbitrage/en/?r=home>

²⁵⁴ Anglicky : Paris Arbitration Chamber

6. Rozhodčí a Mediační soud Komory Obchodu a Průmyslu v Lille (Court of Arbitration and Mediation of the Chamber of Commerce & Industry of Lille)²⁵⁵
7. Versailleská obchodní komora (Chambre de Commerce de Versailles)²⁵⁶
8. Francouzská rozhodčí komise (Comité Français de l'Arbitrage)²⁵⁷

7.3.2 MEZINÁRODNÍ ROZHODČÍ SOUD ICC²⁵⁸

Mezinárodní rozhodčí soud ICC je jednoznačně nejfrekventovanějším rozhodčím soudem na území Francie, nejenom pro vnitrostátní rozhodčí řízení, ale také pro mezinárodní rozhodčí řízení, pro které patří mezi jeden z nejvyhledávanějších rozhodčích soudů ve světě.

Mezinárodní rozhodčí soud jakožto nesamostatná součást Mezinárodní obchodní komory v Paříži (ICC) byl nejdříve založen jako rozhodčí soud již v roce 1923. Měl za cíl jednak podporu mezinárodní arbitráže, ale také institucionalizovat rozhodčí řízení, což se stalo vzorem pro všechny další rozhodčí instituce. Termín "mezinárodní" byl k názvu tohoto rozhodčího soudu připojen později, až v roce 1989. Jedná se tedy o nejstarší a zároveň vedoucí instituci mezinárodního rozhodčího řízení, a to nejen ve Francii, ale po celém světě. ICC je podle francouzského práva spolkem sídlícím v Paříži s cílem podporovat mezinárodní obchod.

ICC tvoří vedle 70 národních výborů (national committees), také obchodní komory, podniky a obchodní zástupci ze 136 států světa. Rozhodčí soud ICC si potom vybírá z tohoto seznamu²⁵⁹ svých členů předsedu tříčlenného senátu nebo jediného rozhodce. Při výběru se dbá zásady neutrality rozhodce, které je docíleno tím, že v případě jediného rozhodce nebo třetího rozhodce se musí jednat o rozhodce odlišné státní

---

²⁵⁵ CAREN - Rozhodčí soud Severní Evropy. <http://www.caren-adr.org/en/>

²⁵⁶ <http://www.versailles.cci.fr/>

²⁵⁷ <http://www.cfa-arbitrage.com/>

²⁵⁸ International Court of Arbitration of the International Chamber of Commerce

²⁵⁹ Liste of current court members: <http://www.iccwbo.org/About-ICC/Organization/Dispute-Resolution-Services/ICC-International-Court-of-Arbitration/List-of-Current-Court-Members/>

příslušnosti, než jsou smluvní strany sporu, který je předmětem rozhodčího řízení. Tato zásada je zakotvena čl. 9 odst. 5 rozhodčího řádu ICC.

Rozhodčí řízení před rozhodčím soudem ICC je upraveno v rozhodčím řádu ICC, který je vydáván Radou ICC na návrh rozhodčího soudu a po konzultaci s komisí ICC pro mezinárodní arbitráž.²⁶⁰

7.4 INVESTIČNÍ SPOR TÝKAJÍCÍ SE FRANCIE

7.4.1 FRANCE TELECOM V. LIBANON²⁶¹

Jedná se o investiční spor mezi Libanonem a francouzskou společností France Télécom Mobiles International S. A. (dále jen "France Telecom"), stejně tak jako s její dceřinou společností France Telecom S. A. L., ve které představovala její účast 66,66 % a prostřednictvím níž France Telecom investovala do Libanonu ve formě zřízení a provozování telefonních sítí "GSM"²⁶².

France Telecom, společně se svojí dceřinou společností nejdříve předložily spor na základě rozhodčí doložky obsažené v původní smlouvě s Libanonem o provozování telefonních sítí²⁶³ Mezinárodnímu rozhodčímu soudu Mezinárodní obchodní komory v Paříži (CCI). I když libanonská státní rada tuto rozhodčí doložku prohlásila za neplatnou z důvodů obsahu této smlouvy, nezpůsobilo to nekompetenci Mezinárodní obchodní komory, avšak případné plnění povinnosti vyplývající z rozhodčího nálezu Mezinárodní obchodní komory by nebylo na území Libanonu považováno za platné.²⁶⁴

Po neúspěšném vyřízení žalobního návrhu u Mezinárodní obchodní komory France Telecom předložila spor k rozhodčímu tribunálu pod záštitou UNCTAD²⁶⁵ v Ženevě na

---

²⁶⁰ RABAN, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1. vydání. C. H. Beck Praha. 2004. 175 s.

²⁶¹ France Telecom v. Lebanon, 25. prosince 2005, UNCITRAL. Investment Treaty Arbitration: http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0338_0.pdf

²⁶² Globální systém pro mobilní komunikaci, z francouzštiny "Groupe Spécial Mobile", který je nejrozšířenějším standardem pro mobilní telefony na světě.

²⁶³ BOT agrément (Build-transfer-operate agrément)

²⁶⁴ Hamida W.B., Investissements internationaux et arbitrage, Gazette du Palais, 14 décembre 2006 n.348, p.30

²⁶⁵ United Nations Conference on Trade and Development. Konference OSN pro obchod a rozvoj

základě porušení smluvních povinností Dohody o ochraně a podpoře investic mezi Francií a Libanem uzavřenou 28. listopadu 1996, zejména pak porušení smluvních ustanovení ohledně spravedlivého a rovného zacházení.²⁶⁶

Zatímco France Telecom se ve své žalobě opíral o protiprávní ukončení smlouvy ze strany Libanonu, který vydal svoji telefonní koncesi třetí osobě, Libanon ve svém protinároku tvrdil, že France Telecom porušil podmínku smlouvy nezaplacením daní a penále, čímž se zadlužila vládě 300 milionů amerických dolarů.²⁶⁷

Tribunál, který rozhodoval podle arbitrážních pravidel UNCITRAL, rozhodl dne 31. ledna 2005 o uložení povinnosti Libanonu zaplatit náhradu škody společností France Telecom a její dceřiné společnosti France Telecom S. A. L., a to ve výši 266 349 600 amerických dolarů.

---

²⁶⁶ Peterson L.E., French multinational wins treaty arbitration against Lebanon, Investment Law and Policy News Bulletin, March.10, 2005.
http://www.iisd.org/pdf/2005/investment_investsd_mar10_2005.pdf

²⁶⁷ OECD working papers on international investment Number 2006/2. Investor-to-state dispute settlement in infrastructure projects, p.19.
<http://www.oecd.org/daf/inv/investmentfordevelopment/37475044.pdf>

8 ZÁVĚR

V závěrečném resumé se zamýšlím nad možností budoucího vývoje oblasti mezinárodních investic. Je pravdou, že všechny probírané body považuji za klíčové v tom smyslu, že by jednoznačně měly přispět k celkovému rozvoji tak frekventované a ekonomicky náročné aktivity, jakou mezinárodní investice bezpochyby představují. V úvodu zamyšlení musím ovšem potvrdit základní hypotézu, k jejímuž potvrzení či vyvrácení jsem svoji diplomovou práci zaměřila. Ta část právních řádů jednotlivých států, jež se obsahově zaměřuje na způsoby ochrany mezinárodních investic, představuje složitou právní oblast, která se dá jednoznačně klasifikovat jako roztříštěná. Způsob úpravy, celkové pojetí i legislativní začlenění do právních řádů je v různých státech značně odlišné a implicitně zcela jistě představuje "bariéry" nad úvahou, zdali se ten který investor k zahraniční investici odhodlá a jakou destinaci pro ni zvolí.

Odkazovala-li jsem v úvodu na základní PEST analýzu, musím nyní konstatovat minimálně dvě následující kritéria, které vždy vedou investora k závěrům, do kterého státu bude svůj podnikatelský záměr, neboli investici, směřovat. Prvním kritériem je zákonem stanovená minimální hranice podílu účasti na společnosti, kterou zahraniční investice dosahuje, aby mohla být takováto investice považována za přímou zahraniční investici. Tato primární otázka je zcela zásadním způsobem odlišně upravena v mnou porovnávaných státech, tedy České republice a Francií. Česká právní úprava, jež vychází z měnového zákona, uvádí hranici 10 %. Naproti tomu přísnější právní úprava Francie stanovuje minimální limit ve výši 33,33 % v měnovém a finančním zákoníku (Code monétaire et financier). Sekundárním a neméně významným kritériem je vnitrostátní úprava konkrétního odvětví, kam chce zahraniční investor svoji aktivitu zaměřit. Právě úroveň, zákonné možnosti a případné sankce konkrétního ekonomického odvětví jsou častou pomyslnou miskou vah v případě, kdy zákonná výše přímé investice je na stejné nebo obdobné úrovni. Výše uvedený závěr jenom podtrhuje základní motivační předpoklad investorů do oblasti fotovoltaického průmyslu, o kterém pojednávám v předchozích kapitolách.

Na základě studia právních dokumentů jsem dospěla k závěru pojednávajícím o bariérách v otázce mezinárodních investic a vůbec nastavení právního rámce, který by oblast mezinárodních investic více posunul k modelu "dokonalé konkurence", neboli

oboustranné bezbariérovosti, kterou definuji jako situaci, kdy každý investor má stejné podmínky k investování do kteréhokoliv státu. Výchozím modelem jsou opět právní úpravy České republiky a Francie. Je zde zjevná disproporce mezi úrovní minimální hranice k tomu, co lze považovat de lege lata za mezinárodní přímou zahraniční investici. Toto primární kritérium osobně považuji za bránu vstupu na trh cizího státu. Dnešní model, kdy úroveň těchto minimálních hranic je odlišná, paradoxně představuje prvek, který je zárukou toho, že se alespoň, byť v minimální míře, může uvažovat o kvazi dokonalé konkurenci vstupu do cizího státu. Pokud by totiž nastala situace, kdy úroveň minimální hranice podílu určující kontrolu nad konkrétní společností, bude všude stejná, tak investor jednoznačně bude vždy volit zemi s větší ekonomickou silou, která se vykazuje větší úrovní vzdělanosti, ledaže by podmínky nebo charakteristika investice byla tak specifická, že pro něj bude výhodnějším cílem méně ekonomicky silný stát nebo stát s nižší úrovní vzdělanosti obyvatel.

Nyní se filozoficko-právní úvahou zamyslím nad elementárními rozdíly a jejich možnými dopady v právních úpravách ochrany mezinárodních investic České republiky a Francie. Český zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčího nálezu (ZRR) je právním předpisem, který upravuje rozhodčí řízení na území ČR, kdy současně může být aplikován jak na rozhodčí řízení na úrovni vnitrostátní, tak současně rozhodčí řízení s mezinárodním prvkem. Jak bylo výše detailně vyloženo, francouzský Občanský soudní řád (Nouveau code de procédure civile) má naopak striktně oddělenou právní úpravu, kdy jedna část se zaměřuje výhradně na vnitrostátní rozhodčí řízení a další část meritorně upravuje toliko rozhodčí řízení s mezinárodním prvkem. Další neméně významný prvek spatřuji v tom, že česká právní úprava rozhodčího řízení je vymezena v samostatném zákoně, kdežto režim ve Francii je jiný v tom, že oba způsoby rozhodčího řízení jsou inkorporovány do jednoho kodexu, a sice již mnohokrát zmiňovaného Nouveau code de procédure civile (NCPC). I když se oba právní dokumenty v četných ustanoveních shodují, měla by se dle mého názoru česká právní úprava rozhodčího řízení z hlediska celkového koncepčního vývoje a vůbec modernizace inspirovat a vycházet z některých klíčových ustanovení úpravy francouzské.

In concreto ustanovení čl. 1513 NCPC dává větší pravomoc předsedovi rozhodčího tribunálu. Platí, že pokud si smluvní strany nesjednaly jinak, musí být rozhodčí nález vydán v souladu s většinou hlasů rozhodčího tribunálu a podepsán všemi rozhodci. Toto pravidlo je zakotveno také v ZRŘ, a to konkrétně v § 25, který říká, že rozhodčí nález musí být usnesen většinou rozhodců, vyhotoven písemně a alespoň většinou rozhodců podepsán. Článek 1513 NCPC však navíc, nově po své novele z roku 2011, říká, že v případě, že někteří rozhodci odmítnou podepsat rozhodčí nález, předseda rozhodčího tribunálu je oprávněn rozhodčí nález podepsat sám, přičemž v nálezu o této skutečnosti udělá poznámku. Taková možnost zajišťuje okamžité vydání nálezu, i když není podepsán většinou rozhodčího tribunálu. Nicméně na tuto možnost lze pohlížet jen jako na poslední instanci, kterou předseda rozhodčího tribunálu může používat pouze v patových situacích. Toto ustanovení by nemělo být vykládáno tak, že je tím dána pravomoc předsedovi rozhodčího tribunálu vydávat diskreční rozhodnutí bez konzultace s rozhodci. Tento institut je nutné chápat a užívat jej jako flexibilní způsob v rozhodování v krizových situacích.

Podle § 32 ZRŘ je lhůta na podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu 3 měsíce, a to od doručení rozhodčího nálezu té straně, která se zrušení rozhodčího nálezu domáhá. V tomto ohledu je francouzská úprava rozhodčího řízení efektivnější, protože ve svém čl. 1519 výrazně tuto lhůtu zkracuje. Podle tohoto ustanovení smluvní strana žádající o zrušení rozhodčího nálezu má pouze 1 měsíc od doručení takového rozhodčího nálezu k tomu, aby návrh na jeho zrušení podala. Z právě uvedeného, dle mého osobního názoru, existují dva právní výklady. Výkladem prvním je možné jeden měsíc trvající lhůtu k podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu klasifikovat jako příliš krátkou, zejména pak ve složitých kauzách. Druhý pohled je logicky opačný a směřuje k úvaze, že měsíc trvající lhůta dává vítězi sporu větší právní jistotu, oproti tříměsíční lhůtě v České republice. S ohledem na analogii civilního řízení a lhůty k podání odvolání²⁶⁸ se jednoznačně ztotožňuji s výkladem druhým, kdy měsíční lhůta je naprosto dostačující. Hlavním argumentem je již zmíněná analogie a současně také fakt, že se výrazně snižuje právní nejistota vítězné strany.

---

²⁶⁸ Lhůta pro podání odvolání v civilním řízení je v ust. § 204 odst.1 OSŘ.

Vývojové tendence rozhodčího řízení v pojetí právního řádu České republiky by dle mého názoru měly směřovat k tomu, aby se výrazným způsobem zkrátila lhůta v ust. § 32 ZRŘ, která představuje možnost podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu. Podstatným způsobem by měla také proběhnout modernizační novela ustanovení § 25 ZRŘ v tom smyslu, že by v patových situacích byl upraven institut, který by vzniklou nežádoucí situaci pružně vyřešil. Inspirací by mohla opět představovat francouzská právní úprava.

Obiter dictum považuji za nutné se zamyslet nad způsobem nuceného výkonu rozhodčího nálezu. Samotný výkon rozhodčího nálezu je dle mého názoru zásadní akcesorickou složkou způsobu ochrany mezinárodních investic. Pro tuto svoji premisu opět použiji argumentaci, jež se opírá o analogii civilního řízení. Zjednodušeně řečeno, samotný rozhodčí nález bez následného splnění stanovené povinnosti, at' dare, facere omittere či pati, ztrácí v případě absence dobrovolného splnění a neexistujícího účinného způsobu provedení výkonu na významu.

Proto je nutné, aby součástí systému ochrany mezinárodních investic byl také účinný způsob možnosti provést nucený výkon rozhodčího nálezu. Vzhledem k tomu, že povinnosti určené rozhodčím nálezem jsou často zcela zásadního významu, mohou jimi být až miliardové pokuty, měl by být kladen důraz na to, aby právní úprava, jež se zabývá nuceným výkonem rozhodčího nálezu, byla co nejefektivnější. Proto je nezbytné, aby samotný proces možnosti podání návrhu na výkon rozhodčího nálezu a i následný postup státní složky, jež samotný výkon realizuje, netrval zbytečně dlouho. Tím by se dle mého názoru výrazně snižovala právní nejistota předmětné investice a pravděpodobně by tak nedocházelo k účelovému zcizování majetku.

Dříve než přistoupím k vlastním podnětům ohledně modernizace a zvýšení efektivity v oblasti nuceného výkonu rozhodčího nálezu, vyložím, pouze ve stručnosti, jakým způsobem je výkon rozhodčího nálezu zajištěn na mezinárodní úrovni. Právním předpisem, který upravuje takovýto výkon na mezinárodní úrovni, je Newyorská úmluva o uznání a výkonu rozhodčího nálezu, jejímž cílem je úprava otázek mezinárodního uznání a výkonu rozhodčích nálezů, vydaných v rámci rozhodčího řízení. Úmluva se vztahuje na uznání a výkon rozhodčích nálezů vydaných na území cizího státu a vyplývajících ze sporů mezi fyzickými nebo právníckými osobami.

K 15. červenci 2011 byla podepsána celkem 146 státy, přičemž ČR a Francie jsou jejich součástí. Podle čl. III Newyorské úmluvy má každý smluvní stát uznat rozhodčí nález jako závazný a povolit jeho výkon podle předpisů o řízení, jež platí na území, kde má být rozhodčí nález vykonán.

Kámen úrazu ovšem spatřuji hned v několika podstatných skutečnostech. Za prvé je to vůbec úroveň a pravomoci státních nebo soukromých institucí, které nucený výkon realizují. V tomto směru mohu konstatovat, že úroveň českého a francouzského exekučního práva je s ohledem na pravomoci obdobná. Druhým podstatným prvkem je také to, že zahraniční investor ve většině případů nemá sídlo na území státu, kam investici směřuje. Z tohoto důvodu je často problematická aplikace vnitrostátní místní příslušnosti exekučního soudu, kterou do jisté míry upravuje ustanovení § 45 Exekučního řádu (EŘ). Třetím a daleko nejvýznamnějším elementem je to, že investor má často svůj majetek na území několika států, typicky ve svém domovském státě, ve státě kam investice směřuje a také v dalších státech, kde investuje, ale kde dosud žádný spor nevznikl.

S relativně dobrou znalostí českého i francouzského exekučního práva bych ráda navrhla následující model, který by dle mého názoru výrazně zvýšil úspěšnost vymahatelnosti rozhodčích nálezů s mezinárodním prvkem. Zaprvé by jednoznačně v rámci Evropské unie prostřednictvím právních předpisů EU měl vzniknout "evropský rozhodčí nález", kdy za jeho předchůdce by mohl být považován do jisté míry evropský platební rozkaz. Uvedený "evropský rozhodčí nález" by pak byl v členských státech EU uznáván jako exekuční titul.

Dále bych doporučovala upravit právní režim v mezidobí od vydání tohoto exekučního titulu do zahájení jeho nuceného výkonu tím způsobem, že právní úkony dlužníka, kterými v tomto období zcizuje svůj majetek, budou považovány za neplatné, tak jako jsou upraveny v rámci realizace nuceného výkonu, nikoliv pouze relativně bezúčinné ve smyslu ustanovení § 49a zákona č. 40/1994 Sb., občanského zákoníku v platném znění. Hlavním motivem navrhované právní úpravy je především ta skutečnost, že v rámci vnitrostátního nuceného výkonu proti obchodním společnostem dochází nezdůvodně k tomu, že dobu od vydání exekučního titulu do zahájení jeho nuceného výkonu dlužnická obchodní společnost využívá k tomu, že svůj majetek převede na třetí osobu.

Z toho následně vyplývá, že po zahájení vykonávacího či exekučního řízení tato obchodní společnost nemá žádný majetek. Nastíněným modelem bych docílila toho, že právě po vydání tohoto "evropského rozhodčího nálezu" (případně po jeho doručení) by dlužnická společnost ex lege nemohla nakládat se svým majetkem pod sankcí relativní neplatnosti takovýchto právních úkonů. Tímto prvkem by situace, zvláště při vymáhání vysoké pohledávky, byla pro navazující výkon rozhodnutí více efektivní. A kdyby v této situaci k eventuálnímu zcizení majetku došlo, měl by orgán, jenž nucený výkon realizuje, zákonnou možnost se neplatnosti tohoto převodu majetku dovolat například vydáním exekučního příkazu nebo obdobného rozhodnutí.

Je třeba vycházet ze skutečnosti, že investor může mít majetek ve vícero státech EU. Navrhuji, aby vykonávající instituce měly při nuceném výkonu shora uvedeného "evropského rozhodčího nálezu" pravomoc obrátit se prostřednictvím součinností či institutu dožádání, v rámci zjišťování exekučně postižitelného majetku, faktického sídla či pobytu povinného, na členské státy EU v případě, že by majetek na území ČR zjevně nepostačoval ke kompletní úhradě vymáhané povinnosti. Tyto zahraniční instituce, resp. exekutoři by měli povinnost neodkladně odpovědět na tyto žádosti o součinnosti a případně by měli i povinnost provést také potřebný úkon k obstavení nebo zajištění majetku povinného. Jako další, ovšem málo pravděpodobnou alternativou, by mohlo být v otázce nuceného výkonu "evropského rozhodčího nálezu" rozšíření působnosti exekutorů nebo obdobných institucí do jiných států, potažmo do všech zemí Evropské unie.

9 RESUMÉ

La protection des investissements internationaux est un sujet très opportun et très mouvementé en ce qui concerne la quantité de changements continues, auxquels on devrait faire attention, parce que l'investisseur étranger sera toujours très intéressé en prenant sa décision, où il réalisera son investissement, et quel est l'environnement juridique du pays où l'investisseur a l'intention de placer son investissement. Tous les opérateurs économiques, compris l'investisseur, qui jouent avec l'idée de l'investissement étranger, effectuent toujours une simple analyse du marché dans laquelle ils ont l'intention d'entrer. Il s'agit de l'analyse "PESTEL", qui est un outil utilisé en stratégie d'entreprise pour analyser les facteurs du macro-environnement externe dans lequel la société évolue. Ces facteurs sont: politiques, économiques, socioculturels, technologiques, écologiques ou environnementaux et le plus important législatif représentant la loi de l'État hôte qui vise à protéger ces investissements.

Il convient de noter que ce n'est pas seulement l'investisseur qui sera intéressé par la protection de son investissement avec des moyens juridiques utilisables pour se défendre en cas d'interférence négative de l'État hôte, qui reçoit son investissement et en profite. C'est aussi l'État hôte qui en sera intéressé, parce que l'investisseur étranger investit dans l'État hôte toujours pour une raison, qui ne devrait certainement pas apporté que des avantages à l'État hôte particulier, mais également à l'investisseur lui-même. C'est à cause de cela qu'il est nécessaire d'avoir un système juridique qui fonctionne comme une protection mutuelle, en protégeant non seulement les investisseurs étrangers mais aussi l'État hôte dans laquelle l'investissement est en cours. Un des modèles les plus utilisés pour la protection des investissements internationaux est sans doute le CIRDI¹. Cependant, il est également important de prendre en considération ce que les États particuliers peuvent fournir directement par leur mécanisme juridiques pour protéger ces investissements étrangers.

C'était pour ces raisons objectifs d'actualité et d'importance de cette problématique juridique, que j'ai choisi le sujet de mon mémoire concernant "La protection des investissements étrangers et des litiges en découlant avec l'orientation sur la République

---

¹ Le centre international pour le règlement des différends relatifs aux investissements.

tchèque et la France". Le droit français de l'arbitrage est partout considéré, à juste titre, comme l'un des meilleurs du monde, et il sert de modèle à de nombreuses législations étrangères en profitant également du rayonnement unique de la place de Paris, capitale mondiale de l'arbitrage, qui draine la plupart des avocats spécialisés et qui concentre une bonne partie des événements concernant l'arbitrage. De ce point de vu, la France est unique aussi pour son nombre important d'institutions chargées de la protection des investissements, qui sont situées sur son territoire, et en tant que telle, elle représente une comparaison parfaite pour la République tchèque, qui pourrait, comme d'autres nombreux pays, s'en inspirer.

La partie de législations des Etats particuliers, qui se concentre sur la protection de l'investissement international est un domaine juridique complexe, qui peut être clairement classé comme fragmenté. Le traitement, la conception d'ensemble et l'incorporation législative dans la législation nationale varient considérablement dans les différents pays, et en étant non-unifié représente implicitement et certainement une "barrière" de raisonnement, si l'investisseur décide d'investir à l'étranger et quelle destination choisira.

Une telle différence est visible dans la façon de délimitation de l'investissement dit direct qui implique une prise de contrôle dans la société étrangère, d'après le seuil minimum de la participation de l'investisseur à telles sociétés, exprimé en pourcentage. La principale question est réglementée fondamentalement différemment en République tchèque et en France. La législation tchèque, dans son Code monétaire, détermine cette prise de contrôle selon le seuil minimum de 10 %. En revanche, la législation française est plus stricte. Elle le fixe dans son Code monétaire et financier par le seuil minimum de 33,33 % . Bien qu'à première vue ces différents modèles n'en semblent pas, ils représentent comme telles une concurrence quasi parfaite pour entrer dans le pays étranger. En effet, s'il y avait une situation où ce seuil minimum serait pareil pour les deux pays, l'investisseur choisirait toujours clairement le pays avec une plus grande puissance économique, donc à ce cas, la France.

La loi tchèque sur l'arbitrage et l'exécution de la sentence arbitrale est la loi qui régit l'arbitrage sur le territoire de la République tchèque, qui peuvent être appliqués à l'arbitrage au niveau national, ainsi que pour l'arbitrage avec l'élément international, qui

n'est pas cependant précisément défini. Dans la loi française qui régit l'arbitrage dans le Nouveau code de procédure civile (NCPC), il y a un maintien du dualisme entre arbitrage interne et arbitrage international qui participe de l'esprit de faveur à l'arbitrage en ce qu'il permet de réserver à ce dernier un régime plus libéral que celui qui peut être jugé le plus approprié en matière interne. En plus NCPC, contrairement au loi tchèque, contient dans son article 1504 la définition claire de l'arbitrage international. Bien que les deux documents juridiques sur l'arbitrage, la loi tchèque et la loi française, sont dans de nombreuses dispositions presque identiques, il faut, à mon avis, que le droit de l'arbitrage tchèque s'inspire au moins en dispositions clés de la loi française de l'arbitrage.

Une telle disposition clé représent à mon avis l'article 1 519 NCPC, selon lequel le recours en annulation de la sentence arbitral devait être exercé dans le délai d'un mois à compter de la signification de la sentence déclarée exécutoire. Selon § 32 de la loi tchèque sur l'arbitrage et l'exécution de la sentence arbitrale, ce délai est trois mois, donc plus long. À cet égard, l'adaptation française de l'arbitrage est plus efficace en réduisant considérablement ce délai, ainsi élevant la sécurité juridique.

L'exécution forcée d'une sentence arbitrale, qui a la nature d'un titre exécutoire, fait une partie importante du système de protection de l'investissement international. Si la sentence n'est pas rempli volontairement, et qu'il n'existe pas un moyen efficace de l'exécuter, la sentence arbitral puis perd en sa importance. Au niveau international, c'est la Convention de New York pour la reconnaissance et l'exécution des sentences arbitrales étrangères², qui traite cette problématique, dont la République tchèque et la France en fait partie. Selon son article III., chacun des Etats contractants reconnaîtra l'autorité d'une sentence arbitrale et accordera l'exécution de cette sentence conformément aux règles de procédure suivies dans le territoire où la sentence est invoquée.

Les compétences des institutions étatiques de chaque État, où la sentence arbitral est invoquée et qui réalisent son exécution, jouent donc un rôle très important, parce que en principe ce sont eux qui détermine l'efficacité totale de la protection des investissement

---

² http://www.uncitral.org/pdf/french/texts/arbitration/NY-conv/XXII_1_f.pdf

étrangères. À cet égard, je peux constater que le niveau de ces compétences en lois tchèque et en loi français sur la procédure d'exécution sont similaires. Dans ce contexte, je voudrais proposer un modèle suivant, qui augmenterait significativement, à mon avis, la réussite de l'exécution des sentences arbitrales comportant un élément international. Tout d'abord, au sein de l'Union européenne par la législation communautaire, il devrait se former soi-disant "sentence arbitrale européenne", pour laquelle on pourrait considérer en quelque mesure l'injonction de payer européenne comme son prédécesseur. Cette sentence arbitrale dit européenne serait reconnue par les États membre de l'UE comme un titre exécutoire, permettant n'importe quel huissier de justice ou autre institution étatique avec cette compétence d'exécuter des actifs de débiteur partout dans UE. Par conséquent, je crois que de telles institutions étatiques devraient avoir une possibilité pour le recours juridique, en examinant soit des propriétés, qui peuvent faire l'objet de l'exécution, soit des résidences actuelles ou potentiels des débiteurs, aux autres États membres de l'UE. Ce nouveau système d'exécution des sentences arbitrales ferait certainement l'institution actuelle de la protection des investissements internationaux qui est de plus en plus utilisé, encore plus reconnu et efficace.

10 PŘÍLOHY

Příloha č. 1

CONFÉRENCE DES NATIONS UNIES SUR LE
COMMERCE ET LE DÉVELOPPEMENT

UNITED NATIONS CONFERENCE ON
TRADE AND DEVELOPMENT

Total number of Bilateral Investment Agreements concluded, 1 June 2012

Reporter	Partner	Date of Signature	Date of entry into force
Czech Republic	Albania	8-Oct-10	---
	Argentina	27-Sep-96	23-Jul-98
	Australia	30-Sep-93	29-Jun-94
	Austria	15-Oct-90	1-Oct-91
	Azerbaijan	17-May-11	9-Feb-12
	Bahrain	15-Oct-07	11-Dec-09
	Belarus	14-Oct-96	9-Apr-98
	Belgium and Luxembourg	24-Apr-89	13-Feb-92
	Bosnia and Herzegovina	9-Jun-09	3-Jun-10
	Bulgaria	17-Mar-99	30-Sep-00
	Cambodia	12-May-08	23-Oct-09
	Canada	6-May-09	22-Jan-12
	Chile	24-Apr-95	5-Oct-96
	China	8-Dec-05	9-Jan-06
	Costa Rica	28-Oct-98	5-Mar-01
	Croatia	8-Sep-08	31-Aug-09
	Cyprus	15-Jun-01	25-Sep-02
	Egypt	29-May-93	4-Jun-94
	El Salvador	29-Nov-99	28-Mar-01
	Finland	6-Nov-90	23-Oct-91
	France	13-Sep-90	27-Sep-91
	Georgia	29-Aug-09	13-Mar-11
	Germany	2-Oct-90	2-Aug-92
	Greece	3-Jun-91	30-Dec-92
	Guatemala	20-Aug-09	4-May-11
	Hungary	14-Jan-93	25-May-95
	India	8-Jul-10	24-Mar-11
	Indonesia	17-Sep-98	21-Jun-99
Israel	23-Sep-97	16-Mar-99	
Jordan	6-Apr-09	28-Jan-10	
Kazakhstan	25-Nov-10	---	
Korea, Democratic People's Republic of	17-Dec-08	10-Jan-10	
Korea, Republic	27-Apr-92	16-Mar-95	

Kuwait	31-Oct-10	---
Latvia	25-Oct-94	1-Aug-95
Lebanon	20-Mar-10	---
Lithuania	27-Oct-94	12-Jul-95
Macedonia, TFYR	5-May-09	29-Oct-10
Malaysia	9-Sep-96	3-Dec-98
Mauritius	5-Apr-99	27-Apr-00
Mexico	4-Apr-02	13-Mar-04
Moldova, Republic of	2-Sep-08	14-Sep-11
Mongolia	13-Feb-98	7-May-99
Montenegro	3-Jun-10	---
Morocco	19-Mar-10	---
Netherlands	29-Apr-91	1-Oct-92
Nicaragua	2-Apr-02	24-Feb-04
Norway	21-May-91	6-Aug-92
Panama	27-Aug-99	20-Oct-00
Paraguay	21-Oct-98	24-Mar-00
Peru	16-Mar-94	6-Mar-95
Philippines	5-Apr-95	4-Apr-96
Poland	16-Jul-93	29-Jun-94
Portugal	12-Nov-93	3-Aug-94
Romania	22-Jan-08	30-Jul-09
Russian Federation	5-Apr-94	6-Jun-96
Saudi Arabia	18-Nov-09	13-Mar-11
Serbia	4-Jun-10	16-Mar-11
Singapore	8-Apr-95	8-Oct-95
South Africa	14-Dec-98	17-Sep-99
Spain	12-Dec-90	28-Nov-91
Sri Lanka	28-Mar-11	---
Sweden	13-Nov-90	23-Sep-91
Switzerland	5-Oct-90	7-Aug-91
Syrian Arab Republic	21-Nov-08	14-Jul-09
Tajikistan	11-Feb-94	6-Dec-95
Thailand	12-Feb-94	4-May-95
Tunisia	6-Jan-97	8-Jul-98
Turkey	29-Apr-09	18-Mar-12
Ukraine	16-Sep-08	17-May-10
United Arab Emirates	23-Nov-94	25-Dec-95
United Kingdom	10-Jul-90	26-Oct-92
United States	10-Dec-03	10-Aug-04
Uruguay	15-May-09	9-Feb-12
Uzbekistan	24-Aug-09	16-Feb-11

Venezuela	27-Apr-95	23-Jul-96
VietNam	21-Mar-08	21-Sep-09
Yemen	20-May-08	4-Sep-09
Zimbabwe	13-Sep-99	---

Zdroj:
UNCTAD. Celkový počet dvoustranných dohod o ochraně a podpoře investice uzavřené Českou republikou:http://unctad.org/sections/dite_pcbb/docs/bits_czech_rep.pdf

Total number of Bilateral Investment Agreements concluded, 1 June 2012

Reporter	Partner	Date of Signature	Date of entry into force
France	Albania	13-Jun-95	14-Jun-96
	Algeria	13-Feb-93	27-Jun-00
	Argentina	3-Jul-91	3-Mar-93
	Armenia	4-Nov-95	21-Jun-97
	Azerbaijan	1-Sep-98	24-Aug-00
	Bahrain	24-Feb-04	3-Oct-05
	Bangladesh	10-Sep-85	9-Oct-86
	Belarus	28-Oct-93	---
	Bolivia	25-Oct-89	12-Oct-96
	Bosnia and Herzegovina	12-Dec-03	18-Dec-05
	Brazil	21-Mar-95	---
	Bulgaria	5-Apr-89	1-May-90
	Cambodia	13-Jul-00	24-Jul-02
	Chad	11-Aug-60	---
	Chile	14-Jul-92	24-Jul-94
	China	26-Nov-07	20-Aug-10
	Congo, Democratic Republic of	5-Oct-72	1-Mar-75
	Costa Rica	8-Mar-84	18-Jun-99
	Croatia	3-Jun-96	5-Mar-98
	Cuba	25-Apr-97	6-Nov-99
	Czech Republic	13-Sep-90	27-Sep-91
	Djibouti	13-Dec-07	---
	Dominican Republic	14-Jan-99	23-Jan-03
	Ecuador	7-Sep-94	10-Jun-96
	Egypt	22-Dec-74	1-Oct-75
	El Salvador	20-Sep-78	12-Dec-92
	Equatorial Guinea	3-Mar-82	23-Sep-83
	Estonia	14-May-92	25-Sep-95
	Ethiopia	25-Jun-03	7-Aug-04
	Georgia	3-Feb-97	13-Apr-00
	Ghana	26-Mar-99	---
	Guatemala	27-May-98	28-Oct-01
	Haiti	23-May-84	25-Mar-85
	Honduras	28-Apr-98	8-Mar-01

Hong Kong, China	30-Nov-95	30-May-97
Hungary	6-Nov-86	30-Sep-87
India	2-Sep-97	17-May-00
Indonesia	14-Jun-73	29-Apr-75
Iran, Islamic Republic	12-May-03	12-Nov-04
Israel	9-Jun-83	11-Jan-85
Jamaica	25-Jan-93	15-Sep-94
Jordan	23-Feb-78	18-Oct-79
Kazakhstan	3-Feb-98	21-Aug-00
Kenya	4-Dec-07	---
Korea, Republic	28-Dec-77	1-Feb-79
Kuwait	27-Sep-89	16-May-91
Kyrgyzstan	2-Jun-94	10-Aug-97
Lao, PDR	12-Dec-89	8-Mar-91
Latvia	15-May-92	1-Oct-94
Lebanon	28-Nov-96	29-Oct-99
Liberia	23-Mar-79	22-Jan-82
Libyan Arab Jamahiriya	19-Apr-04	29-Jan-06
Lithuania	23-Apr-92	27-Mar-95
Macedonia, TFYR	28-Jan-98	31-Mar-00
Madagascar	25-Jul-03	17-Apr-05
Malaysia	24-Apr-75	1-Aug-76
Malta	11-Aug-76	1-Jan-78
Mauritius	8-Mar-10	---
Mexico	12-Nov-98	12-Oct-00
Moldova, Republic of	8-Sep-97	3-Nov-99
Mongolia	8-Nov-91	22-Dec-93
Morocco	13-Jan-96	30-May-99
Mozambique	15-Nov-02	6-Jul-06
Namibia	25-Jun-98	26-Feb-06
Nepal	2-May-83	13-Jun-85
Nicaragua	13-Feb-98	31-Mar-00
Nigeria	27-Feb-90	19-Aug-91
Oman	17-Oct-94	4-Jul-96
Pakistan	1-Jun-83	14-Dec-84
Panama	5-Nov-82	9-Oct-85
Paraguay	30-Nov-78	11-Dec-80
Peru	6-Oct-93	30-May-96
Philippines	13-Sep-94	13-Jun-96
Poland	14-Feb-89	10-Feb-90
Qatar	8-Jul-96	27-Jul-00
Romania	21-Mar-95	20-Jun-96

Russian Federation	4-Jul-89	18-Jul-91
Saudi Arabia	26-Jun-02	18-Mar-04
Serbia	28-Mar-74	3-Mar-75
Singapore	8-Sep-75	18-Oct-76
Slovakia	13-Sep-90	27-Sep-91
Slovenia	11-Feb-98	5-Aug-00
South Africa	11-Oct-95	22-Jun-97
Sri Lanka	10-Apr-80	19-Apr-82
Sudan	31-Jul-78	5-Jul-80
Syrian Arab Republic	12-May-09	---
Tajikistan	1-Jan-02	24-Aug-04
Trinidad and Tobago	28-Oct-93	16-May-96
Tunisia	20-Oct-97	10-Sep-99
Turkey	15-Jun-06	3-Aug-09
Turkmenistan	28-Apr-94	2-May-96
Uganda	3-Jan-03	20-Dec-04
Ukraine	3-May-94	26-Jan-96
United Arab Emirates	9-Sep-91	10-Jan-95
Uruguay	14-Oct-93	9-Jul-97
Uzbekistan	27-Oct-93	15-Jun-96
Venezuela	2-Jul-01	30-Apr-04
VietNam	26-May-92	10-Aug-94
Yemen	27-Apr-84	19-Jul-91
Zambia	1-Jan-02	---
Zimbabwe	4-May-01	---

Zdroj:

UNCTAD.Celkový počet dvoustranných dohod o ochraně a podpoře investice uzavřené Francií, k 1. červnu 2012: http://unctad.org/sections/dite_pcbb/docs/bits_france.pdf

11 SEZNAM ODBORNÉ LITERATURY

MONOGRAFIE

TUZEMSKÉ ZDROJE

ŠTURMA, P. *Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů*. 2. doplněné vydání. Linde Praha, a. s., 2008.

ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním obchodním a vnitrostátním styku*. 2. vydání. ASPI Wolters Kluwer Praha. 2008.

RABAN, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1. vydání. C. H. Beck Praha. 2004.

BĚLOHLÁVEK, A. J. *Ochrana přímých zahraničních investic v Evropské unii*. 1. vydání. C. H. BECK Praha. 2010.

KUČERA, Z., PAUKNEROVÁ, M., RŮŽIČKA, K. a kolektiv. *Právo mezinárodního obchodu*. Aleš Čeněk Plzeň. 2008.

ŽÁK, M. a kolektiv. *Velká ekonomická encyklopedie*. 2 rozšířené vydání. LINDE Praha, a.s., 2002.

HENDRYCH, D. a kolektiv. *Právníký slovník*. 1 vydání. C. H. BECK Praha. 2001.

CHROMÁ M. *Anglicko-český právníký slovník. English czech law dictionary*. Leda Praha 1997.

KUNCL, M. *Režim nejvyšších výhod a režim národní jako základní nástroje fungování GATT*. FPR MU Brno. 2008.

CIZOJAZYČNÉ ZDROJE

LEBEN, Ch. (Professeur à l'Université Paris II) (dir.). *Le contentieux arbitral transnational relatif a l'investissement*. Anthemis 2006.

MANCIAUX, S. *Investissement étrangers et arbitrage entre États et ressortissants d'autres États. Trente années d'activité du CIRDI. Préface de Phillippe Kahn. Travaux du Centre de recherche sur le droit des marchés et des investissements internationaux*. LexisNexis Litec 2004.

KESSEDJIAN, C. (Professeur, Université Panthéon-Assas)(dir.). *Le droit européen et l'arbitrage d'investissement. Historical overview by August Reinisch* (Professeur, Université de Vienne), Paris Éditions Panthéon-Assas 2011.

RACINE, J. B., SIIRIAINEN, F. (Professeurs à l'Université de Nice-Sophia Antipolis). *Droit du commerce international*. Dalloz 2e édition. 2011.

BISHOP, R. D., CRAWFORD J., REISMAN W. M. *Foreign Investment Disputes. Cases, Materials and Commentary*. Kluwer Law International 2005.

ODBORNÉ ČLÁNKY

RŮŽIČKA, K. *Je rozhodčí smlouva základem rozhodčího řízení?* Bulletin advokacie č. 10. 2005.

KOSTKA, M. *Mezinárodní investiční spory před obecnými soudy?* Bulletin advokacie č. 12. 2012.

BĚLOHLÁVEK, A. J. *Způsoby řešení sporů v souvislosti s ochranou mezinárodních investic.* Právní rozhledy č.2. 2006.

BĚLOHLÁVEK, A. J. *Rozhodčí řízení ad hoc vs. řízení před stálými rozhodčími soudy a postavení tzv. rozhodčích center.* Bulletin advokacie 10/2005. s.

BALAŠ, V. *Investiční spory vedené Českou republikou a jejich mediální obraz.* Právní fórum č. 3. 2004.

PETERSON, L. E. *French multinational wins treaty arbitration against Lebanon.* Investment Law and Policy News Bulletin. March 10th, 2005.

HAMIDA, W. B. *Investissements internationaux et arbitrage.* Gazette du Palais. 14 décembre 2006. N. 348.

GAILLARD, E., DE LAPASSE, P. *Commentaire analytique du décret du 13 janvier 2011 portant réforme du droit français de l'arbitrage.* Cahiers de l'arbitrage. 1 avril 2011. N. 2.

VIDAL, D. *La distinction entre arbitrage interne et arbitrage international (questions sur l'article 1506, alinéa 1er du Code de procédure civile).* Petites affiches. 13 février 2013. N. 32.

DALŠÍ DOKUMENTY

UNCTAD. *Dispute Settlement. 5.1 International Commercial Arbitration.* United Nations New York and Geneva, 2005.

UNCTAD. *Dispute Settlement. International Centre for Settlement of Investment Disputes. 2.5 Requirements Ratione Materiae.* United Nations New York and Geneva, 2003.

UNCTAD. *Latest Development in Investor - State Dispute Settlement. IIA Issues Note. Number 1.* April 2012.

UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND EMPLOYMENT. *Held at Havana, Cuba from November 21, 1947, to March 24, 1948. Final Act and Related Document.*

OECD. *Code of Liberalisation of Capital Movements.* OECD Publishing: 2011 Edition.

OECD working papers on international investment. *Investor-to-state dispute settlement in infrastructure projects* Number 2006/2.

Ministère de la justice et des libertés. *Rapport au Premier ministre relatif au décret n. 2011-48 du 13 janvier 2011 portant réforme de l'arbitrage.* Journal officiel de la République française. Décrets, arrêtés, circulaires, Textes généraux. 14 janvier 2011.

Rapport des administrateurs sur la Conventions pour le reglement des différends relatif aux investissements entre États et ressortissants d'autre État. Doc. CIRDI/7

MEZINÁRODNÍ ÚMLUVY

Washingtonská úmluva. Úmluvy o řešení investičních sporů mezi státy a příslušníky z druhých států. 18. března 1965.

Newyorská úmluva. Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. 10. června 1958.

PRÁVNÍ PRAMENY

ZÁKON č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

ZÁKON č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

ZÁKON č. 219/1995 Sb., devizový zákon

CODE DE PROCÉDURE CIVILE

CODE DE COMMERCE

CODE MONÉTAIRE ET FINANCIER

Sdělení FMZV č. 453/1991 Sb., o sjednání Dohody o vzájemné podpoře a ochraně investic mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Francouzskou republikou

KONZULTACE

Přednáška z předmětu International Legal Dispute Resolution. Madame Monika Trawinka, přednášející na Université Toulouse 1 Capitole, Francie. Akademický rok 2011–2012.

Přednáška z předmětu Droit international économique. Les investissements internationaux. Madame Sabine Robert–Cuendet, Prof. na Université de Versailles St-Quentin–En–Yvelines, Francie. Akademický rok 2011–2012.

INTERNETOVÉ ZDROJE

<http://italaw.com/>

<https://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet>

<http://www.legifrance.gouv.fr>

http://europa.eu/legislation_summaries/energy/external_dimension_enlargement/127028_cs.htm

<http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3>

<http://www.uncitral.org/uncitral/en/index.html> (Rozhodčí pravidla UNCITRAL, Vzorový zákon UNCITRAL)

<http://www.iccwbo.org/Products-and-Services/Arbitration-and-ADR/Arbitration/ICC-Rules-of-Arbitration/>

<http://www.invest-in-france.org/us/why-choose-france/a-country-with-a-global-outlook.html>

http://unctad.org/sections/dite_pcbp/docs/bits_france.pdf

http://unctad.org/sections/dite_pcbp/docs/bits_czech_rep.pdf

<http://www.soud.cz/rady/rad-rozhodciho-soudu-01-07-2012>

JUDIKATURA

Fedax N.V. v. Republic of Venezuela (ICSID Case No. ARB/96/3).

CME Czech Republic B.V. v. Czech Republic (2002) UNCITRAL.

Phoenix Action Ltd v. Czech Republic (ICSID Case No. ARB/06/5).

Salini Costruttori S.p.A. and Italstrade S.p.A. v. Kingdom of Morocco (ICSID Case No. ARB/00/4).

Asian Agriculture products LTD (AAPL) v. Republic of Sri Lanka (ICSID Case No. ARB/87/3).

LESI, S.p.A. and Astaldi, S.p.A. v. People's Democratic Republic of Algeria (ICSID Case No. ARB/05/3).

Mr Patrick Mitchell and The democratic republic of Congo (ICSID Case No. ARB/99/7).

Malaysian Historici Salvors SDN BHD and The government of Malaysia (ICSID Case No. ARB/05/10).

France Telecom v. Lebanon, (2005) UNCITRAL.

12 SEZNAM ZKRATEK

SFEU	Smlouva o fungování Evropské Unie
ČSFR	Česká a Slovenská Federativní Republika
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
FMZV	Federální ministerstvo zahraničních věcí
ICSID	Mezinárodní středisko pro řešení sporů z investic
WÚ	Washingtonská úmluva
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
UNCITRAL	Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo
UNCTAD	Konference OSN pro obchod a rozvoj
WTO	Světová obchodní organizace,
UNIDROIT	Mezinárodní ústav pro sjednocování soukromého práva v Římě
NAFTA	Severoamerická dohoda o volném obchodu
PCA	Stálý rozhodčí soud
ICC	Mezinárodní rozhodčí soudu Mezinárodní obchodní komory
LCIA	Mezinárodní rozhodčí soud v Londýně
AAA	Americká arbitrážní asociace
SCC	Rozhodčí soud Stockholmské obchodní komory
RS HK AK	Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky
ZRŘ	zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
EŘ	zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (Exekuční řád)
NCPC	Nouveau Code de Procédure Civile